Scrisori către Filip

SFATURI UNUI TÂNĂR CĂSĂTORIT

Continuarea Bestseller-ului
SCRISORI CATERINEI

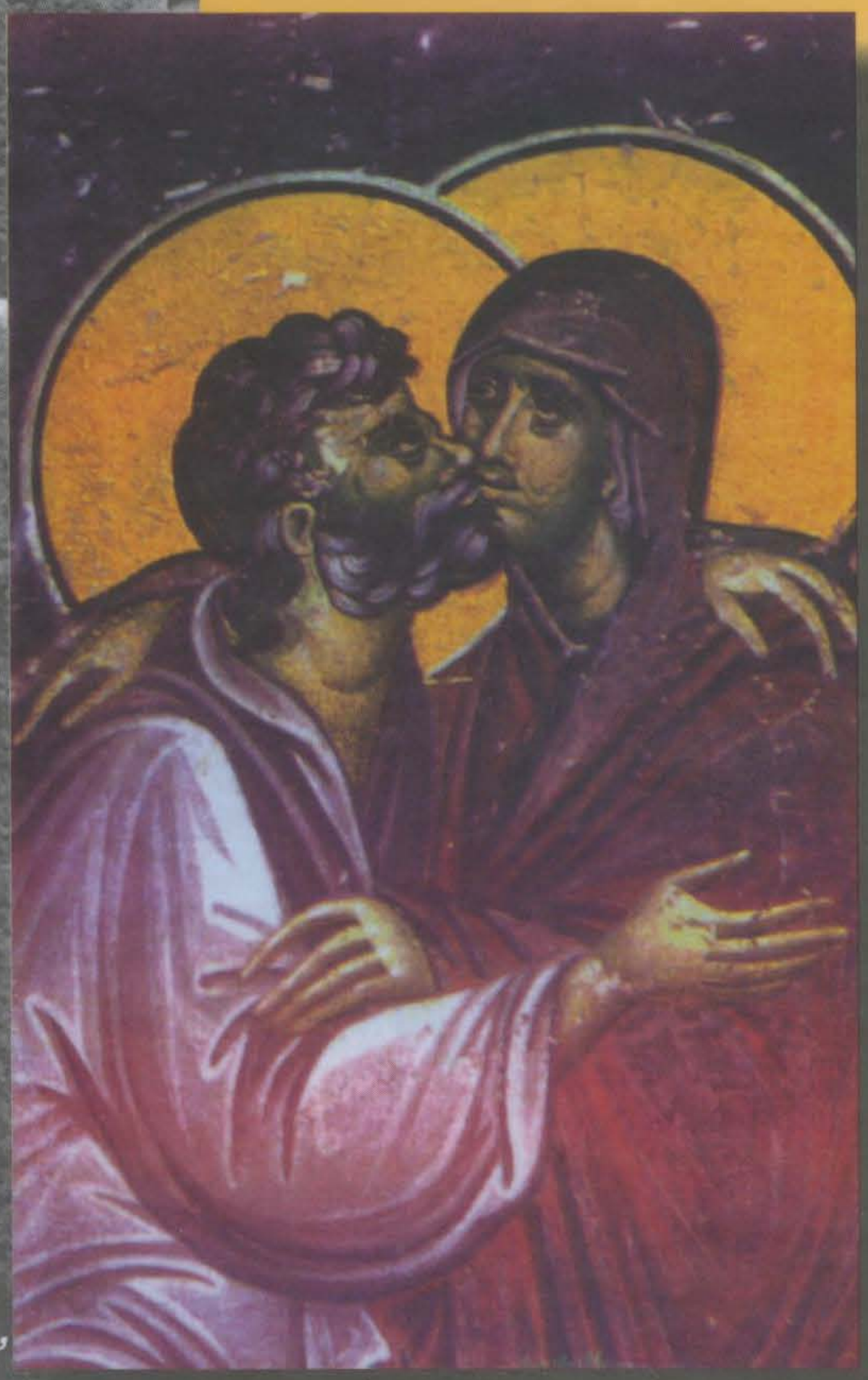

Editura Bizantină
'atât iubești, cât dăruiești'

Cu câteva săptămâni înainte de nunta lor, Filip m-a rugat ceva, în stilul său unic, de nerefuzat: „Tată, mi-ar plăcea să-mi scrii niște scrisori, despre ce înseamnă să fii un soț bun…”

A avut, probabil, motivele lui, pentru care m-a rugat așa ceva. În primul rând, el știe că prin însăși natura vocației mele de preot, petrec foarte mult timp în ședințe de consiliere cu soți și soții care nu au reușit să-și îndrepte căsniciile în direcția cea bună.

În afară de asta, înainte de nunta fiicei noastre mai mari, am scris Scrisorile Caterinei, și, ca orice părinte, trebuia să îmi împart atenția în mod egal între copiii mei.

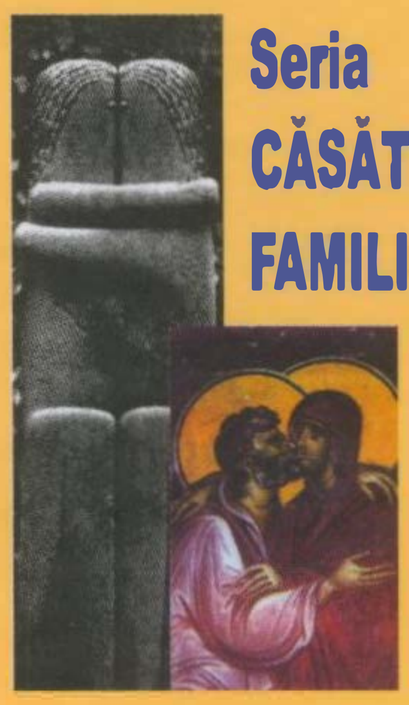

Seria
CĂSĂTORIE
FAMILIE

Charlie W. Shedd

Scrisori către Filip

Sfaturi unui tânăr căsătorit
Continuarea Bestseller-ului Scrisori Caterinei

Traducere:
Tudor COMAN

EDITURA BIZANTINĂ
București

Coperta: Maria COMAN
Tehnoredactare: Eliodor IFTIMIU

Traducerea a fost făcută după
Charlie W. SHEDD – *Letters to Philip*
Jove Edition, New York, 1978
ISBN 0-515-09078-6

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SHEDD, Charlie W.
Scrisori către Philip/Charlie W. Shedd
- București, Editura Bizantină, 2011
ISBN 978-606-8112-14-5

613.89
173

Copyright © Editura Bizantină
ISBN 978-606-8112-14-5

Lui Marilyn,

Prima noastră noră, pentru care am început să ne rugăm încă de când Filip era bebeluș. Și din câte ne-a demonstrat până acum, suntem convinși că Dumnezeu ne-a ascultat rugile.

Prefață

Tot ce am scris în aceste scrisori îi este adresat lui Filip, fiul meu. Sunt sigur că v-ar cuceri din prima, dacă l-ați cunoaște. V-ar întinde mâna, cu zâmbetul său de milioane, convingându-vă imediat că este sincer interesat de cine sunteți și ce se întâmplă cu dumneavoastră.

Și chiar este. Nici nu a apucat să facă bine primii pași, că și-i făcuse deja prieteni pe toți vecinii de pe strada noastră. Îi plac, pur și simplu, oamenii.

Pe Marilyn o iubește foarte mult, iar aici începe povestea noastră. Cu câteva săptămâni înainte de nunta lor, Filip m-a rugat ceva, în stilul său unic, de nerefuzat: „Tată, mi-ar plăcea să-mi scrii niște scrisori, despre ce înseamnă să fii un soț bun..."

A avut, probabil, motivele lui, pentru care m-a rugat așa ceva. În primul rând, el știe că prin însăși natura vocației mele de preot, petrec foarte mult timp în ședințe de consiliere maritală cu soți și soții care nu au reușit să-și îndrepte căsniciile în direcția cea bună. În afară de asta, înainte de nunta fiicei noastre mai mari, am scris *Scrisorile Caterinei*, și, ca orice părinte, trebuia să îmi împart atenția în mod egal între copiii mei.

Mai avea, însă, un motiv important, pentru care își dorea aceste scrisori. Își dorea pur și simplu să știe! Filip este genul de copil care a ajuns la vârsta maturității fără să facă clar distincția între cele două sexe. Până când a cunoscut-o pe Marilyn, nu cred că s-a oprit vreodată să se gândească la faptul că Dumnezeu a făcut pe om bărbat și femeie.

Cred că totul a început în acea zi în care și-a băgat degetul într-un fasung fără bec. Orice alt copil s-ar lămuri repede că nu e de el. Dar nu și Filip. Toată întâmplarea i-a declanșat un interes extraordinar. Din acea zi, cea mai mare pasiune a sa au fost electronicele!

Ce-ați face, dacă învățătorul de clasa întâi al fiului dumneavoastră v-ar suna să vă spună că nu a venit la ore? Probabil că v-ați panica foarte tare, așa cum am făcut și noi. La început, cel puțin. După ce s-a întâmplat asta de câteva ori, am învățat să dăm o raită pe la magazinele și atelierele de electronice din cartier. Îl găseam mereu la unul dintre ele, fascinat total de noua lume pe care o descoperise, bombardând cu întrebări pe cei care lucrau acolo.

Dacă nu l-ați fi găsit nici acolo, v-ați fi imaginat că i s-au întâmplat cele mai îngrozitoare lucruri. Încă o dată, așa am făcut și noi. Dar ne-am obișnuit și cu asta, în timp. Am învățat să ne petrecem serile așteptându-l pe verandă, până când apărea sub un morman de fire, întrerupătoare și o mulțime de părți componente, pe care le obținuse de la noii săi eroi.

Apoi, când îl duceam înapoi la școală, încercam să-i explicăm că educația de bază este o necesitate, indiferent de ce are să facă mai departe. Dar ce faci când răspunsul lui este „Dar, tati! Învățătoarea mea e atât de proastă, nu știe nici măcar ce-i aia tensiune electrică!"

Firește, lucrurile s-au rezolvat încet-încet. Așa se întâmplă cu mai toate aceste mici probleme din educația copiilor. Filip a ajuns expert în operarea stațiilor radio, păstrând o dragoste nemăsurată pentru acest domeniu. Este incredibil, când se întâmplă așa ceva unora cărora nu le-a păsat niciodată de școală. Se spune că un tânăr care și-a pierdut interesul pentru școală nu va ajunge bine. Dar acest hobby l-a acaparat total și ne-a salvat de aceste probleme. Nu ar fi avut timp să piardă vremea pe maidan, pentru că el învăța Codul Morse, desena circuite, construia receptoare și vorbea toată noaptea cu cineva din Rusia, pe frecvență lungă.

Nu a avut timp nici pentru fete, atunci când a mai crescut, și pot spune că am cunoscut și eu un copil care a ajuns, aproape până la maturitate, fără să aibă clar în minte raportul dintre bărbați și femei, în general.

Apoi a cunoscut-o pe Marilyn. La început, veneau cu aceeași mașină acasă de la facultate, în weekenduri. (Slavă Domnului că acea facultate a reușit să-l convingă că educația generală avea rolul ei și că asta nu-i va afecta în nici un fel interesul pentru radio.)

Apoi, dintr-o dată, Marilyn a devenit *pasagerul*.

Conform povestirilor ei, într-o zi a oprit mașina, s-a uitat în ochii ei și i-a zis, „Dragă, trebuie să înțelegi ceva de la început: dacă chestia asta dintre noi are să se transforme în ceva serios, ai face bine să-ți placă stațiile radio! Pentru că dacă va trebui vreodată să renunț la ceva pentru tine, este exclus ca acel ceva să fie radioul!" (Halal cuceritor! Măcar avea talentul înnăscut de a spune lucrurilor pe nume...)

Dar nu vă faceți griji pentru Marilyn, știa și ea ce vrea. Iar azi, dacă le-ați vedea casa micuță și primitoare, ați înțelege că ea este o femeie care a reușit să ajungă pe aceeași „lungime de undă" cu soțul său. Orice femeie care reușește să integreze, cu gust chiar, o imensă stație radio în decorul sufrageriei, merită toate aprecierile!

Asta este, deci, ceea ce l-a determinat pe Filip să-mi ceară aceste scrisori. Într-o bună zi, mulți ani mai târziu, mi-a sugerat că ar fi bine să le publicăm. Mi-a spus că cei mai mulți prieteni ai săi ar fi foarte interesați de conținutul lor.

CHARLIE W. SHEDD
Houston, Texas, 1968

Preia frâiele!

Dragul meu Filip,

Acum câteva zile am văzut o plăcuță interesantă într-un magazin de suveniruri din cartier. Un vânzător isteț o scosese în față cu ocazia Zilei Tatălui. Motto-ul inscripționat pe ea spunea:

ORIUNDE SE AȘEAZĂ TATĂL,
ACOLO ESTE CAPUL MESEI!

Sper că are să se vândă bine, pentru că aceasta este una dintre nevoile de bază a oricărei case. Deci, unul din primele sfaturi pe care am să ți le dau despre cum să te porți cu o femeie este *„Preia frâiele!"* Pentru binele căsniciei tale, pentru binele viitorilor voștri copii și pentru binele tuturor, sper că mă vei înțelege cât se poate de clar.

Există zeci de moduri în care ai putea să înțelegi asta: „Preia controlul!", „Tu ești șeful!", „E decizia ta!", „Tu dictezi!"; oricare dintre acestea este la fel de bună, atâta timp cât ești conștient că există o linie foarte fină între *exact cât trebuie* și *prea mult*.

Imaginea pe care ți-o sugerez nu este a unui suveran stând atotputernic pe tron, conducându-și umilii supuși cu o mână de fier. Este mai degrabă a unui dirijor stând pe treapta sa, conducând o simfonie. Delicat, dar ferm! Blând, și totuși puternic!

Cum bine știi, eu am cunoscut multe probleme conjugale din interior. Unele dintre ele de necrezut, altele chiar amuzante. Însă în unele cazuri, durerea este atât de îngrozitoare, încât te lasă fără grai.

Ceea ce încerc să spun este că femeile urăsc dictatorii, tiranii și oamenii răi, însă vor respecta un lider puternic.

Hai să îți dau trei exemple venite din partea unor femei, ca să înțelegi mai bine ce vreau să spun. Primul exemplu este cuvântul unei femei editor, cu o carieră plină de succes.

„De dimieață până seara," spune ea, „iau decizii. Am de-a face cu bărbați, vorbesc cu bărbați, sunt într-o permanentă competiție cu bărbați. Însă noaptea îmi doresc să fiu numai femeie. Este atât de minunat să ai lângă tine un bărbat care să-ți deschidă ușa, să-ți aleagă ce vrei de mâncare și în general să-ți dea senzația că poți să te relaxezi, să te liniștești!"

Următoarea mărturie vine de la o soție al cărei bărbat știe, evident, foarte bine ce face. „Din când în când", spune ea, zâmbind, „Tommy își umflă pieptul și spune: *Ia ascultă, nevastă! Să stai la locul tău! Eu sunt*

șeful, și-ai face bine să nu uiți asta!" La prima vedere, ar părea ceva foarte dur, însă ea continuă spunând: „E foarte haios când face asta. Mă cuprinde cel mai frumos sentiment, știți... un sentiment de siguranță!"

Al treilea exemplu este altceva. Acest suflet sărman este la capătul opus al problemei. „Puteți să vă imaginați cum mă simt?" întreabă ea. „Nici nu ne întorsesem bine din luna de miere când am realizat foarte clar că Lawrence nu avea nevoie de o casă, ci de un loc în care să fie el îngrijit. Și nu mă înțelegeți greșit, știu că fiecare bărbat are momente în care se simte ca un copil și îmi face plăcere să am grija de el în acele momente. Dar chiar tot timpul? Oare când vine și rândul meu?"

Aș putea să continui cu multe alte exemple de acest gen. Unele bune, altele mai puțin. Dar nici unul la fel ca situația acestei femei epuizate, din simplul fapt că nu are pe cine să se sprijine. Bărbații lor sunt prea slabi, prea nepăsători, prea preocupați, prea mult timp plecați la servici, prea altceva ca să fie și prezența masculină puternică din capul mesei.

Bineînțeles, ca în orice problemă, există două variante ale poveștii. Există și tipul de femeie de neoprit, care poate își dorește ca bărbatul ei să fie mai supus. Cunosc însă și câteva femei care au trebuit să preia comanda pentru că cineva trebuia să fie mâna forte, iar soții lor erau prea slabi ca să o facă.

Așa că te rog să mă crezi, soția ta te va iubi mai mult dacă simte că știi când să te ridici și să spui: „Nu te teme, stai liniștită! Sunt aici!"

Unul dintre motivele pentru care femeile se simt bine din această cauză este faptul că ele au ceea ce am putea numi o perspectivă mistică feminină asupra viitorului.

Din punct de vedere emoțional, cei mai mulți bărbați trăiesc mult mai în prezent decât femeile. Nouă ne este foarte ușor să credem că, dacă în această clipă totul este în regulă, nu există nici un motiv pentru care nu ar fi la fel de bine și mâine. Însă femeile au acel ceva înnăscut, care privește și clipa de față și în viitor în același timp. Într-o anumită măsură, femeile judecă ceea ce se întâmplă în această clipă și după efectul pe care cred ele că acest fapt îl va avea în viitor.

Și întrucât a fi mamă este o parte importantă din viața unei femei realizate, ea își măsoară continuu bărbatul după această întrebare: „Ce fel de tată va fi el copiilor mei?" Așa că te va iubi negreșit mai mult dacă vei lua devreme frâiele în propriile-ți mâini, pentru că o vei fi liniștit deja în această privință.

La fiecare pas va vedea copii cărora le-a lipsit o figură autoritară puternică. Va cunoaște cupluri de părinți care sunt prinși într-o continuă luptă pentru putere în cadrul căsniciei lor, iar cei mici își pierd respectul pentru ei. Va cunoaște de asemenea alte cupluri unde rolurile sunt inversate, unde soția a câștigat această luptă, iar copiii au

ajuns într-o stare de confuzie. Va ști că există la tot pasul prea multe case în care tatăl a abdicat, iar totul se destramă.

Nu cred că trebuie să îți mai spun eu că și monștrii cu probleme psihologice vin de undeva. Nu ne place să aflăm de ei, dar orice femeie căreia îi pasă va spune: „Lumea în care trăim are nevoie de caracter! Vreau ca și copiii mei să fie cetățeni buni ai acestei lumi!" Și atunci, în acel moment, când se va uita la tine, tatăl viitorilor săi copii, ce va vedea? Va zâmbi sau va fi cuprinsă de neliniște?

Cred că îți este clar că toate astea se întind mult în viitor, așa că nu trebuie să amâni nimic. Preia controlul, și fă-o cum trebuie.

Cum?

Nu pot să îți zic cu certitudine, nimeni nu poate. Este ceva ce va trebui să afli pe cont propriu. Nu există două căsnicii la fel. De aceea, îmbinarea calităților voastre cu lucrurile care vă sunt și cu cele care nu vă sunt pe plac reprezintă o provocare unică.

Îți pot spune, totuși, că este puțin probabil să greșești îndepărtându-te de ideea de despot și apropiindu-te cât mai mult de cea de casă ca democrație sub conducerea bărbatului. Acesta este și motivul pentru care, ca formă de guvernământ, democrația este atât de populară: pentru că simțim că ne oferă un echilibru foarte bun între a avea niște drepturi și a putea delega drepturi și altora. Și ne va fi cu atât mai mult pe plac, cu cât simțim că cei care ne conduc sunt niște oameni

puternici, capabili de o judecată dreaptă și lucidă în problemele care privesc pe toată lumea.

Într-o anumită măsură Marilyn te-a ales și te-a învestit pe tine în înaltul rang de conducător al familiei voastre, iar asta îți conferă ție o mare autoritate și un înalt grad de încredere în ochii ei.

Să nu uiți însă că autoritatea de care vorbim aici este *autoritatea dragostei.*

Eu cred că aproape orice femeie își dorește un bărbat care să știe cum să o iubească, cu autoritate!

Condu până la capăt,
Tata

Învață să fii bun

Dragul meu Filip,

Într-o zi, când am intrat în birou printr-o ușă lăturalnică, am găsit acolo, așteptând pe scaun, o femeie extrem de atrăgătoare. Așezându-mă și eu jos, mi-a dat impresia că urma să îmi spună ceva cu totul special. Și chiar așa a și fost.

„V-am auzit odată spunând," a început ea, „că vă bucurați mereu să auziți povești despre soți ideali, pe care să puteți să le folosiți ulterior ca referință. Așa că m-am gândit că trebuie să vă povestesc despre Mark. Cred că este un soț absolut minunat și am să vă spun și de ce."

„Încă de când eram în școala primară, picioarele mele au fost întotdeauna subiect de ironie. Cum puteți vedea, arată ca niște bușteni", spuse ea, ridicându-se în picioare. Chiar așa era. Te-ai fi așteptat să fie câtuși de puțin jenată să vorbească într-un asemenea fel despre sine. Dar o făcea atât de natural! Îmi amintesc

că am admirat în acel moment modul ei cumpănit de a vorbi și mi-am zis în sinea mea „Asta da femeie!"

„Știți și dumneavoastră cum sunt copiii," spuse ea așezându-se pentru a-și continua povestea, „câteodată pot fi foarte cruzi. Îmi aduc aminte nopți la rând când adormeam plângând. Când m-am făcut mai mare, am început să râd împreună cu ei ca să pară că nu mă afectează. Mai târziu am început să ies la întâlniri cu unii dintre băieți, dar niciodată de mai multe ori cu același băiat, vă închipuiți de ce..."

„Când am început facultatea l-am întâlnit pe Mark. Mi-a plăcut încă de la început. Mă simțeam atât de confortabil cu el. Apoi, când mi-am dat seama că el chiar vroia să încerce o relație serioasă, nu mi-a venit să cred! Nu a spus niciodată nimic referitor la picioarele mele. Însă mai târziu am făcut-o eu, știți cum fac fetele, caută mereu confirmarea. Atunci mi-a luat mâinile într-ale sale și mi-a spus «Nu vreau să te mai consumi niciodată din cauza asta. Eu te iubesc exact așa cum ești. Dumnezeu ți-a dat picioare puternice și sănătoase, iar mie îmi dau o senzație de echilibru, de siguranță, și asta îmi place.» Știți cum am reacționat?" spuse ea. „Am izbucnit în plâns!"

„O săptămână mai târziu", continuă ea, „m-a dus să îi cunosc părinții iar când am văzut-o pe mama lui, am vrut să plâng din nou. Era invalidă. Purta un fel de proteză și mergea șchiopătând. M-am uitat la el

și el la mine, și l-am iubit în momentul acela mai mult decât a mai iubit cineva, vreodată."

„Asta se întâmpla acum treisprezece ani," încheie ea, „și acum pot să râd sincer de picioarele mele. Acum înțelegeți de ce zic că e un soț minunat? Nu e nimic ce n-aș face pentru el!"

Nu cred că exagera spunând asta, Filip, și sunt sigur că înțelegi de ce. Pentru că așa le-a făcut Dumnezeu pe femei. Vor fi în stare de orice pentru tine, dacă reușești să le liniștești în ceea ce privește micile lor defecte, să pui accent pe calitățile lor și să avansezi cu acea atitudine care pare să spună *„Îmi placi cu totul și iubesc exact îmbinarea de defecte, calități și trăsături care formează persoana ta!"* Asta e ceea ce psihologii numesc acceptare, și o vei găsi ca stâlp de bază într-o căsnicie solidă.

Nu contează că e vorba despre picioare groase, un nas „din familie" sau orice alt defect fizic nesemnificativ. Dacă vrei să te impui ca bărbatul de care vorbeam în scrisoarea trecută, ai face bine să te educi în arta de a fi bun, de a fi blând.

Folosesc termenul de educație pentru că cei mai mulți dintre noi au tendința naturală de a fi egocentriști. Nu contează că ne explicăm acest fapt ca fiind un instinct de prezervare sau o influență exterioară sau orice altceva, cel mai important este să-l conștientizăm. La fel de discutabilă este și diferența dintre bărbați și

femei, în această privință, însă, personal, din câte am învățat din căsnicia mea și din altele, există puține întrebări mai importante decât aceasta: *„Sunt oare dispus să-mi educ firea egocentristă, pentru a ajunge la punctul în care îmi pasă sincer de ce simte cel de lângă mine?"*

Și mai este un lucru despre Marilyn, de care poți fi sigur: ca toate celelalte femei, are în sinea ei acel ceva ce reacționează necondiționat la bunătate.

Descurcă-te cu blândețe,
Tata

Începe în fața oglinzii

Dragul meu Filip,

Îți mai aduci aminte seara în care ai venit de la școală și m-ai întreabat: „Tati, cu ce îmi va ajuta mie vreodată să știu ce îi spune Macbeth acestui bebeluș?"[1]

Trebuie să recunoști că nu era tocmai cea mai ușoară întrebare, iar eu nu am putut să mă gândesc în momentul acela la nici un răspuns inteligent. Chiar îmi pare rău, pentru că ulterior, gândindu-mă, mi-au venit în minte chiar mai multe. Dar știi cum e. Anumite oportunități vin o dată și nu se mai întorc. Eu am ratat-o și uite așa a ieșit Shakespeare din viața ta pentru totdeauna.

Cu siguranță nu se punea problema că nu ai avea premisele pentru a „pătrunde" un curs de literatură.

[1] Este vorba despre piesa de teatru *Macbeth* de William Shakespeare, unul dintre cele mai studiate texte literare în Statele Unite și Marea Britanie, pe parcursul școlii. (n.tr.)

Ci faptul că acel curs nu te putea pătrunde pe tine, pur și simplu pentru că nimeni nu putea să te convingă că acel curs era important. Pe tine radioul te-a pătruns, și nici nu îți închipui ce mândru eram văzând cum reușești să asamblezi kit-ul acela de transmisie în doar două zile și o noapte. (Continuu, adică, fără pic de somn!) Îți amintești că domnul de la magazin spusese că ai putea să îl strici de tot dacă încerci să îl faci singur. Dar tu te-ai înfipt în cele peste două mii de părți componente și a funcționat perfect, încă de prima dată când l-ai deschis.

Așa ai fost dintotdeauna. Ai reușit orice lucru cu care ți-ai pus mintea.

Din acest motiv m-am bucurat foarte tare de un lucru pe care mi l-ai spus atunci când m-ai rugat să îți scriu aceste scrisori. Ai spus „Vreau să îmi scrii niște scrisori, pentru că simt că am foarte multe de învățat despre ce înseamnă să fii un soț bun."

De-a lungul timpului am cunoscut foarte mulți bărbați care nu spuneau decât că „dacă s-ar schimba *ea*, atunci totul ar fi cât se poate de bine!"

Bineînțeles că nu toate problemele vor porni de la tine. Însă poți conta pe asta: orice femeie va fi mult mai dispusă să-și conștientizeze propria vină, dacă soțul i-a arătat că și el e dispus să își asume responsabilitatea, atunci când este cazul.

Așa că m-am bucurat atât pentru rugămintea ta, cât și pentru felul în care ai pus problema. Dacă ai

să îți cultivi în continuare această atitudine, ea va reprezenta un mare avantaj în relația voastră.

O trăsătură importantă a bărbatului care „preia frâiele" este capacitatea de a se uita în oglindă și de a-și spune „De-aici trebuie să încep!"

Rămâi smerit,
Tata

Cere-i să te ajute să crești

Dragul meu Filip,

Există un fel de laudă venită din partea unui bărbat, care unge pe suflet orice femeie. Este cea de genul „Fără tine nu aș fi reușit niciodată!" sau „Ție îți datorez totul!". Unul dintre motivele pentru care se întâmplă asta este faptul că femeia are tendința înnăscută de a vrea să fie de folos bărbatului. Este o trăsătură pe care ai să o găsești invariabil la toate femeile de calitate.

De vreme ce ai început prin a te uita în oglindă și a recunoaște rolul tău de a fi un soț bun, ai pus deja piciorul pe treapta următoare. Aici trebuie să îi spui soției tale că ești conștient de defectele tale și să îi ceri să te ajute să crești.

Acceptarea cu dragoste a defectelor celuilalt nu înseamnă deloc că trebuie să vă considerati unul pe altul „perfecți." Așa că trebuie să ții minte că există două tipuri de defecte cu care va trebui să te descurci. Mai întâi sunt cele care nu pot fi îndepărtate sau corectate și a căror acceptare trebuie să devină chiar parte a dragostei ce reprezintă structura relației voastre. Apoi sunt și cele ce pot fi îndreptate, iar pe acestea trebuie să le tratați inteligent – împreună.

Bineînțeles, un asemenea efort necesită în primul rând un simț al cadenței. Sunt zile în care nu avem nici un strop de dorință de auto-îmbunătățire, zile în care avem nevoie de toată puterea noastră, doar ca să putem trage o dată aer în piept. Alte situații nu sunt potrivite pentru analiză, ci pentru a ne bucura unii de alții, așa cum suntem. Unele cupluri forțează prea mult. Unele soții pot fi cicălitoare. Numai Dumnezeu știe câte astfel de cazuri am văzut în viața mea, drept care încerc să descurajez cât pot aceste tendințe în cazul vostru. Dar dacă ți-ai făcut deja clară intenția de a bineveni ideile și sugestiile ei, atunci va învăța să fie mai cumpătată, așa cum trebuie să fie o soție bună.

Ești, firește, îndeajuns de deștept ca să nu începi prin a spune „Accept lucrurile la care nu vei putea să fii niciodată mai bună, dar există și unele pe care le putem îmbunătății considerabil! Hai să ne gândim împreună cum să facem să o remodelăm pe Marilyn!"

Se înțelege că o astfel de abordare nu va avea succes. Așa că mai înțelept este să începi căutarea acestor probleme cu tine, prin a spune „Adevărul este că am și defecte. Așa că, întrucât îți resprect puterea de judecată, îți cer ajutorul pentru a deveni un bărbat mai bun!"

Când va trece îndeajuns de mult timp pentru ca ea să-și fi revenit din acest șoc (al conștientizării atât a existenței defectelor tale, precum și a faptului că s-a măritat cu o persoana atât de sinceră), poți să urmezi salvei de deschidere cu încă o informație ce îți va garanta cooperarea ei.

Ce trebuie să faci acum este să îi explici faptul că *te poate ajuta mai mult* dacă încetează să mai privească totul în roz. Când se va gândi până la capăt, își va da seama că nu glumești și că ar face bine să nu glumească nici ea.

Sunt foarte mulți bărbați care sunt trași înapoi în viață din cauza unor obiceiuri ciudate, mici lipsuri în maniere sau defecte de personalitate. Cunosc, de exemplu, cazul unui pastor care a fost refuzat la o funcție de top pentru că are obiceiul de a-și da ochii peste cap atunci când vorbește cu cineva. Dacă ți se pare prea ciudat că a fost refuzat dintr-un asemenea motiv, ai face bine să mă crezi, nu numai în biserică se întâmplă așa ceva.

De fapt, pot să mă gândesc la o mulțime de motive ciudate pentru care a fost blocată ascensiunea unui bărbat, pe care le-am auzit: rosul unghiilor, trosnitul degetelor, statul cocoșat, mestecatul scobitorilor și încă altele. În lumea vânzărilor – acolo unde se face schimb de bani sau nu, în funcție de reacția persoanelor implicate – aceste mici lucruri pot decide dacă un om va urca în ierarhie, dacă va coborî sau dacă va rămâne pentru totdeauna la același nivel.

De aceea, a-ți educa soția să fie la fel de onestă și sinceră ca tine este un mare pas înainte. Iar în momentele în care își va exprima o idee sau o sugestie despre cum poți deveni mai bun, eu în locul tău m-aș obișnui să spun de fiecare dată *mulțumesc*. Și atunci când ești sigur că nu urmează să contraargumentezi sau să ripostezi, poți adăuga „Nu eram conștient că fac acest lucru. Uite, de-aia suntem noi o echipa atât de bună!"

Cuvântul *echipă* este întotdeauna folositor. De fapt, nu pot să îmi aduc aminte de nici un cuplu venit la mine pentru consiliere care să se fi gândit la separare, atâta timp cât simțeau că există *câtuși de puțină* îmbunătățire între ei. Dar pot să îmi aduc aminte de multe cupluri care au renunțat pentru că știau că relația lor nu are nici un viitor.

„Incompatibilitatea" este termenul legal cel mai des folosit atunci când este vorba de destrămarea unei căsnicii. În unele cazuri acest cuvânt înseamnă că doi oameni au obosit spunându-și unul altuia mici minciuni evidente. Căsnicia lor ajunsese la un stadiu de lipsă de sinceritate și devenise sterilă. Orice viitor este mai bun decât unul ca acesta.

„Acasă" înseamnă atât de multe lucruri. Acasă este un loc de refugiu, de adăpost. Este un loc făcut pentru a te relaxa, pentru a te recupera. Fără fațadă, fii doar tu însuți! Iar în cazurile cele mai bune, acasă devine un loc în care doi oameni își împart entuziasmul

de a deveni ei înșiși mai buni.

Posibilitățile sunt nelimitate, dacă reușești să îți ghidezi căsnicia în această direcție. Cum am spus și la început, femeia este așa făcută, încât își dorește să fie de folos partenerului său. Așa că dacă deschizi relația prin a-i cere să te ajute să fii mai bun, dacă primești cu grație ceea ce are de oferit și îi mulțumești pentru asta, într-o bună zi va veni cerându-ți să faci și tu același lucru pentru ea! De ce? Pentru că va simți că este măritată cu un bărbat care crește, și va dori să crească împreună cu el.

Nu cred că este nevoie să îți spun că societatea noastră are nevoie cu disperare de o fundație formată din oameni care își doresc întotdeauna să devină mai buni. Aceștia sunt oamenii zilei de mâine. Voi ați făcut un lucru foarte bun îndreptându-vă căsnicia înspre a putea spune sincer, amândoi:

„Nu ne propunem numai să fim buni unul *cu* celălalt, dar și unul *pentru* celălalt, și pentru restul lumii."

Continuă să crești,
Tata

Șapte scopuri ale comunicării

Dragul meu Filip,

În camera de consultație am auzit o mulțime de femei plângându-se de o mulțime de lucruri, însă printre primele pe listă este lipsa de comunicare. De ceva timp am început să adun o colecție de ceea ce eu numesc „relatările unor neveste singure." Iată trei exemple, dintre cele mai relevante:

„Ați auzit vreodată expresia *a vorbi cu peretele*? Ei bine, eu m-am măritat cu peretele!"... „Tot ce văd la micul dejun este o mână ieșind de după ziar ca să apuce ceașca de cafea!"... „Îți vine să crezi? Bărbatul meu poate să folosească zile întregi un singur cuvânt. Ca să fiu cu totul sinceră, câteodată îl spune de două ori, cu alt înțeles. Vocabularul său se compune numai din *Uh..* și *uh uh..*"

Ceea ce vor să spună este că viața poate deveni de-a dreptul sinistră, atunci când ești căsătorită cu un bărbat care refuză să îți vorbească. E adevărat și că există bărbați care refuză să tacă, dar pentru fiecare dintre aceștia cunosc alți doisprezece care sunt la cealaltă extremă, cea a tăcerii.

Ideea pe care vreau să ți-o transmit azi este că acesta este un mod aberant de a te purta cu o femeie. Femeia va vrea întotdeauna să știe ce se petrece în mintea celui iubit.

Este important, mai ales pentru bărbați, să cunoască acest aspect, întrucât rolul său în afara casei îl poate îndrepta adesea în direcția opusă. Oricine a lucrat vreodată în subordinea unui șef știe că a spune *Da, domnule* atunci când de fapt vrei să spui *Dumneata, domnule, ești un bou!* face parte din cotidian.

Majoritatea acceptă acest aspect ca parte din modul în care își câștiga existența. Dar nu este ceva firesc. De fapt, psihologii spun că acest obicei de a purta diferite „măști" pe parcursul zilei, de a păstra aparențele și de a ne îngropa adevăratele sentimente nu este altceva decât o lentă și inevitabilă sinucidere, dacă nu găsim scăparea în alt loc.

În acest peisaj, arta comunicării verbale într-o căsnicie capătă o semnificație specială. Într-un fel, ea vine ca un tip special de asigurare. Dar vine întotdeauna și cu un preț.

Pentru început ea necesită planificare specială și timp rupt din rutina zilnică. La început, multor cupluri le-ar fi foarte greu să creadă că vorbitul este una dintre plăcerile zilnice care sunt cel mai ușor de pierdut în vârtejul căsniciei. Dar chiar așa este. Copiii și munca, datoriile sociale și cele de serviciu, televizorul,

sportul, orice fel de urgențe – toate reprezintă o amenințare reală asupra artei comunicării.

Când vorbesc cu unele cupluri care urmează să se căsătorească, întotdeauna îi întreb cum se descurcă în conversațiile de zi cu zi. Aproape fără excepție primesc răspunsul: „Acesta este unul dintre punctele noastre forte!" Ani mai târziu, însă, se întorc și îmi spun doar „El refuză să vorbească!" sau „Ea se închide în sine!" Din astfel de reproșuri se poate observa că pălăvrăgeala pe care o iubeau înainte și pe care o considerau o binecuvântare, a încetat să mai existe.

Vei fi un soț înțelept doar dacă stabilești clar faptul că așa ceva nu se va întâmpla și la tine în casă.

Mama ta și cu mine am avut o perioadă dificilă în primele luni petrecute împreună, când am început să ne deschidem unul față de celălalt. Și asta ne-a surprins pe amândoi. Nu observasem că în anii petrecuți înainte de căsătorie existaseră unele rețineri foarte mari. Dar ele erau acolo, chiar dacă noi nu le vedeam.

Când am început să analizăm împreună problema, a devenit clar faptul că eu eram speriat de unele lucruri și că ea tindea să țină în sine multe, și asta nu putea duce la nimic bun. Așa că într-o zi am hotărât să luam taurul de coarne. Am hotărât să discutăm până la capăt, cel puțin ca să determinăm dacă vom putea comunica vreodată așa cum trebuie.

În timp ce analizam doar acest punct de început, am descoperit faptul că multe dintre motivele care stăteau la baza ezitărilor noastre erau de mult trecute. (Această întâmplare este o mare descoperire. Când ai ajuns față în față cu adevărul că nu mai ești legat de trecut, înseamnă că ai făcut deja un important pas înainte.) Așa că ne-am luat angajamentul de a ne *strădui* mereu să mai dezgropăm câte ceva, ici și colo, totul după niște reguli care ne-au ajutat să ajungem la rezultate bune.

Așa că am încropit acest mic acord, pe care am să ți-l relatez aici în speranța că îți va fi de ajutor. Evident că nu are forma unui document, ci a fost mai mult o înțelegere tacită. Am să îți înșirui aici așa cum ni le-am scris și noi în inimile noastre:

1. *Scopul nostru este să devenim „cei mai buni prieteni."* De vreme ce prietenia se formează în timpul petrecut împreună, vom avea zilnic cel puțin o mică „vizită" la celălalt. Ne vom aranja programul astfel încât aceasta să fie mereu printre prioritățile zilei.

2. *Vom ieși împreună în oraș cel puțin o dată pe săptămână.* La cină, prânz, sau cu orice altă ocazie, timpul petrecut citind ce se întâmplă în sufletul celuilalt este întotdeauna timp bine folosit. Nu vom lăsa niciodată copiii sau serviciul, banii sau orice fel de întâlnire, și nici tirania momentelor în care „nu putem"

sau „trebuie" să facem altceva, să ne înghesuie timpul pe care ni-l facem unul pentru altul.

3. *Ne vom face un scop din a fi sinceri până la capăt.* Întrucât asta presupune sinceritate față de sine, vom dedica pentru început o perioadă analizei sinelui. Prin citire, studiere și discutare, vom căuta să înțelegem cum poveștile noastre, ale fiecăruia, ne afectează căsnicia.

4. *Ca ideal, patruzeci și opt de ore va fi limita noastră de „ascundere".* Dar cum bineînțeles că sincerității absolute nu i se poate impune un termen limită, am convenit ca atunci când nu suntem în stare să ne exprimăm cum trebuie, ne vom strădui în continuare. Vom recunoaște în fața celuilalt că ne aflăm într-un impas și îi vom cere să ne mai acorde încă puțină răbdare și înțelegere.

5. *În relația noastră va domni iertarea și înțelegerea totală.* Vom întreba, dar nu vom condamna. Vom căuta ca între noi să existe o atmosferă unde mărturisirea unui lucru se lovește de urechi înțelegătoare și blânde. Și ne vom bucura că există un loc unde ne putem înfrunta pe noi înșine.

6. *Vom respecta intimitatea celuilalt.* Nu vom sufoca prin curiozitate excesivă. Conștienți că lucrul pe care îl ascundem ar putea să doară, vom oferi totuși

celuilalt spațiul necesar. Întrucât revelația vine din interior, nu vom întinde niciodată coarda.

7. *Vom ține minte mereu faptul că misterul este o binecuvântare.* Va dura probabil o viață întreagă pentru a umple toate golurile și pentru a ajunge la o relație perfectă și de aceea va trebui să fim blânzi. Vom iubi din toată inima ceea ce ni se oferă azi, și vom aștepta răbdători ziua de mâine.

La un moment dat o să devină evident de ce le-am spus „scopuri." După acel prim salt înainte, drumul către rai va mai avea cu siguranță și obstacole. A lăsa pe cineva în inima ta poate fi incomod. Câteodată este de-a dreptul înfricoșător. Aduce la suprafață lucruri pe care nu știam că le avem în noi, printre care se numără și împotrivirea. Acesta este termenul folosit de psihologi pentru atunci când fugim în direcția opusă, spunând „Hai s-o lăsăm baltă."

Acesta este motivul pentru care sunt așa puțini cei care reușesc să ajungă la o veritabilă transparență. Dar este posibil, și dacă nu vă dați bătuți veți ajunge la acel nivel înalt rezervat doar celor ce au avut curajul să pornească împreună de jos.

Am cunoscut mai multe cupluri care au ajuns să sărbătorească cincizeci de ani de căsnicie și trei cupluri care au ajuns chiar la șaizeci; fiecare venind

din alt mediu, din altă pătură socială, cu alt venit, cu altă profesie sau statut. Un singur lucru aveau în comun. Nu contează că vorbim despre un fermier din Nebraska sau despre un bancher dintr-un oraș mare; despre o femeie de serviciu dintr-o școală sau despare decanul unei facultăți – oricare dintre ei, împreună cu soțul sau soția, învățaseră cum să se împărtășească unul de celălalt într-o comuniune totală.

Un cuvânt foarte frumos – comuniune. Dobândește o semnificație tot mai mare cu trecerea anilor. Dorințele trupești pot scădea, treptat, în intensitate, iar entuziasmul de început poate dispărea, cu timpul. Problemele materiale se pot ameliora și la fel și cele de altă natură. Doar un lucru trebuie să rămână mereu pe traiectorie ascendentă: deschiderea treptată a două inimi pentru a primi pe celălalt până în adâncul propriei ființe. Scoaterea la suprafață a adevăratului „eu" reprezintă cheia unei vieți lungi, fericite, sănătoase și a comuniunii perfecte.

Nu înceta să vorbești,
Tata

Dacă îți place, spune-i!

Dragul meu Filip,

Ca soț, sunt trei lucruri pe care mi le propun să le fac în fiecare zi:

1. Să îi spun că o iubesc.
2. Să îi arăt asta printr-un gest frumos.
3. Să îi fac un compliment.

Poate părea simplu, dar nu este chiar așa. Dacă ai să încerci să aplici această disciplină zilnic, vei vedea că e mai ușor de zis, decât de făcut. Și cel mai greu de ținut minte, dintre acestea, este al treilea.

Psihologii ne spun că există mai multe motive pentru care avem rețineri la acest capitol. În unele cazuri, spun ei, această ezitare provine dintr-un sentiment de ostilitate la adresa întregii lumi. Suntem supărați pe toată lumea, nimeni nu este îndeajuns de bun pentru noi, așa că jos cu ei, cu toți! Sau se poate să fi căpătat, cumva, ideea că, dacă tot se cade să părem un pic stingheri atunci când ni se face un compliment, de ce să facem și noi același lucru celor pe care ar trebui să îi lăudăm?

Dar cred că există încă un motiv, la bază, pentru care noi, bărbații, nu ne descurcăm atunci când vine vorba de complimente. Este însăși natura noastră umană: omul are întotdeauna înclinația naturală de a fi egoist. Ne petrecem prea mult timp gândindu-ne la noi înșine. Suntem prea preocupați de propriile noastre sentimente și emoții. Nu avem, nu găsim și nu vrem să ne facem timp pentru a ne gândi ce ar însemna pentru celălalt un zâmbet sau o vorbă caldă.

Poți să fii sigur, orice femeie care-și merită numele e dependentă de confirmarea, de aprobarea bărbatului de lângă ea. Iar cel mai bun mod de a-i confirma, de a o aproba, este a-i spune cât se poate de direct. Se poate și în multe alte feluri, bineînțeles, dar din punctul femeii de vedere, a spune cu voce tare ce anume îți place este cel mai frumos.

Iată și un motiv pentru care femeile gândesc așa: Marilyn, de exemplu, are multe nevoi, dar una dintre cele mai importante este să îți fie pe plac. Într-un moment în care nu există tensiuni în casa voastră, cel mai probabil ea se gândește la tine mai mult decât te gândești tu la ea! De aceea, dacă va avea și niște gesturi sau niște vorbe frumoase la care să se gândească, va fi mai bine și pentru tine și pentru ea și pentru viitorul vostru împreună.

În Biblie se zice, „Precum gândește omul în inima sa, așa și este el." Este valabil pentru oricine. Dacă îi

creezi o imagine frumoasă despre sine, acolo se va strădui să ajungă. De aceea depinde totul atât de mult de ce îi spui. Pentru că va veni timpul când va lua imaginea pe care o ai tu despre ea ca imagine pe care o are ea despre ea însăși. Am văzut multe femei, care nu erau în mod special frumoase, transformându-se în ceva absolut spectaculos, numai pentru că bărbații lor le creeau imaginea aceasta despre ele. Și îmi pare rău să spun că am văzut și multe altele, care erau cu adevărat superbe, devenind din ce în ce mai fade, numai pentru că nu mai erau inspirate de către singura persoană care conta.

Toate astea duc la această concluzie:

DACĂ ÎȚI PLACE, SPUNE-I!

Acum, având în vedere ce ti-am explicat mai sus, aș vrea să îți dau câteva exemple de complimente pe care le-am auzit sau pe care le-am folosit eu însumi, și care au fost de mare efect.

„Nu ești o femeie, ești o oportunitate memorabilă, unică!" Această replică poate produce – în anumite situații – niște efecte incredibile. Una dintre aceste situații este patul conjugal. În fine, este un subiect pe care îl voi dezvolta mai detaliat cu altă ocazie. Ceea ce trebuie reținut este că trebuie întotdeauna să o faci să se simtă frumoasă, să îi apreciezi înfățișarea, corpul, și toate trăsăturile fizice care îți plac în mod special. Și asta nu ar trebui să fie prea greu. Alege ce ți se pare cel mai atrăgător la ea și pur și simplu spune-i ce simți

în legătură cu asta. Culoarea părului său... ochii... vocea ei... și pornești de-acolo!

Poți să pariezi orice pe asta – va reacționa cum nu se poate mai bine dacă îi spui că o parte a corpului ei sau o trăsătură se numără printre cele mai frumoase manifestări fizice ale naturii. Cunosc bărbați care au ajuns să stăpânească foarte bine această artă, pentru că s-au educat în această privință, s-au disciplinat și au perseverat până au început să vadă cele mai frumoase rezultate. Unul dintre aceștia s-a căsătorit cu o femeie care a ajuns la asemenea dimensiuni, încât nici dacă ai vedea-o, nu ți-ar veni să crezi. Trebuia să îi fi văzut la altar, acum mai bine de cincisprezece ani. Probabil a simțit într-un fel că în spatele aparenței stătea o frumusețe ce aștepta să iasă la suprafață. Unor bărbați le place provocarea. Unii își doresc să fie eroi. În orice caz, trebuie să recunosc (și să mă ierți pentru asta) că, încă de când i-am văzut în fața altarului am știut că ea va ajunge să arate așa. Asta numai ca să înțelegi ce minuni poate înfăptui un bărbat care știe ce face. Dar hai să vorbim despre alt gen de compliment care place foarte mult femeilor.

„Dragă, plăcinta ta cu vișine pur și simplu nu are egal!" Oare realizezi ce înseamnă să te înhami la a pregăti o masă cum se cuvine? Planificarea, cumpărăturile, pregătirea, gătitul, aranjarea mesei, a veselei, și apoi ‚arăși toată harababura, în sens invers, atunci când se termină. Dacă stai să te gândești, o masă bine făcută

este așa o realizare, încât dacă tu doar te așezi, o consumi, te ridici și te întorci în fața televizorului să te uiți la meci, fără să adresezi măcar o vorbă bună soției, ar trebui să fii considerat vinovat de moarte. Bineînțeles, numai Dumnezeu poate răspunde la întrebarea, dacă există sau nu în lume rău mai mic sau mai mare. Dar dacă chiar există o diferență între ele, atunci a-ți neglija soția în felul acesta ar trebui să fie considerat unul destul de mare.

Există unele situații în care trebuie să fii nebun ca să refuzi o „investiție" cu profit garantat sută la sută. Aceasta este una dintre ele, și ajung numai câteva cuvinte: „A fost o masă minunată! Mulțumesc!"

Un moșneag înțelept mi-a împărtășit o dată o părere foarte interesantă despre complimentele bărbaților referitoare la mâncare sau la gătit. „Cu metoda mea," spunea el, „va scăpa de orice urmă de proastă dispoziție și va uita orice problemă. Atunci când văd că e tulburată, îi sugerez să-i invităm pe copii la cină și să gătească felurile ei favorite. Iar la masă stăm și nu contenim, cu toții, din a ne lăuda cum că mama noastră face cel mai bun pui la cuptor sau cei mai buni cartofi sau o plăcintă nemaivăzută, așa cum numai ea poate. Nici nu apucă toată lumea să termine de mâncat, și ea a adunat deja atâta laudă, încât se simte minunat!"

Bineînțeles, asta nu va funcționa pentru orice femeie. Dar un soț care este întotdeauna atent la asta se va putea folosi de calitățile ei pentru a o susține

emoțional, atunci când este nevoie. Poate la asta se referă Biblia când spune „Lasă lucrarea ei să îi fie ei spre laudă în cetate!"

Cele mai multe femei știu la ce se pricep cel mai bine. Iar tu ai face bine să îi înveți specialitățile și să faci cumva să le integrezi în viața voastră cât mai bine.

Acum am ajuns la un tip de compliment care funționează întotdeauna, indiferent de vârstă, și care nu dă greș absolut niciodată. *„Pur și simplu, mi se pare că în fiecare zi ești o soție din ce în ce mai bună!"* Asta nu înseamnă că trebuie să o spui dacă nu o crezi! Dar dacă te străduiești să găsești la ea o îmbunătățire și nu poți, atunci ori ești orb, ori nu te uiți cum trebuie! Nu se poate să nu fi devenit mai bună la ceva anume, decât era cu un an, cu o săptămână sau chiar cu o zi în urmă! Acest compliment pică absolut întotdeauna bine, însă există câteva situații când are efect în mod special: atunci când, de exemplu, se străduiește de mai mult timp să își corecteze un defect, să facă ceva anume mai bine sau să realizeze ceva cu adevărat dificil; atunci când se apropie de vârsta a doua sau a treia, sau oridecâteori îți dă impresia că i se pare că nu mai este cum era înainte. O femeie va fi veșnic recunoscătoare bărbatului pe care îl va crede sincer când va zice: *„În fiecare zi ești o soție din ce în ce mai bună!"*

Dar cred că ai înțeles ce am vrut să spun. Ți-am enumerat câteva feluri de complimente la care merită să

meditezi. Nu trebuie imitate. Le vei dezvolta pe ale tale, iar acelea vor fi cele mai bune pentru voi. Poate că nu ai vrea să afle altcineva despre ele, dar complimentele au un efect foarte special pentru amândoi și lasă un gust plăcut mai ales atunci când sunteți departe unul de celălalt.

Chiar aici e încă un rol pe care vorbele tale le pot avea. Îi pot crea o amintire plăcută pentru atunci când ești plecat din oraș, pentru o seara sau mai mult, sau ai plecat la pescuit cu prietenii, sau pur și simplu la treabă. Un soț inteligent știe cum să ridice temperatura atât cât trebuie înainte să plece, ca să găsească totul călduț și la locul lui atunci când se întoarce.

Tocmai mă pregăteam să închei, când mi-am adus aminte de ceva. Dacă vreodată ai să observi că se lipește de tine ca să fie îmbrățișată, sau dacă te întreabă dacă o haină „îi vine bine", sau dacă o vezi în fața oglinzii mai mult ca de obicei, sau dacă în orice fel îți lasă impresia că scânteia din ochi i-a dispărut, înseamnă că ai treabă de făcut! Înseamnă că au trecut prea multe oftaturi de ultima dată când i-ai făcut inima să cânte!

Femeile sunt ființe complicate? Bineînțeles! Dar în același timp sunt niște suflete simple cărora le plac lucrurile simple, iar unul dintre cele mai simple este și cel mai ușor de oferit.

Știu că nu e cea mai bună comparație, dar mă ajută atunci când îmi amintesc că Shadrach, câinele nostru, alerga peste toată curtea doar pentru o mângâiere

pe creștetul capului. În același sens, o soție va alerga peste tot orașul, peste toată casa, pentru a ajunge la punctul tău de vedere, și peste aproape orice pentru a-ți oferi dragostea ei, dacă poți să îi oferi și tu dragostea dimpreună cu aprecierea ta sinceră.

Bravo, Marilyn!
Tata

Puterea sugestiei

Dragul meu Filip,

În câteva minute urmează să mă urc într-un avion către casă. Am fost plecat la o conferință și, ca întotdeauna, întoarcerea acasă este cea mai frumoasă parte. Dar țin să îți povestesc ceva ce s-a întâmplat azi de dimineață. Cred că ilustrează foarte bine ce îți spuneam în ultima scrisoare despre puterea cuvintelor de a influența viitorul unei femei.

Trebuie să spun de la bun început că același lucru este valabil și pentru bărbați. Când mă bărbieream azi de dimineață, m-am surprins fredonând o melodie: „Din tărâmul apelor limpezi ca cerul vine berea care te revigorează! *Hamm`s* e berea care te revigorează!"[2]

Acum, cred că mă cunoști de ajuns încât să știi că îmi place să îmi încep ziua cu gânduri de o inspirație mai înaltă decât un producător de bere. Însă aparent banii investiți în promovarea acestei beri s-au meritat cu vârf și îndesat! Aseară târziu mă uitam la un meci și prin repetare constantă mi-au băgat frântura asta de melodie în cap, ceea ce era, de fapt, exact scopul reclamei.

Știi de asemenea că eu nu beau bere. Dar dacă aș fi băut, e foarte posibil ca ea să fi fost *Hamm`s*. Mi-am promis că, dacă o să beau vreodată bere, nu o să beau berea lor, și în ciuda acestui fapt cred că tot aș face-o. Pur și simplu nu îmi pot scoate din cap melodia asta – „Din tărâmul apelori limpezi ca cerul....."

Ah, tocmai se face îmbarcarea!

Ideea pe care vroiam să ți-o transmit este că, dacă puterea sugestiei este îndeajuns ca să ne afecteze referitor la un lucru de care ne pasă atât de puțin, ce efect crezi că ar avea dacă am auzi un lucru de tot atâtea ori de la persoana iubită?

Al tău,
Tata

[2] Este vorba despre coloana sonoră a unei reclame la bere din Statele Unite. (n.tr.)

Cum să îi spui ce nu-ți place

Dragul meu Filip,

Hai să ne închipuim că există un lucru în căsnicia ta, pe care vrei să îl vezi schimbat. Și nu vrei să începi o ceartă, pentru că ai vaga bănuială că există și alte metode pentru a atinge același scop.

Dar te-ai hotărât că, în orice caz, trebuie să ridici problema într-un fel sau altul. De dragul bunăstării voastre și a căsniciei voastre, e clar că a venit timpul să te exprimi.

Dar cum să faci asta?

Eu am o regulă relativ simplă, pe care o sugerez oricui ca fiind abordarea potrivită în astfel de cazuri, pentru a pune lucrurile în mișcare. La urma urmei, asta e cel mai important: să începi lucrurile, să le pui în mișcare. După aceea, cu o minte limpede și o rugăciune, te poți descurca în funcție de cum evoluează situația. Deci iată regula:

Începe prin a-i spune un lucru care îți place!

Să spunem că este vorba despre rujul pe care îl folosește în ultima vreme. Chiar o face să arate îngrozitor, dar poți să fii sigur că nu vei ajunge nicăieri dacă îi spui „Oh, nu! Arăți ca o femeie care face trotuarul!"

De altfel, poți rezolva problema mult mai repede, fără să o faci pe ea să se simtă prost, spunându-i că acea culoare, în mod special, îi estompează într-un fel frumusețea naturală.

Vei vedea imediat că s-au întâmplat mai multe lucruri pozitive. În primul rând, i-ai reconfirmat cât îți place de Marilyn cea fără machiaj, și aici este vorba de una dintre dorințele de bază ale firii umane: încercarea permanentă de a arăta cât mai bine. Așa ne-a creat Dumnezeu, avem în noi mereu dorința de a impresiona la maximum.

Ai să observi că posibilitățile sunt nelimitate în această privință. De exemplu, hai să ne închipuim că ea ar fi o fată foarte timidă, genul care închide toate luminile înainte să se pregătească de culcare. Ce crezi că e mai bine să îi spui? „Pentru numele lui Dumnezeu, Marilyn, ce înseamnă puritanismul ăsta?" sau „Draga mea, cu un corp ca al tău..."?

Mama ta îmi zice că, de vreme ce ești o așchie sărită dintr-un trunchi bătrân, ai înțeles fără doar și poate ce ți-am scris în seara aceasta.

Cam atât, de data asta, mai adaug un singur lucru: să nu cazi niciodată în cursa de a crede că, fiind femeie, cel mai probabil va crede orice. Nu este deloc

așa; adevărul este că femeia are o inteligență nativă mai dezvoltată decât cea a bărbatului. Nu-mi place să recunosc asta, dar din câte am văzut până acum, este cât se poate de adevărat.

În ciuda faptului că întotdeauna vor gândi mai mult ca noi, vor cumpăni lucrurile mai bine și vor fi mai prevăzătoare ca noi, există aceste câteva locuri în care le poți capta atenția absolut de fiecare dată. Unul dintre ele este: *Nu există în lume nici o femeie întreagă la minte, care să respingă orbește o sugestie care ar putea întări relația ei cu bărbatul pe care îl iubește!"*

Din punct de vedere psihologic, noi suntem în așa fel construiți, încât cel mai probabil vom reacționa la sfaturile cuiva dacă:

a. Respectăm sursa observației ca pe o persoană înțeleaptă (mereu va fi încredințată că ești un tip deștept, doar ai ales-o pe ea).

b. Ne pasă de relația personală cu această persoană și ne dorim întărirea ei.

c. Sugestiile pentru îmbunătățirea noastră ne sunt prezentate de o manieră care ne permite să ne simțim bine, înainte să avem ocazia să ne simțim rău.

Întotdeauna pozitiv,
Tata

Câștigă pierzând

Dragul meu Filip,

Până acum am petrecut mult timp referindu-ne la lucruri care se pot rezolva discutând. Dar probabil că vei avea de-a face și cu situații care necesită o abordare diferită.

Vreau să îți povestesc despre un soț foarte înțelept pe care l-am cunoscut și despre cum se folosea de unele retrageri strategice pentru a-și asigura atingerea unor scopuri pe termen mai lung.

Se pare că mătușa soției sale le dăruise o vază din epoca victoriană, care fusese în familia lor din vremea lui Henric „al nu-știu-câte-lea". El spunea că nu o putea descrie decât așa: arăta ca un accident de schi. Din punctul ei de vedere, era un prețios și rar obiect de familie. Pentru el, culorile erau stridente. Pentru ea erau absolut superbe.

Dar oricum ar fi fost, un lucru era clar: era *imensă,* și de fapt, asta era și problema. Ea a insistat să o păstreze și astfel a devenit punctul central al casei. Era așezată în mijloc pe o măsuță de cafea joasă, exact în mijlocul camerei,

poate și pentru că nu puteai să o pui altundeva.

Pentru o perioadă, această monstruozitate părea că a ajuns să le domine întreaga casă. Până și conversațiile lor era sub influența ei. Odată mi-a zis că unele seri se închegau în jurul întrebării „Ce să mai facem în seara asta, în afara timpului în care ne certăm pe *accidentul de schi?*"

Acesta era genul de om care gândește foarte mult și la un moment dat și-a dat seama, în primul rând, că se purta ca un soț neghiob și apoi că nu are să ajungă oricum nicăieri cu această tactică. Așa că a hotărât să renunțe la ceartă și să privească problema mai profund.

Avea și foarte multă experiență în acest sens. Conducea o afacere foarte mare, cu o mulțime de angajați în subordine, precum și lua decizii zilnice care apelau la pura sa inteligență. Se mândrea foarte tare cu abilitățile sale de lider, cu capacitatea sa de a se descurca cu oamenii, de a motiva vânzătorii, de a evalua piața și, în general, de a privi o problema din toate punctele de vedere.

Pus, așadar, față în față cu *accidentul de schi*, s-a hotărât asupra unui plan. Într-o seară, ajuns acasă, i-a sugerat soției să rearanjeze mobila în sufragerie, chiar în seara respectivă.

„Nu, nu, nu..." spuse ea, „Las` că știu eu ce vrei să faci de fapt! N-am să mișc vaza asta nici măcar un centimetru! E un obiect foarte valoros și aparține moștenirii mele de familie, etc., etc."

„Lillian," spuse însă el, spre marea ei surprindere, „îmi pare rău că am fost așa încăpățânat. Mă dau bătut, hai să lăsăm vaza acolo unde este și să aranjăm tot restul camerei în jurul ei."

După ce ea și-a revenit din șocul acestui schimb de replici, s-au apucat să rearanjeze mobila, așa cum își propuseseră. La urma urmei, atunci când un bărbat capitulează într-un astfel de mod, cum ar putea soția sa să spună *nu* unei cereri atât de nesemnificative, ca mutatul mobilei. Plus că ei chiar îi plăceau genul acesta de activități, pe care le făceau destul de des, ca pe un joc.

Cred că este cazul, aici, să-ți spun un pic mai multe despre acest cuplu. Aveau o dragoste cu totul neobișnuită pentru casa lor. Era cu adevărat frumoasă. Se iubeau și unul pe altul, la fel de frumos. Momentul lor preferat al zilei era după cină, când stăteau pe canapea amândoi, citind o carte, vorbind, câteodată ținându-se de mână, alte ori fără să zică un cuvânt, și în general discutând lucruri mai mici sau mai mari care se petrecuseră în ziua respectivă.

Acum vine partea deșteaptă. Ca un expert în management ce era, a mutat mobila din sufragerie astfel încât la final fotoliul său era exact față în față cu locul ei preferat de pe canapea. Iar între ei, *accidentul de schi*!

La momentul respectiv a crezut că va avea succes încă din prima seară cu tactica sa. În seara aceea, în timp ce se așezaseră ca de obicei în sufragerie la citit,

așa cum făcuseră de atâtea ori, Lillian a ridicat capul din carte și a dat să spună: „Harry, tu ai citit chestia asta despre..." Dar privirea ei s-a lovit de vază și astfel a trebuit să își întindă gâtul astfel încât să vadă dacă el o asculta.

Așa au mers lucrurile pentru mai mult timp. Bineînțeles că între timp el a avut și alte tentative de a-i sugera mutatul vazei. Câteodată îi spunea „Știi draga mea, nu cred că îmi place nimic mai mult decât să stau seara aici, pe fotoliul meu, și să te privesc!"

„Și mie la fel!" spunea ea, răsărind de după vază.

Firește că alte ori unul din ei se muta în cealaltă parte, ca să poată sta ținându-se de mână, cum ți-am mai povestit. Nu de puține ori s-a întâmplat ca, atunci când treceau pe lângă ea atingând-o cu cotul sau cu un ziar, să fie foarte aproape de a dărâma comoara. (El se jură că nu a făcut-o niciodată intenționat și îl cred. E un om onorabil, nu ar face niciodată așa ceva.)

Dar de ce oare nu a încercat să mute fotoliul lui? Și eu m-am întrebat asta, dar mi-a spus că motivul pe care l-a invocat a fost lumina excelentă de citit din acea poziție și faptul că amândurora le plăcea cum se potrivea în acel loc.

Probabil îți închipui rezultatul. Într-o zi, câteva săptămâni mai târziu, întorcându-se acasă, a găsit masa din sufragerie liberă. Vaza fusese mutată în altă cameră, pe podea, într-un colț.

Mi-a mărturisit că era cât pe-aci să facă o greșală foarte mare, chiar atunci. A dat să spună „Ah, văd că

ai..." dar și-a dat seama la timp și a schimbat în „...văd că ți-ai prins părul așa cum îl aveai prima dată când te-am cunoscut. Îmi place!"

L-am întrebat dacă au mai vorbit despre vază vreodată, iar răspunsul a venit imediat: „În nici un caz! De ce-aș face una ca asta?" (Dacă stai să te gândești, e foarte greu de crezut că un om poate fi atât de nobil, încât să nu mai menționeze absolut niciodată întâmplarea, numai ca să se mândrească un pic. Oare cum s-a abținut atâta timp. Unii oameni au pur și simplu această noblețe mai mult decât alții.)

Oricum, nu există nici un motiv pentru care ar trebui să își mai aducă aminte, poate doar ca să se amuze un pic.

Mi s-a întâmplat să mă surprind întrebându-mă oare ce mai face vaza aceea azi, pe unde mai adună praful. Oare a ajuns în pod, în pivniță, în cămară? Oricum, e clar că ea a fost cea care a pus-o, oriunde ar fi. Și din câte îi cunosc pe amândoi, cred că și acum, după atâția ani, își petrec serile citind, vorbind și aruncându-și priviri unul celuilalt, fără nici o piedică. Și din câte o cunosc pe ea, nu am nici o îndoială că uneori zâmbește și Îi mulțumește lui Dumnezeu pentru un bărbat minunat care se descurcă în orice situație, dar mai ales pentru că se descurcă cu ea cu atingerea fină a unui soț înțelept.

Mă întreb cine a inventat expresia „să nu dai niciodată înapoi". Oricine ar fi fost, habar n-avea ce

spune. În căsnicie obții de multe ori ceea ce vrei pentru mâine, numai dând un pic înapoi astăzi."

Gândește întotdeauna,
Tata

Fragmente de devotament

Dragul meu Filip,

Toată lumea care îl cunoaște este de acord că Joe este un soț nefericit. Nu este vorba de băutură sau de jocuri de noroc sau de alte femei, ci motivul pentru care vorbește toată lumea despre el este faptul că Ann, soția sa, câștiga aproape tot venitul familiei lor. Zi după zi ea lucra la biroul din casă, în timp ce el se învârtea degeaba.

Întotdeauna a avut cele mai mărețe planuri. De fiecare dată când îl întâlneai, îți povestea o grămadă de lucruri despre ultima idee pe care a avut-o. În perioada în care l-am cunoscut, s-a apucat să vândă de la extinctoare de incendiu, vitamine, aspiratoare, alarme anti-furt și frigidere până la servicii funerare și suplimente alimentare pentru slăbit. Toate acestea se intercalau cu scurte perioade de ceea ce el numea „noua mea poziție de reprezentant oficial" al taberei de copii Rocky Mountain, al unui colegiu din nord-vest, un curs de reparații auto, o nouă linie de haine western sau un studio de fotografii pentru copii.

Așa că toată lumea a ajuns să se întrebe „Ai mai pomenit așa ceva?", „Oare cum poate ea să îl suporte așa?" „De ce trebuie să îndure ea un asemenea comportament?"

La un moment dat ea a avut nevoie de o operație de urgență, iar în perioada recuperării am învățat un alt lucru foarte important despre femei, anume că *lucrurile cele mai mărunte eu efectele cele mai mari*!

Ca bărbat, ai tendința să gândești că are să te coste enorm așa ceva, o blană de nurcă, o mașină sau cel puțin câteva zeci de trandafiri. Dar nu este așa. Ceea ce place femeilor sunt fragmentele de devotament – acele mici lucruri, atenții sau cadouri, orice fel de gest care o îi dau într-un fel anume de înțeles că încă poate ține un bărbat îndrăgostit. Am învățat de asemenea că pentru femeie *ce înseamnă* este mult mai important decât *cât a costat*.

Momentele din care am tras aceste concluzii erau în special atunci când, ajungând la ea la spital, Ann mă înâmpina de fiecare dată cu câte o poveste despre ce a mai făcut sau ce i-a mai adus Joe în seara precedentă. Lista suna cam așa:

Luni: un puzzle de la magazinul de suveniruri.

Marți: Ultimul număr din revista ei preferată.

Miercuri: Trei mere galbene, foarte mari.

Joi: Un top de hârtie de scris de 79 de cenți.

Vineri: Un buchet de flori sălbatice (se dusese cu mașina să le culeagă chiar el).

Sâmbătă: O sticluță de parfum.

Și a continuat tot cu astfel de mici cadouri până când a ieșit din spital.

„Dragul de Joe", spunea ea, „mă simt atât de norocoasă atunci când mă răsfață așa! Mereu a fost așa! Atât de atent, atât de draguț!"

Ce concluzie putem să tragem noi din toate astea? Putem trage concluzia că o femeie va îndura oricâte – bârfele oamenilor, critica din partea familiei, munca sa neîncetată – le va înfrunta pe toate acestea, își va apăra cu vehemență soțul și se va considera chiar norocoasă, dacă va ajunge să vadă în el un exemplu de devotament.

Sunt mai multe moduri în care poți ajunge să stăpânești această artă a atenției și a grijei. În această scrisoare aș vrea să îți spun câteva lucruri care sper că te vor ajuta, dacă chiar vrei să te educi în această privință.

Pentru început, *fă mereu ceva special, cu ocazia unor zile speciale*. Unul dintre cele mai fericite cupluri pe care le cunosc sărbătorește în fiecare lună ziua de douăzeci și nouă. Este ziua în care s-au căsătorit, iar în fiecare lună fac acea zi numai a lor, ieșind în oraș la cină sau sărbătorind un pic acasă sau făcându-și mici cadouri. Dacă vi se pare că exagerează, ar trebui mai întâi să auziți părerea lor. El susține că această cheltuială lunară își merită fiecare bănuț, la fel și amintirea acelor momente de douăsprezece ori pe an.

Aniversarea logodnei, a primei întâlniri sau a altor zile speciale, amintirea acestor momente și faptul că li se dau atâta importanță vor fi răsplătite cu vârf și îndesat în inima unei femei. Foarte mulți bărbați nu dau nici o atenție acestor detalii, deși asta i-ar transforma în ochii femeilor, dacă ar face-o.

Alt lucru ce trebuie reținut este faptul că *femeile apreciază ingeniozitatea*. Micile voastre secrete, jocurile din vremea primelor tatonări, surprizele pe care i le-ai făcut – toate acestea spun foarte multe despre tine. Unul dintre aceste lucruri este că ea se află foarte sus pe lista ta de priorități, și asta nu poate fi decât un lucru bun. Faptul că te străduiești să găsești moduri în care să îi faci bucurii o asigură de faptul că tu te îngrijești pur și simplu de fericirea ei.

Hai să îți mai dau un exemplu, al unui bărbat care se folosește în căsnicie de ingeniozitatea sa cu mare succes. L-am auzit povestind într-o zi când jucam golf cu mai mulți prieteni. Am ajuns să vorbim despre *„golf widows"* (n.tr. – termen american folosit pentru femeile care se supără atunci când sunt lăsate acasă de către soții care se întâlnesc să joace golf), și toți povesteau cum se plâng soțiile lor. Acest bărbat i-a ascultat până la capăt și la momentul potrivit a zis: „Eu nu am auzit-o niciodată pe soția mea plângându-se. Asta pentru că avem o înțelegere: de fiecare dată când ies să joc golf sâmbăta, seara trebuie să o scot în oraș la cină. În felul

acesta are și un motiv de bucurie. Am observat chiar că e supărată atunci când îi spun că în sâmbăta respectivă nu mă duc la golf."

Asta poate arăta un pic ca o târguială, întrucât el îi oferă ceva în schimbul a ceva ce își dorește. Însă ei pur și simplu nu îi pasă. Ba chiar îi place. Toate astea înseamnă că, numai cu un pic de inventivitate, viața de cuplu ne oferă destule oportunități pentru a ne bucura unul de celălalt.

Și mai e încă ceva, ce ai face bine să ai întotdeauna în vedere: *Femeile reacționează foarte bine la devotamentul demonstrat practic.*

Întrebări pe care pot să mi le pun: Îmi fac întotdeauna partea mea de treabă în casă? Mă grăbesc mereu la ziar sau la televizor, înainte să văd dacă nu cumva pot să o ajut cu ceva? Cât timp a trecut de când am făcut ultima dată una din treburile ei în casă, fără să-i spun, doar ca să o surprind?

O doamnă de vârsta a doua, văduvă, a avut de dat următoarea mărturie, în acest sens: soțul investise și agonisise foarte mult în domeniul imobiliarelor. Aveau o casă unde locuiau, una de vară, una de iarnă la munte și călătoriseră în toată lumea. Cu toate acestea, întrebată care este amintirea ei preferată, ea a menționat un lucru mărunt pe care el îl făcuse când erau tineri, la început de drum. „Când copiii erau mici, în fiecare marți seară," spunea ea, „mă lăsa să mă duc singură la cumpărături,

rămânând el cu cei mici. Dar poate că numai o mamă tânără ar putea înțelege de ce m-a marcat acest lucru."

Cuvintele sunt importante, dar la fel sunt și acele mici gesturi, făcute doar de drag. Alte dăți un lucru poate nu așa romantic este la fel de potrivit pentru a transmite mesajul că îți pasă.

Am mai discutat înainte că, uneori, este bine să încerci să te pui în pielea unei femei, ca să vezi cum gândește. Dacă ai să reușești, vei vedea de ce contează aceste lucruri atât de mult pentru ea.

Una dintre cele mai ciudate exemple de logică feminină este ceva ce eu, sincer, pot foarte greu să-mi explic. Nu știu cum să formulez exact această idee, dar cel mai bun mod e acesta: chiar dacă ea își dorește să se simtă în siguranță cu tine și invers, *ea încă își dorește să te străduiești să o cucerești, ca și când nu ai fi câștigat-o deja!*

Logica masculină diferă în acest caz de cea feminină prin faptul că, după ce am cucerit-o, considerăm problema încheiată și ne spunem: „Bun, am făcut-o și p-asta! Ce e de făcut mai departe?" Femeia, pe de altă parte, nu gândește așa. Ea gândește ca în povestea aceea cu Bach, îți mai aduci aminte?

Era o pianistă tânără, care terminase primul an la conservator, iar atunci când vechiul ei profesor a întrebat-o despre realizările din anul respectiv, ea a răspuns: „Slavă Domnului, l-am terminat pe Bach!" „Draga mea," i-a spus profesorul, „nu-l termină nimeni niciodată

pe Bach! Poți să nu-l mai faci, dacă vrei, dar nu vei putea niciodată să-l termini!"

În același fel privește o femeie dragostea. Un bărbat ar putea să creadă, atunci când spune „Da!" în fața altarului, că provocarea s-a încheiat. Soția sa, însă, mult mai profundă în acest sens, simte că dragostea nu are limită. Pentru cei care nu încetează să caute și să găsească noi drumuri către inima celui sau celei de lângă ei, apar mereu posibilități de a ridica dragostea lor la un nivel și mai înalt.

Probabil acesta e motivul pentru care nu cred că am auzit niciodată o femeie plângându-se de soțul ei, cum că ar fi prea atent cu ea. Stau și mă întreb dacă a existat vreodată o femeie care să fi primit prea multă afecțiune din partea bărbatului ei. Mă îndoiesc... Nu sunt construite așa, femeile. Toate au o capacitate infinită de a primi afecțiune, tandrețe sau atenție, fie ele și sub forma celor mai mici și neînsemnate lucruri.

Nu înceta niciodată s-o cucerești,
Tata

„Abia aștept să te văd!"

Dragul meu Filip,

Înainte să mergem mai departe, poate ar fi bine să îți spun că unele lucruri, pe care le discutăm aici, ți le spun având o apreciere profundă pentru integritatea ta ca om.

Sunt lucruri despre relațiile dintre bărbați și femei, pe care le-am discutat până acum, care pot fi chiar periculoase, în cazul în care sunt aplicate fără un dezvoltat simț al onoarei și integrității. Dar faptul că există bărbați care folosesc astfel de metode pentru a-și manipula soțiile după bunul plac, nu ar trebui să ne oprească pe noi, oamenii cu caracter, să încercăm să ne facem viața mai bună, acolo unde se poate. Și unul dintre locurile unde chiar există mereu loc de îmbunătățire, este relația soț - soție.

Așadar, altceva ce ar trebui să știi: *nimic nu stârnește o femeie mai mult decât faptul că știe că te stârnește și ea la rândul ei pe tine.* Ceva înlăuntrul lor le face să răspună în acest fel.

Acei soți, care au cel mai mult succes în căsniciile lor, au talentul de a pune acel ceva în gesturile lor, care pare să spună: „Nu pot să cred ce norocos sunt că pot să îmi trăiesc viața alături de o femeie atât de palpitantă ca tine!"

Nici nu îmi inchipui că tu ai putea să începi chestia asta de altundeva decât de la început: fii sincer! Nu spune niciodată unei femei un lucru care poate fi interpretat ca un compliment gratuit. Cu excepția momentelor când glumiți amândoi și e evident, ai face bine să îți ții discursul în limitele plauzibilului. Dar aceste limite sunt destul de lejere. Dacă îi spui numai lucruri pe care le poate crede, vei avea destul spațiu pentru lucruri interesante.

Un lucru pe care îl poate lua drept autentic de fiecare dată este confirmarea faptului că îți este dor de ea, atunci când nu sunteți împreună, și că abia aștepți să vă revedeți. Anticiparea este unul dintre cele mai vibrante sentimente dintr-o căsnicie. Și sigur va rezona la așa ceva, pentru că, de fapt, este doar continuarea a ce simțeai la începutul relației voastre.

Să nu pierzi niciodată spiritul acesta de „abia aștept să te văd", care era o parte așa de mare a relației voastre, înainte să vă căsătoriți. Mai ții minte cum era atunci când veneai acasă în vacanțe pe vremea facultății? Treceai pe lângă casa noastră fără să-ți dai seama măcar, și te opreai direct la Marilyn. Această distanță

în plus făcută în grabă însemna foarte mult pentru ea. Îi spuneau lucruri despre tine, mai bine decât ar fi făcut-o o mie de cuvinte. Entuziasmul tău o ținea și pe ea exact în aceeași stare.

Prea mulți dintre oameni lasă să se piardă aceste sentimente. Și e păcat, pentru că au pierdut astfel unul dintre cele mai sigure moduri de a păstra tensiunea pozitivă din viața lor de cuplu.

Cu puțin exercițiu, poți să păstrezi acest entuziasm la un nivel ridicat, și ai să vezi că se va merita pe deplin, pentru amândoi. Oriunde te-ai uita ai să găsești un număr nelimitat de instrumente ce stau la îndemâna soțului, care nu are nevoie decât de imaginație.

Spre exemplu, telefonul – inventarea acestui mic aparat ne-a creat un mare avantaj, nouă, bărbaților. Folosește-l des. Sun-o și spune-i că abia aștepți să ajungi acasă. Sau atunci când îți permite timpul la serviciu, cheam-o să vă întâlniți scurt undeva în oraș. Cuvinte ca acestea au un efect special în urechile femeilor: „Am un pic de timp liber în program și mi-ar plăcea să ne întâlnim. Hai încoace și mergem să mâncăm ceva, cât ne permite timpul!" În general, cam orice femeie va fi mai entuziasmată de o asemenea invitație, decât de o cină la un restaurant unde nota de plată pentru două persoane e mai mare ca rata lunară la mașină.

La fel, o idee bună mi se pare și să ai grijă mereu de modul cum intri în casă, atunci când te întorci de

la servici seara. Poate că sunt eu mai atent la asta, în mod special, pentru că atunci când sunt în vizită la cineva în parohie, mi se întâmplă destul de des să fiu martor momentului când tatăl familiei se întoarce acasă.

Există mai multe feluri în care poți intra în casă, decât îți imaginezi tu. Dacă atunci când intri în casă copiii se îndreaptă spre dormitoare, iar mama se crispează, știi cu ce fel de familie ai de-a face. Însă dacă atunci când aud ușa, copiii o iau la fugă să te întâmpine și mamei îi luminează fața un zâmbet cald, asta e o scenă care spune multe. Spune în primul rând că acel tată este dorit, este mereu o companie plăcută. A fi o prezență dorită mereu în familie este un țel înalt al oricărui bărbat.

Am mai spus și înainte că nu este nevoie întotdeauna de lucruri mari, pentru a ne atinge scopul. Câteodată cele mici contează mai mult. Așa că, în locul tău, aș fi întotdeauna atent. Îi lași impresia că te-ai gândit cu nerăbdare la ea și la momentul când vă veți revedea? Poți să o faci prin telefon, prin mesaje sau prin simpla privire când intri pe ușă.

Și încă ceva ce ar trebui să integrezi în viața ta de cuplu: învață să îi arăți ce simți prin faptul că te luminezi atunci când vi se întâlnesc întâmplător privirile sau atunci când te surprinde uitându-te la ea fără vreun motiv anume, din senin. Asemenea momente pot fi la fel de expresive ca senzația că ai zburat peste case ca să ajungi cât mai repede la ea.

Se spune că francezii sunt prin excelență experții în arta dragostei. Este un vers din poezia franceză care spune: *„Je t`aime plus qu` hier, moins que demain!"* , care s-ar traduce „Astăzi te iubesc mai mult decât ieri, și mai puțin decât mâine!"

Duhul acelui vers se potrivește foarte bine oricărei femei, indiferent de limba în care e tradus. Poți să mă crezi ca pe unul care a aflat asta pe propria piele – este un suport minunat pentru viața voastră împreună, când dragostea voastră are întotdeauna așteptări înalte.

Fii mereu nerăbdător,
Tata

A întârzia este unu lucru foarte urât

Dragul meu Filip,

Unii oameni au obiceiul să întârzie exact atunci când contează cel mai mult să ajungă la timp. Acum, întârzierea nu este un lucru mai urât din partea unui bărbat decât din partea unei femei, dar ar trebui să știi că majoritatea soțiilor așa privesc problema.

Unele reproșuri pe care le aud la ședințele de consiliere maritală sună cam așa: „Întotdeauna trebuie să îl aștept!"... „Nu ajunge niciodată la timp!"... „Își închipuie că ora cinei este oricând se întâmplă să ajungă el acasă!" ... „De ce este așa de greu să mă anunțe și pe mine atunci când trebuie să rămână mult peste program la birou?"

Acestea sunt numai câteva, printre multe altele care sună aproximativ la fel. Adevărul este că am auzit la fel de multe și din partea bărbaților, dar să nu ne depărtăm de la subiect și să analizăm problema numai din perspectiva soțului.

Oare de ce sunt femile atât de deranjate atunci când un bărbat întârzie? Ca mai toate lucrurile dintr-o căsnicie, și acesta are mai multe cauze: (a) cum am

mai spus și în scrisoarea trecută, gândirea femeii pune accent mult mai mult pe atenție, pe grijă; (b) ca femeie, nu poate să se abțină să nu se întrebe care este *de fapt* motivul care te ține la servici atât de târziu; (c) nu obișnuiai să întârzii deloc la începutul relației voastre, atunci când încercai să o impresionezi... oare ce s-a întâmplat între timp? (d) îți lipsește ceva? Vitamine, minerale? (e) bărbații care se mișcă încet nu câștigă de obicei prea mulți bani; (f) multe, multe alte gânduri ce se încadrează între *mică iritare* și *panică*.

Am putea să continuăm la infinit pe tema asta, dar uite, tocmai sună telefonul, și trebuie să plec în curând. Poate e chiar o femeie din parohie care chiar acum se întreabă de ce preotul ei întârzie să răspundă la telefon. Așa că mai bine încheiem aici scrisoarea asta.

Singurul lucru pe care ar fi bine să ți-l reamintesc este că, atunci când intri în fiecare seara în casă, să ai în vedere lucrul acesta: toate femeile apreciază un bărbat care este aproape mereu punctual, iar atunci când nu poate, telefonu îi este la îndemână. Costul unui apel telefonic este infinit mai puțin important decât liniștea soției tale.

Să nu uiți niciodată că orice femeie care știe că soțul ei s-a gândit la *ea* mai întâi, merită această atenție.

Prea grăbit,
Tata

Cum să te porți cu o femeie în public

Dragul meu Filip,

„Bucurie pură, asta era ea. Și singurul mod prin care putea provoca tristețe era prin absența sa."

După douăzeci și unu de ani de observație, cred că poți fi de acord că aceasta este o descriere cât se poate de precisă a modului în care îi afectează pe oameni mama ta. Bineînțeles, eu fiind soțul și tu fiul ei, putem fi ușor acuzați cum că am fi subiectivi. Dar asta e o părere răspândită chiar și printre cei care au cunoscut-o doar ocazional. E ca o strălucire.

Poate o să îți vină greu să crezi, dar nu a fost întotdeauna așa. Ar fi prima care să îți spună că, în perioada de la începutul căsniciei noastre, era extrem de timidă, de rușinoasă. De fapt, și eu îmi aduc aminte de mai multe ocazii când îmi era efectiv milă de cât de incofortabil se simțea în public.

Persoana care a provocat această transformare a fost domnul Evans. De profesie judecător, era un

bărbat blând, cu părul grizonat, care locuia pe strada noastră, un pic mai sus de noi, și care dintr-un motiv sau altul a prins o anumită simpatie față de mine.

Era genul de om care recunoștea imediat o nevoie, atunci când o avea în față, așa că la un moment dat, în săptămânile dinainte de nunta noastră, m-a luat la el în birou, care era la subsol, și mi-a explicat.

Evident, nu mai țin minte fiecare cuvânt pe care mi l-a spus, dar era o idee pe care o repeta obsedant. Mi-a dat mult de gândit atunci, referitor la comportamentul unui soț în diferite situații, dar ideea pe care insista, arătând mereu cu degetul înspre ușa de la ieșire, era aceea că se poate spune cât de bună este o căsnicie, din ceae ce se vede în public.

„De la marsupiale până la mamifere", începea el (era una dintre expresiile lui preferate), „aproape orice mascul pare a uita tot ce știe despre cum să te porți cu o femeie, în clipa în care a ieșit pe ușă. Iar asta e pur și simplu o prostie! De ce? Pentru că ratează una dintre cele mai bune ocazii posibile de a o face pe soția sa să se îndrăgostească total, aș spune chiar fără scăpare, de el."

Probabil că ai observat că judecătorul avea formarea unui avocat fără cusur. Și chiar asta fusese, înainte să ajungă judecător. Putea să țină juriul ca și când ar fi fost sub vraja sa, și la fel a făcut și cu mine. Așa că îl ascultam, nu numai pentru că îmi făcea plăcere, ci pentru că știam că știe ce vorbește. (Doamna Evans

era o femeie mică de înălțime, nu cred că sărea de patruzeci și cinci de kilograme nici cu sacoșa plină de cumpărături în brațe. Dar ce femeie! Stralucea, pur și simplu. Și asta nu e deloc rău, pentru o femeie de peste șaptezeci de ani, dintre care fusese căsătorită cu el cincizeci de ani.)

„Acum, dacă tot te-ai apucat să te-nsori," spunea el, „măcar fă-o ca lumea! Asta înseamnă în primul rând să îți ții capul pe umeri când ești cu soția în public."

Apoi întindea mâna după un pahar cu apă, lua o gură, încet, ca și când ar fi vrut să lase adevărul pe care tocmai mi-l spusese să mi se întipărească în minte. Și când se convingea că s-a întipărit, se apleca ușor peste birou pentru încheiere:

„Poți ajunge printre cei mai buni, dacă iei lista de lucruri pe care ți le-am spus și începi să adaugi la ea. Lucrul acesta necesită timp și efort, dar ai face bine să nu te dai înapoi de la el. Nu vei regreta niciodată dacă reușești să o faci să se simtă o femeie de primă clasă, atât acasă cât și în public."

Așa că l-am ascultat și iată aici lista de care îmi vorbea atunci. Unele puncte sunt exact cum mi le-a spus el atunci, atât cât pot să îmi amintesc. Altele au fost adăugate prin observație. Câteva sunt ale mele și pe acestea le poți îmbunătății și tu. Dar orice-ai face, ține minte mereu ce a zis judecătorul: „Să ai mereu capul pe umeri, atunci când ești cu o femeie în public!"

Iată lista:

1. Când intri într-un loc, ia-o de mână și intră zâmbind. Dacă vei părea fericit, la fel va fi și ea.

2. Fii mândru! Poartă-te ca și când ai spune „Ce norocos sunt!" Ține capul sus cu mândrie, și așa va face și ea, și va fi cu atât mai frumoasă.

3. Spune ceva drăguț despre ea atunci când o prezinți cuiva. E un exercițiu foarte bun și o ține pe ea binedispusă. Din nou, dacă ea e binedispusă, așa vei fi și tu.

4. Atunci când vă așezați la masă, ține-i scaunul! Apoi atinge-o ușor pe umăr și zâmbește, până când se va uita în sus. Încet încet, se va transforma într-un ritual, și asta e foarte bine.

5. Când conversația stagnează, pune-i o întrebare! Asigură-te că este despre un subiect care o pasionează și că va fi dornică să răspundă. Nu uita, oamenii deștepți îi fac și pe alții să se simtă deștepți.

6. Niciodată, absolut niciodată să nu insiști pe amănunte, pe detalii. Cui îi pasă dacă trandafirii din poveste erau roz sau roșu deschis? Dacă se înșală, va fi corectată de către altcineva, dar în nici un caz de către tine.

7. Dacă după masă vă separați în grupuri sau conversații diferite, caut-o cu privirea din când în când,

asigurându-te că este într-o companie care îi face plăcere.

8. Atunci când sunteți gata de plecare, ține-i haina să se îmbrace, oferă-i brațul tău, iar la mașină deschide-i ușa. Nu mulți bărbați fac asta, și ea știe! Se va simți specială pentru asta.

9. În drum spre casă ia-o de mână și spune-i ce bine și ce mândru te-ai simțit cu ea lângă tine, toată seara. Este un obicei foarte bun și va fi răsplătit mai târziu.

10. Atunci când ești doar cu cineva apropiat ei, în special cu mama ei, spune *acelei* persoane cât de mult o apreciezi. Nici o femeie din lume nu va păstra asta pentru sine, și nimic nu are mai mult efect ca un compliment plecat de la tine și ajuns prin altcineva.

Aceasta este lista mea și sper că îți va fi de folos. Am împărtășit-o multor bărbați și, unde a fost aplicată, a făcut minuni.

Îți dorești o femeie fermecătoare lângă tine? Bineînțeles! Ce bărbat nu-și dorește? În zece ani sau în douăzeci, dacă pui în aplicare aceste reguli, vei avea lângă tine o soție de cea mai înaltă clasă!

Trezește orașul și spune tuturor!

Tata

Cum să nu te porți cu o femeie

Dragul meu Filip,

Ca să reușesc să îndeplindesc cum trebuie rugămintea ta, va trebui din când în când să privim și partea negativă a subiectului nostru. Referitor la tema generală „Cum să *nu* te porți cu o femeie" îți pot oferi exemple de primă mână din două surse: din experiența personală a subsemnatului, precum și din experiențele altora, pe care îmi place să le numesc „gafele soțului."

Pe parcursul scrisorilor noastre voi apela în mod regulat la ambele surse. Acum, hai să vorbim despre unele greșeli care le pot face pe femei să ajungă la gesturi extreme, cum ar fi un bilețel pe care scrie „Dragă John, am fugit cu Herbert. Adio!", sau în unele cazuri, chiar mai rău. Nu s-a întâmplat asta și în acest caz, dar există și femei care, atunci când ajung la limită, ascund în ele reacții greu de imaginat.

Într-o zi a intrat în biroul meu o doamnă. La prima vedere, aveai impresia că era genul care își dedicase toată viața pentru a se răzbuna. Și asta pentru că chiar așa era!

Trecuse, cu cinci zile înainte, printr-un accident de mașină. Unele femei, în astfel de situații, intră într-o stare de șoc și nu mai sunt efectiv capabile să gândească. Altele, slavă Domnului, trec printr-o stare spontană de luciditate, iar această doamnă, aparținând celei de-a doua categorii, și-a sunat soțul cât de repede a putut.

Acum, oare care este *primul* lucru pe care ar trebui să îl întrebe bărbatul într-o astfel de situație?

Exact! Ai dreptate, numai că soțul ei nu asta a întrebat... În schimb, a întrebat „Cât de serioasă e dauna mașinii?"

A doua întrebare a fost „A cui a fost vina?"

Fiind nesigură și confuză, așa cum suntem cu toții în situații limită, răspunsul ei nu l-a mulțumit. Așa că el i-a dat indicații clare (evident, unul dintre tipii aceia care privesc problema din toate unghiurile, mai puțin din cel care *trebuie!*):

„Ascultă, dragă! Să nu recunoști nimic! Sună la compania de asigurări, iar eu am să sun la avocat. Ai înțeles?"

Ea a înțeles.

Apoi, ca să demonstreze până la capăt faptul că un idiot face cum trebuie numai lucrurile care nu contează, a spus: „Așteapă o clipă, să fiu sigur că ai numărul asigurării de la mașină corect!"

„Îți mulțumesc *atât* de mult!", spuse ea. „Ești sigur că nu mai ai *nimic* să mă întrebi?"

„Nu!", zise el. „Cred că asta e tot."

„Asta e tot?" strigă ea în telefon. „Atunci, poate te interesează să știi că eu sunt la spital cu cinci coaste rupte!"

Cum poate un bărbat să spună „iartă-mă" după o asemenea gafă? Nu poate! Sau cel puțin scuzele sale nu pot avea efect.

Bineînțeles, se poate aduce argumentul că dacă ea sunase și nu îi spusese nimic despre starea sa, el a presupus că e în regulă, că nu pățise nimic.

Toate astea s-au întâmplat acum câteva luni de zile și mă bucur să îți spun că în acest timp relația lor abia și-a revenit cât să semene măcar cu o căsnicie. I-a cerut de un milion de ori iertare, și nu se pune problema că nu era sincer. Dar ca să împrumutăm o expresie medicală, „Pronosticul este unul reținut" care, cu alte cuvinte, înseamna „eu, în locul tău, n-aș paria pe asta!"

Care e concluzia pe care trebuie s-o tragem din povestea asta?

Concluzia este că *întotdeauna, permanent, fără excepție, în fiecare zi, de dimineață până seara, șapte zile pe săptămână, în sută la sută din cazuri, femeia va reacționa bine numai dacă știe că este prima pe lista ta de priorități!*

Firește, cel mai direct mod de a-i face clar acest fapt este să i-o spui. Sunt foarte puține femei care se satură vreodată de acest gen de reasigurare, reconfirmare verbală.

„Dar eu nu prea mă pricep la așa ceva!" Oare de câte ori am auzit scuza asta din partea bărbaților, în

timp ce acasă, soția începea să își pună întrebări, să nu mai fie sigură de asta. Nu trebuie să îi permiți să facă asta. Într-un fel sau altul, trebuie să o convingi de faptul că acum și pentru totdeauna, ea va fi cea mai importantă pentru tine.

Dacă a-i spune nu este de ajuns ca să o convingă, poți încerca și alte căi. Limbajul semnelor, o privire, o atingere sau un gest pot însemna mai mult decât o mie de cuvinte.

Cunosc pe cineva care a reușit să se facă înțeles în felul următor: nu își dădea niciodată pălăria jos din cap, atunci când intra în casă, până nu își săruta soția. Indiferent dacă ea vorbea la telefon, spăla rufe sau era în camera copiilor, nu făcea nici o excepție de la a-și transmite mesajul.

Și atunci când era altcineva de față? Îți spun exact ce mi-a povestit ea: „Unul dintre cele mai incredibile momente a fost atunci când a venit mama lui prima oară în vizită la noi. Ajunsese deja când a venit Peter acasă, iar când a intrat pe ușă, știți ce a făcut? A trecut pe lângă mama lui fără să oprească, m-a sărutat, apoi și-a îmbrățișat mama și abia după aceea și-a scos pălăria!"

Fără să scoată un cuvânt, se făcuse perfect înțeles pentru toată lumea. Și, înainte de toate, a spulberat orice dubiu în mintea ei, consolidându-și astfel imaginea.

E posibil să te întrebi „Bine, dar cum se potrivește asta cu toată povestea cu *bărbatul e capul familiei*?"

Dacă stai să te gândești, ai să vezi că nu există nici o contradicție, nici măcar una mică. Merg împreună atât de bine, încât în cele mai fericite căsnicii nu ai să vezi niciodată numai una dintre ele, ci pe amândouă. Ceea ce se întâmplă este că tu poți fi capul familiei și al casei *numai* dacă ea ajunge să fie persoana pe care e concentrată toată dragostea ta.

Bineînțeles că nici ea nu își va dori să fie *singurul* lucru pe care te concentrezi, dar ai face bine să o convingi că orice alt lucru important pentru tine, este cel mult pe locul doi, și încă la distanță mare față de ea.

La fel ca cel care a ratat momentul atunci când soția sa era în spital cu cinci coaste rupte, poți ajunge să faci gafe foarte mari, dacă nu reușești să fii atent. Și la fel ca cel care nu-și dădea pălăria jos, până nu-și săruta nevasta, vei face cel mai bine, dacă o convingi că nimeni, nici măcar mama ta, nu este la fel de important pentru tine ca ea!

Toate, la rândul lor,
Tata

Privește-o ca pe o persoană, nu ca pe un obiect

Dragul meu Filip,

Povestea de astăzi este despre un om de afaceri de succes, tânăr, a cărui soție mi-a cerut ajutorul prima dată acum trei ani. Îmi spunea că, de când soțul său începuse să urce tot mai sus în carieră, pe ea o încerca un sentiment ciudat: simțea că dragostea lor se mișca în direcția opusă. Acum era la pământ, și de aceea a venit la mine să vorbim.

Toată povestea părea cu atât mai tristă cu cât am aflat că începutul relației lor fusese unul excelent. Amândoi erau devotați, se simțeau bine împreună, aveau mulți prieteni și un viitor strălucit. Când a semnat un contract cu o companie în ascensiune, și-au cumpărat o casă frumoasă și, ce mai, viața lor părea bună din toate punctele de vedere.

Apoi, ca orice tânăr promițător, a început să fie avansat. A urmat și o creștere a salariului, și apoi altele. Începuse să urce vertiginos și nimic nu părea că

poate să-l oprească. Nici măcar ea, atunci când a simțit că se îndepărta de niște lucruri pe care, la început, le considerau amândoi mai importante.

În final, toată viața lor împreună ajunsese să se învârtă în jurul carierei lui de succes. Atunci, într-o seară, s-a întâmplat ceva ce a făcut-o să caute ajutor în afară.

I-a cumpărat un colier cu diamante. Fiind foarte scump, ai crede că orice femeie ar fi absolut încântată de un asemenea dar. Așa a fost și ea, pentru vreo treizeci de secunde, cel puțin. În timp ce i-l prindea la gât, a simțit nevoia să spună câteva cuvinte, ca un mic discurs. A spus:

„Draga mea, bărbatul cu care trăiești a fost avansat astăzi pe postul de vice-președinte al companiei. Și ca să îți amintești pentru totdeauna această zi, ți-am cumpărat acest colier. În caz că te întrebi cam cât a costat, ei bine, a fost exact cât jumătate din salariul meu pe primul an!"

Aceasta, îmi spunea ea, fusese toată prezentarea evenimentului. Nici un cuvânt despre cât de mult o iubea, despre cât de mult îl ajutase sau despre cât de frumoasă era – absolut nimic, în afară de această mică odă adusă propriului ego.

(Înainte să continuăm, permite-mi să fac această scurtă paranteză. Oricând ai să îi faci soției tale un cadou, de orice fel ar fi el, las-o pe *ea* să îți spună cât este de frumos cadoul, în timp ce *tu* îi spui cât este *ea* de frumoasă!)

Revenind la povestea noastră, următoarea scâteie a apărut într-o seară, când mergeau cu mașina la un bal al companiei.

„Dragă, știi cum e! Noul vice-președinte trebuie să-și arate clasa! Ei asta așteaptă, asta vor! Atunci, asta să le dăm, nu-i așa?! Exact! Le vom da clasă! Abia aștept să văd ce față fac!"

Așa că, ajunși acolo, au dansat și au valsat și a ieșit o seară minunată. Pentru el, cel puțin. Nenumărate felicitări pentru noua poziție în companie și câteva chiar și pentru colier.

Pe drum înspre casă a dat lovitura de grație cu acest monolog:

„Știi la ce mă gândeam? La ce impresie a făcut. Ai văzut cum strălucea în lumina de acolo? Până și președintelui companiei i-au fugit ochii la el. Îți spune eu, dragă, e un simbol!... Asta este, un simbol! Am ajuns în sfârșit la un statut și nimeni nu ne mai poate opri acum! Așa zic, nimeni!.."

Asta se întâmpla acum trei ani. Acum, ea spune că nu-i mai pasă, că nu-și mai dorește să continue. El spune că ar vrea să încerce să repare ce se mai poate. Ea nici măcar nu îl crede că își dorește asta cu adevărat. Acum câteva zile, când stăteam toți trei de vorbă despre asta, l-am auzit spunând, mai mult pentru el: „Oare ce or să creadă oamenii din companie?" Mi-a părut rău că a auzit și ea asta, dar deja nu cred că mai

conta. Atâta timp, să te simți ca un trofeu, ca un afiș de promovare, până când toată dragostea pe care o aveai în tine se pierde și nu îți mai dorești decât să scapi!

Succesul! I se mai spune și „Zeul nefericirii", și tind să cred că este un titlu bine ales. Orice om ambițios ajunge la un moment dat față în față cu el, iar atunci când ai să îi simți prezența înșelătoare apropiindu-se, ține minte ce ți-am zis: e ca o sabie cu două tăișuri!

Cum te poți apăra în fața unei amenințări atât de subtile? Un lucru pe care poți să îl faci este să spui întotdeauna cu voce tare „Te iubesc pentru că ești tu!" Sunt printre cele mai frumoase cuvinte pe care le poate auzi o femeie. Și asta pentru că trebuie să știe întotdeauna că o privești ca pe o persoană, nu ca pe un obiect!

Obiectele sunt de folosit. Oamenii, de iubit. Ai grijă să nu ajungi niciodată s-o faci invers!

Asigură-te întotdeauna,
Tata

Niciodată

Dragul meu Filip,

„Niciodată să nu spui niciodată" sunt versurile unui cântec prea vechi ca să ți-l poți aminti tu. Dar înainte să încheiem cu temele despre lucruri pe care să *nu* le faci, am să adaug aici câțiva de *niciodată*.

În unele cazuri am să repet lucruri pe care le-am mai discutat, iar altele se vor referi la teme pe care le vom aprofunda și cu altă ocazie. Dacă la un moment dat vei privi scrisorile acestea per ansamblu, vei remarca faptul că ideile pe care le repet își au aproape întotdeauna rădăcinile în propriile mele momente mai puțin „îndemânatice" de pe parcursul căsniciei. De asemenea, observând atâtea cupluri care au venit la mine cu probleme, am văzut multe dintre aceste greșeli repetându-se așa de des, încât am ajuns la concluzia că unele dintre ele se uită foarte ușor.

Acum ceva timp, am mai discutat despre deschiderea în cuplu prin intermediul comunicării verbale. Astăzi, vei vedea, am să mă refer mai mult la lucruri pe care ar fi bine să *nu* le spui. Cineva mi-a spus odată „Dumnezeu ne-a înzestrat pe noi, bărbații, cu guri

care se pot ţine închise şi cu urechi care nu se pot ţine închise! Ar trebui să ne spună ceva lucrul acesta!" Mi se pare un proverb de ţinut minte, mai ales pentru noi.

Aşa că hai să începem cu câteva exemple de *niciodată*, care, recunosc, mi-ar fi prins şi mie bine, mai ales în primii mei ani de căsnicie.

1. *Nu lua niciodată în derâdere un lucru pe care ea nu va putea niciodată să îl schimbe.*

Aşa cum am mai spus, un om deştept este acela care ia o hotărâre şi ţine de ea pentru totdeauna. Una dintre aceste hotărâri ar trebui să fie să nu menţioneze niciodată soţiei sale, ca reproş sau în glumă, un lucru pe care ştie că ea nu-l va putea schimba niciodată. Poate îţi aduci aminte dintr-o scrisoare precedentă de Frances şi soţul ei care reuşise să se folosească de un insignifiant detaliu fizic – grosimea picioarelor ei – ca să îi câştige respectul pentru totdeauna.

2. *Nu o critica niciodată în public.*

Ai observat, poate, prostul obicei pe care îl au unele cupluri de a-şi arunca reproşuri unul altuia, atunci când sunt şi alte persoane de faţă. Cu toţii am auzit replici de genul: „Mulţumim pentru invitaţia la cină. E o schimbare *foarte* binevenită, faţă de cinele noastre obişnuite, din faţa televizorului!"... „De ce nu poate s-o repare? Pai el nu face diferenţa între un ciocan şi o şurubelniţă, ce să mai vorbim de reparat lucruri?!"...

„Jennie? E în stare să se rătăcească şi dacă e escortată de trei maşini de poliţie!"... „Ai auzit, dragă? Andy i-a cumpărat soţiei o maşină! Aşa mai zic şi eu *bărbat*..."

Aluziile acestea în public, care fac referire la slăbiciunile sau defectele celuilalt, sunt pur şi simplu de prost gust. Cei care se simt prost sunt, în primul rând, martorii scenei, care nu au nici o legătură; plus că asta le arată tuturor că nu sunteţi în stare să vă discutaţi problemele acasă; şi singurul lucru care rămâne după astfel de schimburi este dorinţa de a i-o întoarce celuilalt, cu prima ocazie.

Trebuie să înţelegi că unele trăsături se întâlnesc la toate femeile, fără nici o excepţie. Dumnezeu ne-a făcut un favor, făcându-le în felul acesta, dar asta doar dacă suntem în stare să le înţelegem şi să ne purtăm ca atare. Problema aici este că aceste reproşuri sunt o formă de infidelitate, într-o anumită măsură, iar femeile, ca şi bărbaţii de altfel, sunt incapabile să accepte infidelitatea, sub orice formă ar apărea ea. Din fericire, şi reversul este la fel de valabil, aşa încât ele se vor îndrăgosti cu atât mai mult cu cât suntem în stare să le câştigăm încrederea. Acestea fiind spuse, cât mai devreme în căsnicia ta, ar trebui să te uiţi în ochii ei şi să îi promiţi solemn:

„Indiferent daca e zi sau noapte, vânt sau furtună, niciodată nu îţi voi reproşa ceva în public. Nici în faţa familiilor noastre, nici în faţa prietenilor sau cunoştinţelor,

nici măcar în fața străinilor. Nici când ești de față sau când sunt singur, nici prin aluzii sau prin vreo glumă isteață, nici prin orice alt fel, nu intenționez să îți fiu decât sută la sută loial!"

3. *Nu o compara niciodată cu altă femeie în defavoarea ei.*

Îmi aduc aminte cazul unei femei care s-a căsătorit cu un văduv. Era un bărbat care merita, iar ea s-a bucurat că au rămas împreună. Un singur lucru, însă, o deranja, și din această cauză a ajuns să-mi ceară sfatul. „Ce s-a întâmplat," spunea ea, „a fost că, în clipa în care am iești din biserică după nuntă, fosta lui soție parcă a înviat și a devenit parte a relației noastre. Acum știu cum gătea ea, cum arăta ea, cum mergea, cum vorbea, tot! Înțeleg că i-a fost greu," a încheiat ea, „dar nu cred că relația noastră poate funcționa dacă nu o eliminăm pe fosta lui soție din ea..."

Până la urmă nu au reușit. Cu părere de rău trebuie să îți spun că bietul om nu a reușit niciodată să înțeleagă că nu poți cuceri o femeie comparând-o și raportând-o permanent la meritele alteia.

Asta nu este valabil numai în acest caz. Foste prietene, vecine, soțiile altor bărbați, o secretară drăguță, vedete de film sau modele de pe coperțile revistelor, indiferent dacă sunt singure, văduve sau divorțate, pentru toate este la fel de valabil. Inclusiv pentru mama ta!

Una dintre cele mai întâlnite greșeli pe această temă se referă la cazurile în care bărbații nu reușesc să își așeze soțiile ca prioritate principală, în locul mamelor. Eu știu că și tu ai o admirație foarte mare pentru mama ta, și asta e foarte bine! Gătește excelent, ține o casă întreagă, e foarte amuzantă și după părerea mea, e o femeie unică! Dar ea este pentru mine, nu pentru tine! Tu ai acum o nouă prioritate principală și ai face bine să te asiguri că Marilyn știe că ea este pe primul loc în inima ta.

Dacă insist prea tare pe ideea aceasta, e pentru că am văzut prea mulți bărbați cărora nu li s-a spus sau nu au înțeles niciodată că o femeie nu poate fi remodelată după calitățile alteia.

4. *Nu îi arunca niciodată reproșuri pe care le-ai ținut în tine mai mult timp!*

Aceste situații sunt de mai multe feluri, dar cele la care vreau să mă refer aici sunt de felul următor:

Să-i spui deodată că nu îți place ceva ce ea face de mult timp. A-i da unei femei impresia că nu ți-a fost pe plac atâta timp poate fi o experiență devastatoare pentru ea. Următorul pas va fi să își închipuie că există și alte lucruri pe care le face și care nu îți sunt pe plac, dar de care nu i-ai spus încă. Asta poate să îi omoare siguranța de sine cu totul, precum și siguranța în viitorul vostru împreună. Există și situația în care tu abia acum ți-ai dat seama că e ceva ce nu-ți place, și

asta e altceva. Dar și în acele cazuri există un mod bun și unul rău de a-i comunica asta.

5. *Nu o lăsa niciodată singură atunci când plânge.*

Nu contează dacă plânge în hohote sau doar i-ai surprins o lacrimă; chiar și atunci când pur și simplu o simți cum plânge înlăuntrul său.

Nu contează dacă tu ești cauza supărării ei sau altceva. Lacrimile sunt un moment de tandrețe și există un singur lucru pe care poți să îl faci: să o ții aproape de tine și să-i spui *iartă-mă*.

Pe de altă parte, cuvintele care nu trebuie niciodată spuse în astfel de cazuri sunt „Pentru numele lui Dumnezeu, Marilyn, ești ca un copil!" Poate că are nevoie să plângă puțin. Lacrimile au câteodată rol terapeutic, și pentru femei, asta se întâmplă mai ales dacă au un umăr puternic pe care să poată plânge. Va prețui pentru totdeauna momentele acelea, în care ai fost lângă ea, în care i-ai arătat cât îți pasă.

6. *Nu o atinge decât din dragoste!*

Sigur, așa ceva este considerat ilegal, dar chiar dacă nu ar fi, comportamentul fizic brutal poate cauza daune ireparabile. De cele mai multe ori, soția nu își va condamna soțul pentru că nu este tocmai un *don juan*, vreun geniu intelectual sau președinte de companie. Dar atunci când vorbim despre unul care recurge la forță brută, este cu totul altceva.

În primul rând, un astfel de soț este o ofensă la adresa inteligenței masculine. Îți mai aduci aminte acel proverb chinezesc, „Cel care dă prima lovitură este cel care nu mai are nici o altă idee." Așadar, dacă vreodată simți impulsul de a ridica mâna împotriva ei, ia câinele și fă-i un tur al stâlpilor de iluminat din cartier; adu-ți aminte de o întâlnire urgentă la care trebuia să ajungi; sau dacă crezi că îți trebuie mai mult timp să te liniștești, ia un rucsac cu haine și pleacă două, trei zile. Orice! Orice ca să eviți acea lovitură!

Am cunoscut mult prea mulți soți care, după ce au făcut această greșeală, au venit la mine cu resturile rămase din căsnicia lor, ca să încercăm să le punem iarăși laolaltă. Bineînțeles că ne dăm toată silința, dar chiar dacă reușim într-o anumită măsură, splendoarea de dinainte a căsniciei este irecuperabilă. Unii bărbați sunt bolnavi, alții nu s-au maturizat niciodată, iar alții sunt pur și simplu răi. Este, în orice caz, foarte greu de lucrat cu ei. Poate că este și vina mea pentru asta, nu numai a lor. Asta pentru că eu cred că orice bărbat în stare să lovească o femeie merită tot ce-i mai rău.

Cam atât pe tema *niciodată*. Data viitoare o să vorbim despre câteva lucruri pe care trebuie să încerci să nu le faci.

Până atunci,
Tata

„Străduiește-te să nu..."

Dragul meu Filip,

În ultima scrisoare am vorbit despre lucruri pe care trebuie să nu le faci niciodată, pentru că prin ele ai șanse mari să îți distrugi căsnicia. Astăzi vreau să abordez niște aspecte mai puțin radicale, dar care totuși v-ar afecta relația în mod negativ.

Eu le discut cu oricine și le includ și aici în același spirit al tuturor scrisorilor pe care ți le-am trimis. Sunt de fapt gânduri care mi-au fost de mare folos în casa noastră. Ți le expun astfel încât tu să iei din ele ceea ce consideri că merită și că te-ar ajuta în relația cu Marilyn.

Ține minte: a te purta cum trebuie cu o femeie e ca și când ai pune bani în bancă. Într-o bună zi îți va părea foarte bine că ai făcut-o. Experiența îmi spune că orice astfel de „investiție" făcută, mai ales în primii ani, se va întoarce la tine înzecit în anii următori. Am cunoscut și foarte multe cupluri care au ajuns să îmbătrânească fericiți împreună, iar lucrul pe care îl aveau în comun era o relație bine construită în prima parte, care apoi nu a putut să meargă decât într-o direcție: mai bine! După trecerea anilor, atunci când te ajung bătrânețile, împreună cu neputințele lor, nu este nimic mai frumos decât să le trăiești într-o relație la crearea căreia *știi* că ai luat parte. Știi că eu sunt adeptul ideii de a trăi viața în prezent. Dar deștept este cel care își aruncă din când în când câte un ochi și în viitor.

Practic, toate aceste „străduiește-te să nu..." pleacă de la ideea de a gândi puțin în avans. De exemplu, iată un soț care vine acasă într-o seară și spune „Trebuie să plec în Hawaii mâine cu niște treabă și mi-ar plăcea să vii cu mine." Asta nu poate fi decât o veste minunată. Ce soție nu se entuziasmează la auzul unei asemenea vești? Îți spune eu: cea care află că el știa de această plecare de trei săptămâni, dar a uitat să-i spună și ei!

Vezi, deci, ce efect poate avea așa ceva asupra ei. Indiferent dacă este vorba de grija pentru copii – bonă, mâncare, școală și multe, multe altele pe care numai mamele le știu – sau doar de timpul necesar pentru a se pregăti – haine, împachetat, modificarea programului, servici – crede-mă pe cuvânt: așa ceva pur și simplu nu se face. Chiar dacă se va bucura că are un bărbat care și-o dorește alături, într-un moment în care alții poate ar profita de libertate, și chiar dacă reușește într-un fel să le rezolve pe toate și să plece, nu așa trebuie să te porți cu o femeie. Vă va fi mai bine

amândurora și vă veți petrece mai frumos astfel de vacanțe, dacă te străduiești să fii atent cu ea.

Firește, dacă și tu ai aflat tot cu o zi înainte de plecare, se va strădui să le rezolve pe toate cu bucurie, pentru că știe că ai și tu aceleași probleme, nu că pur și simplu nu ți-a păsat. Indiferent de cât este de îndelungată plecarea; dacă plecați în vacanță afară din țară sau dacă sunteți invitați la cină undeva – ai înțeles ideea. Te va iubi mai mult, dacă știe că gesturile tale au fost plănuite având în vedere și grijile ei.

Același principiu se aplică și lucrurilor mai mici, cum ar fi să îi spui cu o zi înainte că ai nevoie de costumul tău bun pentru o întâlnire importantă, nu în dimineața respectivă, când nu mai e timp.

A trăi cu un om preocupat exclusiv de problemele sale trebuie să fie exasperant, chiar și pentru acele femei cu suflet de sfânt, care pot îndura orice. O femeie e tot o femeie, și îi va plăcea întotdeauna atunci când ești atent cu ea și când îi oferi timpul necesar, indiferent pentru ce problemă.

Un alt lucru pe care trebuie să te străduiești să îl eviți este comunicarea la timp a unor lucruri pe care le știi. Nu vrei să o pui într-o situație penibilă, față în față cu cineva, care știe exact lucrul pe care ai omis tu să i-l spui.

De exemplu, să presupunem că unui cuplu de prieteni tocmai li s-a născut un copil și te-au sunat pe

tine să îți zică. Ce s-ar întâmpla dacă Marilyn s-ar întâlni cu proaspătul tătic și, neștiind, ar întreba senină „Ce mai faci?" Dacă el știe că ți-a spus și că ar trebui să știe și ea, vezi ce-ai făcut? Ai pus-o pe Marilyn într-o situație foarte jenantă. În afară de asta, se va gândi fără îndoială și la altele, precum „Oare ce altceva a mai uitat să îmi spună?" Și dacă se repetă povestea de mai multe ori, veți ajunge subiectul unor întrebări ca „Oare ce se întâmplă? Nu comunică de loc unul cu altul!" sau „Biata fată, cred că e greu să trăiești cu cineva atât de nepăsător!", care dacă ajung la urechile ei, îți vor crea probleme și mai mari.

Și acesta poate fi un caz fericit, dar dacă se întâmplă ca veștile să nu fie așa bune, spre exemplu dacă a murit o rudă a prietenilor respectivi, atunci greșeala e cu atât mai mare. Învață să-ți faci un obicei din a comunica aceste lucruri la timp.

Mai sunt multe lucruri de acest gen, la care trebuie să fii atent, dar propria ta experiență îți va fi mult mai folositoare la acest capitol decât a mea. Mai este totuși un lucru pe care ar trebui să îl menționez, pentru că am auzit multe soții plângându-se de el. Spuneau că la un moment dat devine foarte iritant când soții lor nu observă niciodată micile schimbări, lucrurile noi, precum culoarea părului, o rochie nouă sau un parfum, cămașă de noapte, absolut nimic. Discutam de curând această temă cu un grup la un seminar și cineva – o femeie foarte frumoasă, de altfel,

care cu siguranță merita mai mult – a făcut următorul comentariu: „Dacă aș ajunge acasă cu o mașină nouă, e posibil să observe. Doar costă bani! Dar vă zic, dacă aș veni purtând un bandaj la ochi, cred că ar trece săptămâni bune până să bage și el de seamă!"

Sper totuși că exagera un pic, de dragul ideii pe care dorea să o sublinieze. Dar în rest, subiectul nu e de glumă – cu cât ești mai atent și observi mai multe lucruri, cu atât mai mult îi vei fi pe plac.

Încearcă să nu uiți asta,
Tata

Unele momente sunt doar ale ei

Dragul meu Filip,

Eram la birou acum și lucrurile s-au liniștit pe-aici, după o dimineață foarte agitată. Tocmai am vorbit cu mama ta și îți transmite toată dragostea ei.

Îți povesteam într-o scrisoare precedentă de unele momente mai „neîndemânatice" ale mele. Ceea ce urmează să îți povestesc se numără printre aceste momente.

S-a întâmplat să o sun pe mama ta într-o după-masă. Am început conversația cu o replică de genul „Vroiam doar să îți aud vocea..." sau „Am văzut nu-știu-ce lucru și mi-am adus aminte de tine..."

Până aici, toate bune. Numai că apoi am întrebat „Ia spune, poștașul a venit? Trebuia să aducă un cec de ramburs de la administrația financiară. L-a adus?"

La prima vedere, nu e nimic în neregulă nici cu întrebarea asta. Doar că la început îi dădusem impresia că o sunasem *doar* ca să îi aud vocea, și se bucurase pentru asta. Au urmat câteva clipe de tăcere. Știi cum e mama, atunci când nu este nimic de spus, tace.

Am încercat de câteva ori să redresez conversația, dar câteodată, știi cum se spune în Biblie, „Limba celor înțelepți revarsă știință, iar limba celor nesocotiți prostie."

Așa a și fost. După ce am distrus ceea ce fusese inițial un moment foarte drăguț, am terminat conversația și m-am pus pe gândit. Am ajuns la concluzia că poți strica multe lucruri bune prin îngrămădire. Exact așa cum făcusem și eu, îngrămădind și o întrebare pe lângă complimentul pe care i-l făcusem, care nu a mai avut, astfel, nici o valoare.

Așadar, nu este adevărat că, în căsnicie, merge orice. Uneori se poate discuta despre orice, însă există momente în care, dacă nu ai grijă, poți strica totul. Aș vrea să-mi găsesc cuvintele să-ți explic mai bine cum să faci selecția acestor momente. Din păcate, însă, acesta este unul din lucrurile pe care trebuie să le abordezi și din care trebuie să înveți singur.

Sper că ai să le înveți, pentru că multe femei spun că lucrurile mici și detaliile ușor de scăpat sunt cele care fac diferența între un soț ideal și unul oarecare. Iar cei din prima categorie sunt cei care știu că *femeia își dorește să simtă că este, măcar uneori, singurul lucru pe care se concentrează atenția soțului ei; că în acel moment nimic nu are loc în mintea lui, în afară de ea; că este îndeajuns de interesantă, ca să-l mai poată acapara complet.*

Rămâi alert,
Tata

P.S.: Cred că ți-ai dat seama deja că, dacă nu puteam să stau fără să știu dacă a ajuns acel cec, puteam să închid și să sun înapoi câteva minute mai târziu.

Dialog despre stări și dispoziții

Dragul meu Filip,

Dacă te vei surprinde vreodată zicând deznădăjduit „Femeile! N-am să le înțeleg niciodată!" nu uita să adaugi imediat „Slavă Domnului!" Acesta este, de fapt, unul din lucrurile care îți fac căsnicia distractivă.

Ți-am enumerat până acum câteva situații în care poți fi sigur de reacțiile soției tale. Dar la fel de sigur poți fi și că vor exista situații când ea nu va mai fi la fel de previzibilă.

Psihologia ne învață că cel mai bun mediu în care te poți dezvolta este acela care îți permite să exprimi orice sentiment. Unul dintre scopurile principale ale căsniciei voastre ar trebui să fie dezvoltarea relației voastre până la punctul în care puteți amândoi spune și face exact ceea ce gândiți.

Dar nu te grăbi să ajungi acolo! Un alt element important este libertatea totală a amândurora de a vă exprima diferitele „eu"-uri, fără nici o restricție. Dacă nu abordezi acest aspect cu grijă și cu răbdare, poți să faci atâta rău în primele douăsprezece luni, cât să ai nevoie de tot atâția ani pentru a le repara.

Înțelegi, deci, că vorbim despre niște lucruri foarte subtile. Întrucât totul diferă de la persoană la persoană, iar aceste stări diferă de la o zi la alta, am hotărât să apelez la ajutor, pentru a aduna cât mai multă informație. Am întrunit, deci un fel de mic seminar format din șase bărbați pe care îi cunoșteam foarte bine, pentru a discuta pe tema diferitelor stări și dispoziții în căsnicie.

Acești oameni activează în domenii dintre cele mai diverse și sunt, ca personalitate, foarte diferiți unul de celălalt. Au un singur lucru în comun – fiecare dintre ei poate fi numit un soț bun.

Le-am împărtășit motivul care m-a determinat să formez acest mic grup, așa că știau că ceea ce urma să se discute avea să ajungă în scris. Vei observa că nu au ocolit prea mult subiectul, pentru că îți voi reda conversația lor (un pic cenzurată), pe care am înregistrat-o. Am aranjat-o în teme principale, iar în paranteze vei găsi câte un comentariu din partea mea.

Discuții libere pe tema stărilor și toanelor în căsnicie:

„Eu lucrez în vânzări și trebuie mereu să studiez starea clienților mei. Am observat că totul merge mai bine atunci când aplic aceleași principii și în cazul soției mele, mai puțin că ei nu încerc să-i vând nimic."

„Acesta e secretul. De atâtea ori suntem deștepți la serviciu și mai puțin deștepți acasă! Câteodată mă izbește faptul că mă port frumos cu toată lumea în timpul zilei, la serviciu, iar acasă, cu familia mea, nu mă mai port cum trebuie."

(Îți mai aduci aminte acel vechi poezie anonimă pe care ai învățat-o mai demult? *„Un singur adevăr în viață am învățat, călătorind de la răsărit pân´ la apus/ Singurii oameni pe care reușim să îi rănim sunt cei pe care îi iubim/ Îi complimentăm pe cei ce abia-i cunoaștem, le facem pe plac necunoscuților/ Și îi rănim nesăbuit pe cei pe care îi iubim cel mai mult!")*

„Cred că o metodă bună este să încerc în fiecare seară, în drum spre casă, un fel de *de-presurizare* interioară, să mă eliberez de stresul de peste zi. Am observat că soția își adaptează starea după a mea: dacă intru în casă zâmbind, o găsesc și pe ea zâmbind; dacă intru mohorât, devine și ea la fel."

„Soția mea nu are niciodată stări instabile, pe care nu poți să le anticipezi. Asta pentru că este la fel de iritată tot timpul! Dar după atâta luptă cu copiii în fiecare zi, cred că și eu aș fi la fel. Așa că depinde de mine ca să o *de-presurizez* pe ea în fiecare seară."

„În casa mea funcționează un fel de acord tacit: cel care are o stare mai bună este dator să îi ridice celuilalt moralul, atunci când acesta trece printr-o pasă proastă. Câteodată eu, câteodată ea. Trebuie doar

atenție pentru a vedea de fiecare dată cine are nevoie mai multă de celălalt."

Câteva comentarii interesante despre variația stărilor la femei:

„Uneori, soția mea este iute la minte ca un avocat. Alteori, pune întrebări de genul «Cine a scris autobiografia lui Rose Lee?» Dacă ești îndeajuns de deștept și de atent la aceste stări, te poți descurca oricând. Țineți minte asta, s-ar putea să vă fie de folos cândva!"

„Totul depinde de toanele ei: astăzi plânge, mâine râde; săptămâna asta e ca o mielușea, săptămâna viitoare dă-te la o parte din calea ei!"

„Să-i spui puștiului tău că tot ce s-a discutat până acum e valabil și în dormitor! Uneori soția ți se va părea reținută, alteori va fi ca ieșită dintr-un film franțuzesc! Trebuie să ai întotdeauna în vedere, înainte de toate, în ce dispoziție se află."

Comentarii referitoare la recunoașterea diferitelor stări:

„Am citit undeva că poți să înțelegi mai multe despre o femeie, dacă ești atent la perioada aceea mai dificilă a lunii. Și cred că e adevărat. Există perioade când se poartă cum nu se poate mai frumos cu tine, și apoi câteva zile când trebuie să ai grijă de ea ca de un copil. Dacă am mereu în vedere acest lucru și mă port în consecință, lucrurile vor merge mult mai bine pentru noi."

„În timpul facultății de medicină am învățat că există niște schimbări hormonale incontrolabile în

acea perioadă, care chiar afectează starea de spirit a femeii. Recunosc că am trecut prin niște momente dificile, până să înțeleg asta cu adevărat."

„În cazul soției mele, orice schimbare a dispoziției ei este cât se poate de evidentă, este ca și când ar schimba o haină. Pot să îmi dau seama ce se petrece cu ea dintr-o privire!"

Câteva gânduri despre cum să te descurci cu diferitele stări ale soției:

„Din punctul meu de vedere, secretul este să nu îi limitezi libertatea, atunci când este nevoie. Se spune că cea mai bună apropiere este construită pe o depărtare la momentul oportun. Trebuie să iasă și să petreacă timp fără mine, din când în când. Acordându-i această libertate, îi permit să consume acele stări proaste în alt fel. De asemenea, devine un pic mai puțin posesivă, în ceea ce mă privește, iar asta e bine oricând."

(Ceea ce încearcă el să zică aici este că ei își oferă unul altuia spațiul necesar pentru a fi ei înșiși. Am mai discutat asta altădată, dar cred că merită repetat. Spațiu – un cuvânt minunat atunci când vorbim de a ajunge la o unitate desăvârșită.)

„Jack, spuneai adineauri că uneori te lași îngrijit ca un copil. În relația cu soția mea, am observat că e bine să nu ratezi niciodată astfel de ocazii. Cred că bărbatul este capul familiei, dar câteodată trebuie să se poarte ca un copil. Soției mele îi face bine să mă

„mămească" un pic, câteodată. Pare că o ajută să-și scoată anumite lucruri din sistem, și în afară de asta, sunt niște momente care nu îmi displac nici mie."

„Soția mea are tendința de a încerca mereu să se impună. Înainte eram nevoit să mă înclin în fața ei, dar după ce m-am gândit mai bine, am abordat altfel lucrurile. Există foarte multe situații care nu sunt importante, pur și simplu nu contează. Așa că am început să îi fac pe plac în aceste situații, ca atunci când este vorba de ceva important, să pot să îi zic: *Uite cum facem....!* Ne merge mult mai bine când reușesc să respect regula aceasta cum trebuie."

„Acum, n-am vrea să-l îndemnăm pe băiatul tău să încerce să-și controleze soția, dar fără îndoială că i-ar prinde bine să învețe niște trucuri care îi vor fi utile cândva!"

„Hai să ne întoarcem la ce spunea Tom mai devreme, despre a oferi celuilalt spațiu, despre interese diferite și așa mai departe. Lucrul acesta se aplică și atunci când sunteți împreună. Vor fi zile când veți avea chef de vorbă, iar conversația va curge de la sine. În altele însă, se întâmplă să vrei numai un pic de intimitate, de liniște."

„Eu înainte obișnuiam să încerc să o scot din aceste stări. Asta până când m-am deșteptat. Spune-i fiului tău să preia întotdeauna starea ei. Când pe ea o doare, să îl doară și pe el."

"Eu, știi ce fac atunci când soția alunecă într-una dintre stările ei proaste? O sui în mașină și mergem la plimbare. Aparent neintenționat, mai trec și prin cartierele mai sărace ale orașului, iar când ajunge acasă, după ce a văzut toate aceste lucruri, își revine imediat."

„Noi? Noi mergem să vedem o comedie!"

„La mine merge exact pe dos! Caut să ne uităm la cel mai trist film posibil. Cred că își consumă starea de tristețe prin empatie. Un fel de dezvinovățire prin participarea la suferința altora."

„Un mod în care pot să îi înec corăbiile soției mele este dacă râd de câte-o idee nebună de-a ei. Dacă exagerează, și este ceva chiar absurd, firește că nu stau cu mâinile-n sân. Dar dacă e ceva nesemnificativ, e mai bine să o las să facă ce vrea. Mi-am dat seama că e mai fericită atunci când o las să afle singură cât de nebunească e ideea respectivă. N-ai de unde să știi. Poate că e spre binele ei, să nu-i iasă unele lucruri. Alte ori o opresc, atunci când îmi dau seama că ar exploda, când și-ar da seama că ideea care i-a venit, nu e strălucită."

„E bine să te folosești de câte o glumă, pe care o aveți numai între voi doi, ca să îi aduci înapoi zâmbetul pe buze. Câteodată, când observi că se îndreaptă către o stare proastă, poți să împiedici asta, folosindu-te de o asemenea glumă."

„Dar ia spuneți, băieți! Câți dintre voi nu au avut probleme cu stările de gelozie ale soțiilor? Eu zic

că Filip ar face bine să învețe să se descurce mai întâi cu asta! La începutul căsniciei mele, am încercat orice. Ba o chinuiam cu câte ceva, ba mă închideam în mine total, ba căutam să îi dau un motiv serios să fie geloasă. Am ajuns chiar și la psiholog! Iar el mi-a spus așa: gelozia apare nu atunci când ei îi este frică de ce ar putea să îți ofere altă femeie, ci atunci când îi este frică de ce nu poate ea să îți ofere. Mi-a spus că dacă reușesc să îi întăresc încrederea în sine, se va vindeca de gelozie. Așa că l-am ascultat și chiar a avut dreptate!"

Interesante, aceste observații, nu-i așa? Așa cum spuneam și la început, aceștia sunt, toți, soți neobișnuit de buni. Poate că ar fi bine să îți zic și ce fel de oameni sunt: un om de vânzări, un vice-președinte al unei companii petroliere, un poștaș, un profesor de literatură, proprietarul unei ferme și un student la medicină, specializat în psihiatrie. Și au în comun acest lucru – soțiile lor sunt încântați de ei!

Și a ta va fi la fel de încântată de tine, dacă înveți cum să te descurci cu diferitele ei stări.

Fă asta cu bucurie,
Tata

Problemele trebuie împărtășite

Dragul meu Filip,

Doctorul Wilkinson m-a învățat o lecție importantă despre cum să mă port cu o femeie. M-a convins că soțul trebuie întotdeauna să-i împărtășească soției toate probleme sale la timp, și în totalitate.

Am mers într-o seară împreună la o doamnă care ne sunase disperată pe amândoi – adică pe doctorul *și* pe preotul ei! Spunea că în curând va părăsi această „vale a plângerii" (acestea au fost exact cuvintele ei!).

Eu eram tânăr pe-atunci, abia ieșit din facultate. Doctorul a trecut cu mașina să mă ia, așa cum a făcut de multe ori după aceea, întrucât am devenit prieteni foarte buni.

Mi-ar fi plăcut să îl cunoști. Avea o figură ca o găleată de stejar și un suflet minunat. Atât cât l-am cunoscut, nu am auzit să fi întors vreodată spatele cuiva care avea nevoie de ajutorul său; e imposibil de calculat câți oameni i-au rămas îndatorați. Iar atunci când a murit, a fost ca atunci când dispare după ani de zile teiul din fereastra ta și nu rămâne decât un gol. Iubea oamenii și avea darul de a-i citi ca pe niște cărți deschise. A fost și unul dintre cei mai buni profesori de psihologie pe care i-am cunoscut vreodată.

Parcă îmi citea gândurile în acea seară. Aveam emoții ca un debutant pe scenă, în bătaia reflectorului. „Stai liniștit!" îmi spuse el tărăgănat, „nu o să moară în seara asta. O s-o ajutăm noi, amândoi. Nu zic că nu are probleme. Din contră, chiar unele foarte serioase. Dar sunt toate în imaginația ei."

Apoi mi-a spus pe scurt povestea acelei doamne. Soțul ei murise cu un an înainte și îmi aduc aminte că doctorul mi l-a descris așa: „Știu că nu e bine să vorbim de rău pe cei morți, dar omul acela a ruinat-o!"

Aparent, era un om bun, dar își proteja soția, ceva nemaivăzut. Odată, o boală i-a omorât toate animalele de la fermă, dar ea nu a aflat asta niciodată. Dacă pierdea bani, nici atunci nu afla. Nici atunci când a ars hambarul de la fermă nu ar fi aflat, dacă nu s-ar fi întâmplat să fie chiar acolo.

„E o mare greșeală, să ascunzi totul unei femei, în felul acesta.", îmi spunea doctorul. „Mai devreme sau mai târziu, va ajunge să își imagineze alergii și dureri de cap, numai ca să dea minții ceva de făcut. Femeile au nevoie să simtă că trec prin probleme, iar dacă nu trec prin cele adevărate, și le vor crea pe ale lor."

În anii care au trecut din seara aceea mi-au

confirmat în repetate rânduri ce mi-a spus. Am întâlnit cazuri de femei care își imaginau singure probleme, căutând confirmarea faptului că viețile lor contează. Întotdeauna, în astfel de cazuri, îmi aduceam aminte de ce îmi spunea Wilkinson și de fiecare dată găseam lângă persoana respectivă un bărbat obsedat de a-și proteja soția.

Motivul pentru care am vrut să îți povestesc asta este că am auzit prea mulți bărbați zicând „Dar eu nu vreau să o mai încarc și cu problemele mele, doar are și ea destule ale ei!" (De cele mai multe ori o spun crezând că merită o statuie pentru asta.)

Dacă te surprinzi vreodată gândind așa, sper că ai să-ți aduci aminte de scrisoarea aceasta și ai să îți revizuiești atitudinea. În ziua nunții voastre ați jurat să fiți împreună „la bine și la rău." Soțul care uită asta poate face mai mult rău în viitor, decât crede el că ar face astăzi, dacă se deschide și îi împărtășește soției toate problemele sale.

Bineînțeles sunt moduri și momente mai puțin potrivite în care să îi comunici aceste lucruri, iar câteodată e bine să amâni, depinzând de situație. Dar regula trebuie să rămână că problemele trebuie împărtășite între soți și îi faci un rău lui Marilyn, dacă nu înțelegi acest lucru.

În primul rând, îi distrugi acea atmosferă de parteneriat, care este unul dintre elementele (și motivele) de bază ale căsniciei. „Împreună" este unul dintre

cele mai frumoase cuvinte inventate vreodată și el capătă o frumusețe și mai specială, atunci când el semnifică un cuplu care se apropie unul de altul trăgând la jugul vieții, umăr la umăr.

În afară de asta, îi jignești inteligența, dacă îi dai de înțeles că nu te poate ajuta să găsești soluția oricărei probleme. Iar la cât de inteligentă este Marilyn, întotdeauna va simții când te apasă ceva. Dacă de fiecare dată va trebui să te descoasă, ca să afle ce se întâmplă, mai devreme sau mai târziu, firea ei femeiască o va face să-și pună întrebări.

„Oare e ceva în neregulă cu mine? De ce nu are încredere în mine?" „Oare crede că nu sunt suficient de deșteaptă ca să îl ajut cumva?" „Nu cumva discută problemele astea cu altcineva, în care are încredere mai mare?"... și așa mai departe..

Știm cu toții că sunt femei care nu sunt la fel de inteligente ca Marilyn. Dar și în cazul lor, dacă mergem la originea acestui fapt, vom descoperi că nu este o caracteristică înnăscută, ci una datorată faptului că nu au fost lăsate să își folosească inteligența.

Și chiar și în acele cazuri, diferența o poate face un soț înțelept. Am cunoscut cupluri în care el era foarte deștept, iar ea era, ca să folosesc o frază de-a ta, „de pe altă planetă." Dar a găsit întotdeauna un ajutor în a gândi cu voce tare orice problemă, iar ea a apreciat asta de fiecare dată.

Dacă îți folosești inteligența în locurile în care are ea nevoie, va fi încântată de încrederea pe care i-o arăți. Și, mai important decât asta, va depozita aceste amintiri într-un colț al minții și le va folosi ca să întâmpine acele întrebări de care vorbeam mai devreme.

Mai există un rău, pe care i-l faci dacă nu te deschizi în fața ei la momentul potrivit și în felul potrivit. Dacă îi ascunzi problema și o rezolvi singur, îi răpești bucuria de a fi participat la acest succes, care îți aparține acum numai ție. Bineînțeles că te bucuri atunci când cineva reușește să facă ceva, bravo lor! Dar este cu totul altceva, atunci când ai participat și tu, câtuși de puțin, la acel succes.

Dacă pui totul cap la cap, ai să ajungi tot la ce a spus Doc atunci: „E o mare greșeală să te porți așa cu o femeie." Oricât de ciudat ar suna, un mod de a o ține fericită este a duce împreună cu ea toate nefericirile tale.

Fiecare să ducă povara sa și a celui de lângă el,
Tata

Alege lupta cea dreaptă

Dragul meu Filip,

În orașul nostru se întâlnesc două râuri. Chiar acolo, a fost construit un pod peste care puteai să stai și să admiri curgerea apelor. Era, pentru cupluri, un loc foarte bun de stat și studiat diferitele probleme de comunicare.

Nu mă refer acum la ce îți închipui tu. Ceea ce mi-aș dori este să fi putut să te duc, pe tine și pe Marilyn, acolo și să vă las singuri.

Ai fi observat că, doar cu câțiva metri înainte de confluență, fiecare râu curgea foarte lin. Însă, în punctul în care se întâlneau, apa era foarte agitată. Râurile se aruncau unul în celălalt, aproape cu furie. Le-am văzut în unele zile, în care privelișteа era chiar înspăimântătoare. Se izbeau unul de celălalt într-o mișcare continuă și tulbure. Se aruncau unul către celălalt, ca și când fiecare ar fi fost determinat să-i oprească celuilalt cursul chiar în acel loc.

Imediat, însă, după ce dispărea spuma albă și

furia întâlnirii, cele două curente parcă se înclinau unul către altul și își spuneau „Hai să ne înțelegem, de-acum. Să ne unim forțele și să mergem mai departe spre un viitor mai bun."

Mai la vale, la o anume distanță, râul redevenea calm. Era mai mare, mai maiestuos, într-un fel, și îți lăsa impresia că a ieșit ceva bun din acel conflict.

O căsnicie bună este adesea la fel. Când două existențe independente se împreunează, vor apărea probabil lupte pe viață și pe moarte. Personalitățile se reped una către cealaltă. Preferințele se ciocnesc. Ideile concurează pentru supremație iar obiceiurile fiecăruia pentru supraviețuire. Câteodată, la fel ca valurile, provoacă o spumă spectaculoasă care te lasă fără grai și te face să te întrebi unde a dispărut toată dragostea.

Dar e în regulă. La fel ca cele două râuri, ceea ce rezultă din lupta lor poate fi ceva mai profund, mai puternic decât ce era fiecare, separat.

Așa că ceea ce ar trebui, tu și Marilyn, să înțelegeți despre aceste momente de ostilitate este că *trebuie să acceptați faptul că ele reprezintă o parte naturală a formării unui cuplu de doi tineri, plini de viață, care încearcă să-și clădească un viitor împreună.* Mulți tineri căsătoriți se vor speria la primul semn care le arată că unele lucruri, cu care erau obișnuiți, nu sunt și pe placul celuilalt. O tânără soție, descriindu-mi această problemă, s-a exprimat în felul următor: „Cred că ne așteptam ca

ultimul vers din melodia aceea, *În câte feluri te iubesc*, să continue pentru totdeauna."

Nu a continuat. Și adevărul este că viața ar fi foarte plictisitoare, dacă ar continua. A trece împreună prin toate problemele este și o bună parte din această aventură care este căsnicia, din farmecul acesteia. A învăța să treci printre obstacole; a studia cu grijă emoțiile și sentimentele celuilalt; toate acestea sunt o provocare care nu are egal.

Regula care a domnit în casa în care ai crescut și tu era „Supărarea sau furia nu trebuie să îți provoace niciodată rușine; sunt o parte naturală a firii umane, a persoanei. De regretat este numai atunci când nu te descurci cum trebuie în acele situații!" În locul tău, i-aș împărtăși și lui Marilyn această bucățică de filozofie și aș implementa-o la baza gândirii voastre de cuplu. Va fi o binecuvântare pentru căsnicia voastră, o va însănătoși. De multe ori, bolile vin de la un sentiment de furie ce a fost reprimat, la fel și alergiile, durerile de cap, hipertensiunea, iar apoi proasta dispoziție, cicăleala, infidelitatea, divorțul și multe alte lucruri de care cred că ați vrea să vă lipsiți.

Al doilea lucru, pe care ar fi bine să îl faceți în legătură cu această ostilitate, este *să gândiți un fel de învoială, un acord, cu ajutorul căruia toate diferențele voastre ulterioare să se rezolve.*

În scrisorile mele către Caterina, i-am menționat ceea ce mie și mamei tale ne place să numim „cele șapte reguli pentru o ceartă bună și curată." Am hotărât să le includem, atunci când am publicat Scrisorile, nu pentru că ar fi în vreun fel desăvârșite, ci doar pentru că ne-au ajutat pe noi doi atât de mult. Am să ți le repet și ție aici, însoțite de câteva comentarii care sper să-ți fie de folos.

1. ÎNAINTE SĂ ÎNCEPEM CEARTA, TREBUIE SĂ FIM AMÂNDOI DE ACORD CĂ MOMENTUL PENTRU AȘA CEVA ESTE UNUL POTRIVIT. Biblia ne învață că este prostesc să spunem *„pace, pace, atunci când nu există pace!"* Dar ne oferă în același timp și această frumoasă rugăciune: „Pune, Doamne, strajă gurii mele, și ușă de îngrădire, împrejurul buzelor mele!" Mi-am dat seama că este o rugă foarte folositoare. Sunt zile în care ea va vrea să vadă numai grijă iubitoare și tandrețe. În alte zile, însă, îi vei vedea scânteia în ochi și vei ști că este gata de luptă. Și, dacă nu cumva ești tu epuizat, avansează pe linia de front pe care a desenat-o ea și dă semnalul de luptă! Fă-i clar următorul lucru: că o iubești și că dacă dragostea voastră are nevoie de luptă în acel moment, așa să fie.

2. VOM AVEA MEREU ÎN VEDERE CĂ SCOPUL ULTIM ESTE O MAI PROFUNDĂ ÎNȚELEGERE. Un bun test al maturității este, întotdeauna, capacitatea de a răspunde

cu simpatie oricărui atac aruncat împotriva noastră. Evident, acesta nu este un lucru ușor de realizat, dar ar trebui să fie un scop personal spre care să avansați constant. Întotdeauna avem tendința de a riposta pe măsura loviturii primite. Dar soțul bun se va disciplina pe sine și-și va spune de fiecare dată „Poate că problema ei e mai serioasă. Oare cum pot să o ajut?" Poți face asta ținând minte că, de cele mai multe ori, furia este o acumulare a mai multor lucruri care s-au întâmplat înainte. Câteodată aceasta are o istorie foarte îndelungată, cu care tu poate nici nu ai avut prea mult de-a face. În acest sens, se poate ca ea să nu fie atât de supărată pe tine, cât este supărată pe cei de care i-ai adus aminte, prin ceea ce ai făcut. Așa că nu te mira niciodată, cum o remarcă inofensivă sau o replică nevinovată poate provoca o asemenea reacție. Aceasta a fost numai scânteia ce a aprins rezervorul frustrărilor ei, care s-au acumulat în timp. Lucrul de care are nevoie acum este risipirea acestora. Cel înțelept va învăța chiar să amâne propria apărare, până când s-a convins că femeia lui s-a eliberat în totalitate de lucrurile care o tulburau. Unele momente nu sunt propice explicațiilor, ci atenției, ascultării. Unul dintre acestea: atunci când este în mijlocul descărcării ei.

3. VOM AVEA GRIJĂ ÎNTOTDEAUNA, CA „ARMELE" PE CARE LE FOLOSIM SĂ NU FIE LETALE. Printre tacticienii de război, în special cei ce se ocupă de armele nucleare, există termenul *over-kill* (supra-omor). Se referă la situația în care sunt omorâți mai mulți oameni decât este necesar pentru a câștiga războiul. Cred că e un termen care își poate găsi o bună analogie în disputele de acasă. Primul lucru pe care nu vrei să îl distrugi este mândria ei. Când mândria unei femei este afectată, i se dărâmă întreg sistemul de valori și asta cauzează o mulțime de probleme. Vei evita această greșeală dacă nu uiți niciodată *să ții problema, nu persoana!* Orice conflict între voi doi trebuie să vă lase legătura sufletească intactă. Nu uitați că scopul disputei nu este de a-l distruge pe celălalt, nu este o luptă pe viață și pe moarte. Aveți grijă să mențineți intensitatea rafalelor la un nivel moderat. Dacă veți face asta cu pricepere, tensiunea cauzată se va transforma într-o energie foarte benefică relației voastre.

4. ÎN LOC SĂ RIDICĂM TONUL, ÎL VOM COBORÎ. Un lucru pe care l-am învățat de la mama ta este că putem la fel de bine să rezolvăm problema și vorbind în șoaptă, nu numai răstindu-ne unul la celălalt.

Încearcă asta o dată, și cred că o să-ți placă. Evident, un asemenea lucru necesită foarte multă disciplină, dar poți fi sigur că merită. E foarte important, de asemenea, să nu lași nimic nespus. Dar pentru asta, ai face bine să înveți niște cuvinte cât se poate de inofensive, niște adjective „sterile" și în general fraze care pot fi interpretate în mai multe feluri. Tonul vocii tale, volumul sunt cu totul altceva. Avem tendința de a le ridica mereu, cu cât tensiunea crește. Așa că dacă vă propuneți să respectați această învoială, aveți grijă să vă spuneți totul pe cât de blând, pe atât de cuprinzător.

5. NU NE VOM DISCUTA NICIODATĂ PROBLEMELE ÎN PUBLIC. E un lucru pe care l-am mai discutat cu alte ocazii, dar mai era ceva ce vroiam să îți spun. Este foarte important ca, atunci când vă certați, să stați departe de oamenii care vă vor ține întotdeauna partea. Cel mai bun prieten, partenerul de pescuit, colegii de la birou sau chiar mama ta îți vor da apă la moară, asigurându-te că cineva ca tine nu poate decât să aibă dreptate! Dar sunt două lucruri care vă vor dăuna, atunci când faceți asta: (a) de fiecare dată când povestiți unei alte persoane ce s-a întâmplat, veți avea tendința de a exagera, de a îmbogăți relatarea câtuși de puțin; (b) a căuta refugiu altundeva vă împiedică să căutați rezolvarea în singura persoană care contează în acea situație, în cazul tău, Marilyn!

6. VOM DISCUTA UN ARMISTIȚIU, DE FIECARE DATĂ CÂND UNUL DINTRE NOI NU MAI VREA SĂ CONTINUE DISCUȚIA. Și asta necesită o judecată foarte clară, într-un moment foarte delicat. În momentul în care ea dă cel mai mic semn că ar ceda, fă bine și primește-o cu brațele deschise! Pentru că fiecare persoană e specială și, astfel, fiecare cuplu – unic. De aceea, linia fină care separă pe *destul* de *prea mult* trebuie descoperită experimental. Cunosc un cuplu care și-a inventat un „comitet". Nu este sub nici o formă vorba despre vreo părere exterioară, ci, pur și simplu, atunci când unul dintre ei vrea să înceteze lupta, spune „Cred că e momentul să cerem părerea comitetului!"

7. CÂND AM AJUNS LA UN COMPROMIS, CÂT DE INSTABIL, VOM ÎNCETA DISCUȚIA PÂNĂ CÂND VOM FI AMÂNDOI DE ACORD CĂ TREBUIE SĂ O DUCEM MAI DEPARTE. Acesta e un lucru important, mai ales pentru cei proaspăt căsătoriți, care de cele mai multe ori operează sub premisa că *totul* trebuie dus la capăt în acel moment. Un singur lucru le scapă – nu este niciodată așa! Unele întrebări pot rămâne pe fundal, un timp, fără să vă afecteze relația de dragoste, și puteți astfel să readuceți în discuție acele probleme, atunci când credeți de cuviință.

De reținut: *Nu încerca să obții mai multă unanimitate decât poate căsnicia voastră să suporte, în cel moment!* O relație soț-soție reușită nu înseamnă să fi ajuns deja la cel mai înalt nivel. Mai degrabă înseamnă că relația se ridică la nivelul pe care le-o permite capacitatea lor de unitate în momentul respectiv, cu înțelegerea că această capacitate va crește în fiecare zi.

Deci, cum spuneam la început, alege lupta cea dreaptă...

Vai de mine!...Mark, copilul vecinilor, tocmai a căzut dintr-un copac și trebuie să îl ducem la spital. Dacă nu mă întorc, cât să continui scrisoarea, am să o termin mâine...

În aceeași seară: M-am întors la biroul de scris după o fugă până la Spitalul Sf. Luca. Bietul copil și-a rupt un picior și câteva coaste, avea dureri foarte mari.

Chiar săptămâna trecută stăteam cu mama ta pe verandă și ne uitam la Mark, care se urcase în copac și își dădea drumul pe o frânghie exact prin fața ușii casei. La început ne-am speriat, dar apoi ne-a cucerit ușurința cu care o făcea. De fiecare dată când îl văd așa, totuși, dau slavă lui Dumnezeu că pe tine am reușit să te creștem fără vreun astfel de incident major. Nu că ai fi fost prea reținut: nu cred că era copac în care să nu poți să te urci și, de-atunci, nu poate nimeni să mă convingă că nu există câte un

îngeraș mai special pentru fiecare băiețel ca tine. Dacă stau să mă gândesc, și cu Mark putea să fie mult mai rău, deci și el are unul. Întotdeauna trebuie să vezi partea bună, în astfel de situații. Acum că ești mare, cred că ai înțelege de ce mă bucur că nu a fost copacul nostru! Acela are o legiune întreagă de îngerași în el!

Ei, am făcut o paranteză cam lungă, dar știind cât îți pasă de oameni, sunt sigur că ai fi vrut să auzi ce s-a întâmplat cu Mark.

Dar să ne întoarcem la ale noastre. Spuneam că, pentru a putea alege lupta cea bună, trebuie să acceptați ostilitatea ca pe o parte naturală a vieții de cuplu și că trebuie să stabiliți niște reguli după care să vă exprimați.

Mai este un considerent foarte important: acela de *a ierta, a cere iertare și a asigura pe celălalt că momentul va fi dat uitării.*

Este un detaliu mai important pentru bărbați, întrucât atât *iartă-mă*, precum și limbajul iertării par să fie mai dificile pentru noi, decât pentru ele. O biată soție mi-a spus de curând, „Ideea soțului meu de a rezolva o dispută este să mă chinuiască până când spun *Ai avut întru totul dreptate!* sau *A fost numai vina mea!*" Apoi a continuat, „Adevărul e că m-am cam săturat! Are impresia că el și Dumnezeu sunt singurele două ființe perfecte, și uneori are dubii în legătură cu Dumnezeu..."

„Așa că ajutați-mă", asta mi-a spus. Căsnicia ei s-a transformat într-o experiență chinuitoare. Un semn

distinctiv al iadului este lipsa totală a celui mai elementar sentiment de milă, de compasiune. Iar pentru ea, era clar, viața devenise un iad.

Ține minte, măreția unui bărbat nu se măsoară în numărul de capete plecate, ci de capacitatea lui de a-l pleca pe al său, atunci când este cazul, și a spune „Am greșit, iartă-mă!"

Dar să presupunem că este *numai* vina ei. Chiar a comis-o de data asta! Acum ce-i de făcut? Primul lucru este să-i oferi o portiță, adică să-i spui, de exemplu, „Îmi pare rău că am ajuns aici. Nu-mi place. Hai să trecem împreună prin asta, fără să ne afecteze, ce zici?" O femeie nu va uita niciodată așa ceva. Probabil va spune „Da, m-am purtat un pic prostește de data asta..." I-ai deschis portița pe care poate intra ca să repare tot ce a stricat și te va iubi veșnic pentru asta.

Mișcarea în direcția rezolvării unei probleme este de fiecare dată mai importantă decât găsirea vinovatului, a celui care a cauzat-o. Spune-ți mereu că a arăta pe cel vinovat cu degetul nu contează câtuși de puțin pe lângă găsirea unei soluții. Dacă păstrați acest lucru în minte, veți ajunge să vă întreceți care să salveze primul relația, nu care dintre voi să aibă dreptate, cum se întâmplă în alte cupluri.

O altă dovadă de maturitate este capacitatea de a uita lucrurile pe care le-ați iertat. Sau, dacă ofensa a fost un lucru atât de devastator încât nu poate fi uitat,

să îl puneți acolo unde-i este locul. Și, mai mult decât atât, sunteți în stare să folosiți aceste reușite pentru a întări dragostea voastră?

Ai observat deja că arta de a fi un soț bun presupune capacitatea de a ține minte permanent unele lucruri, cuplată cu cea de a le uita pe altele.

Dragostea, după o ceartă, poate fi mai solidă și mai frumoasă decât era înainte, indiferent de cine a „marcat mai multe puncte" sau de cine a provocat-o. Aceasta este o lege a vieții! Așa funcționează totul. Istoria ne-a arătat foarte clar că popoarele care s-au luptat de-a lungul unei generații, au ajuns aliate în generația următoare. De ce? Parțial pentru că cearta provoacă o apropiere: acum unii au nevoie de alții. Dar de fapt este mult mai mult decât atât.

După ce s-a risipit fumul și s-a semnat pacea, ies la iveală întotdeauna asemănările: visele comune, speranțele comune, suferințele comune. Ne dăm seama câte lucruri ne apropie, de care nu eram conștienți atunci când ne certam. Mereu, când oamenii scapă de ură, vine dragostea să umple golul și astfel se deschid nenumărate căi pentru simpatie și înțelegere, precum și o sinceră dorință de a-l cunoaște pe celălalt mai bine.

Am trăit întotdeauna cu convingerea că viitorul umanității depinde de asta: *Suntem în stare să risipim toată ostilitatea, ca să facem loc dragostei, care îi va lua de fiecare dată locul?*

Crezi că va veni vremea când toate neamurile vor trăi împreună, în pace? Ce zi! Dar, ca să se ajungă acolo, orice trebuie să înceapă de undeva.

Ce perspectivă, pentru fiecare cuplu, să aibă conștiința că au contribuit la acea stare!

Tata

Înțelepciunea populară

Dragul meu Filip,

Astăzi este una dintre acele zile agitate și era cât pe-aci să renunț la a-ți scrie, când mi-am amintit o zicală populară, apropo de ce vorbeam data trecută.

Zicala era cam așa:

„SĂ NU ARZI NICIODATĂ CASA, DOAR CA SĂ SCAPI DE ȘOARECI!"

Cred că e ceva care merită adâncit, tot în legătura cu tema ostilității din cuplu. La fel sunt și alte proverbe populare peste care am dat, în timp ce căutam să-mi amintesc cum era formulat exact acesta.

M-am hotărât să-ți mai scriu câteva aici, ca o contribuție a înțelepciunii populare la tema „cum să te porți cu o femeie." La cum te știu eu pe tine, sunt sigur că, dacă le „rumegi" un pic, se vor transforma singure în lecții de neprețuit.

„NUMAI UN PROST SCUIPĂ ÎMPOTRIVA VÂNTULUI"

„CÂND EȘTI ÎNTR-O CASĂ DE STICLĂ, NU TE-APUCA SĂ ARUNCI CU PIETRE"

„STAI ÎNTOTDEAUNA ÎN SPATELE PISTOLULUI ȘI ÎN FAȚA MĂGARULUI"

„NU POȚI SĂ PUI UN OSCIOR ÎN LOCUL COLOANEI VERTEBRALE"

Amuzat,
Tata

Maxime despre bani

Dragul meu Filip,

Banii reprezintă, așa cum spun toate studiile pe această temă, una dintre principalele cauze de dezbinare în căsnicie. Asta pentru că, în primul rând, într-o relație soț-soție fiecare vine cu un concept diferit. Fiecare a fost crescut în alt fel, într-o altă familie. Poate unuia dintre soți i s-au împlinit toate poftele, de când era mic; poate celălalt a crescut cu un complex al sărăciei. Sunt foarte multe aspecte care pot fi diferite, atunci când se întâlnesc doi oameni.

Deci, cât mai devreme în căsnicia voastră, ar trebui să analizați părerea fiecăruia, din acest punct de vedere, și să elaborați o filosofie comună, cu care să fiți amândoi de acord. Dacă aveți acest punct de pornire, familia voastră va avea întotdeauna un suport iar căsnicia va căpăta mai multă siguranță.

În acest sens, îți prezint aici trei maxime despre bani, pe care eu și mama ta le-am elaborat de-a lungul anilor.

Prima maximă spune așa: *Atitudinea e mai importantă decât cantitatea!*

Problema nu este câți bani am sau nu am. Ceea ce contează cel mai mult e cum mă raportez la ei. Am cunoscut cupluri care erau foarte înstărite (unii bogate de-a dreptul!) dar care erau, înlăuntrul lor, nefericite. Și am cunoscut alte cupluri care aveau mult mai puțin, dar asta nu le știrbea cu nimic pofta de viață.

Hotărăște-te de la bun început că nu vei fi fericit până nu îți asumi controlul asupra propriilor bani. Atenție, am spus să *îți asumi controlul* nu să *faci rost* de bani. Diferența este enormă. A asuma controlul nu înseamnă să ai permanent grija cheltuielilor, dar nici să ai atât de mulți încât să nu îți mai pese de unde vin și unde se duc. Ceea ce contează e ca tu să ai controlul banilor pe care îi ai, mai degrabă decât vice-versa. Mulți oameni ajung robi banilor, și nu de fiecare dată din lăcomie, cât din obsesia grijii lor. De aici, banii ajung foarte repede să le controleze și inimile.

O poezie populară anonimă spune așa:

Nu la cât de bine mi-ar fi, mă gândesc,
Dacă mi-ar pica un milion din ceruri,
Ci doar la banii pe care-i am în buzunar.

Maxima a doua: *Trăiește ziua de azi, înainte de cea de mâine.*

Pe aceasta am adoptat-o după ce am observat faptul că mulți oameni trăiesc cu o deziluzie. Au impresia

că au să înceapă să se bucure de viață, când au să facă rost, în sfârșit, de mai mulți bani.

Aud asta foarte des la oamenii care vin la mine: „Când o să terminăm de plătit casa... când o să termine copiii facultatea... când o să strângem un pic mai mulți bani... după ce o să fiu avansat pe alt post... când terminăm de redecorat casa... când terminăm piscina din curte... când strângem îndeajuns de mult, cât să cumpărăm casa de vacanță la care am visat... când o să putem cumpăra haine mai scumpe și o să avem acces la cluburi mai selecte... aceea o să fie viața pentru care muncim!"

Într-un fel, e ușor de înțeles de ce așa multă lume cade în această capcană. Toată media este astfel gândită, încât să ne facă să ne dorim lucruri pe care nu le avem și să fim profund nemulțumiți până le obținem. Cu flerul unui propovăduitor al zilelor noastre, vocea din reclamă te învață că nu vei ajunge niciodată fericit, până nu ajungi să conduci o mașină de lux și să zbori cu avion privat. Și asta se repetă atât de mult, încât până la urmă ești „agățat."

Firește, e bine să te uiți în viitor. Anticiparea dă gust provocării. Îmi doresc să aud că ai un plan de economii sau că ai un scop, din punct de vedere profesional. Dar nu-ți lăsa planurile de viitor să înlăture din calea sa farmecul prezentului.

Un verset din Biblie, minunat pentru tinerele cupluri: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul,

să ne bucurăm și să ne veselim întru ea!"[3]

Cea de-a treia maximă spune așa: *Cu cât dai mai mult, cu atât vei primi înzecit!*

Sună nebunește, nu-i așa, să spui că vei primi mai mult, dacă dai mai mult. Dar asta e concluzia noastră, după atâția ani de căsnicie. Absolut fără nici o excepție, de fiecare dată când am ajutat mai mult oameni din afară, a urmat o binecuvântare asupra casei noastre, la care nu ne așteptam. S-a întâmplat de atâtea ori, încât am tras următoarea concluzie: *Secretul banilor în familie este să nu-ți mai faci griji de venit, ci să te concentrezi pe a ajuta pe ceilalți cât trebuie!*

Regula după care am făcut asta o viață întreagă a fost următoarea: *Dă o zecime de pomană, depune o zecime în bancă, și cheltuiește restul cu bucurie și aducând slavă lui Dumnezeu!*

Bineînțeles că nu toți cei care fac lucrul acesta, se și îmbogățesc, așa cum nici cei care sunt bogați, nu sunt neapărat generoși. Dar este un fapt confirmat în experiența noastră, că viața este așa cum trebuie, numai atunci când ajutăm pe alții atât cât trebuie.

Așa că, în locul tău, eu aș stabili o regulă fixă, încă de devreme în căsnicia voastră și să vă dezvoltați propriul simț al responsabilității față de cei nevoiași. În momentul în care ați ajuns să priviți banii ca pe un mijloc de a-i

[3] Psalmul 117

ajuta pe alții, sau pe voi ca pe niște instrumente prin care Dumnezeu îi ajută pe alții, ați făcut deja pași mari: (a) v-ați protejat de continua nefericire a egoismului; (b) v-ați creat un reper ce vă va ajuta să nu vă pierdeți orientarea atunci când veți prospera financiar; (c) v-ați oferit posibilitatea de a trăi una dintre cele mai frumoase senzații: aceea de a cunoaște o mulțime de binecuvântări, pentru că sunteți voi înșivă o binecuvântare altora.

Ești destul de inteligent ca să îți dai seama că nu vorbim aici despre o metodă de a obține mai mult. Această filozofie – de a da mai mult pentru a primi mai mult – atinge un nivel existențial al vieții. Cei care au îndrăzneala să facă acest pas vor afla că Dumnezeu cel milostiv caută mereu mâini prin care să își verse binecuvântările asupra altora. În centrul lumii pe care a creat-o stau legile după care ea funcționează, iar una dintre ele este că iubirea se întoarce la cel ce iubește, bucuria se întoarce la cel ce dăruiește și fericirea este a celui care are toate conturile reglate.

Dăruiește cu bucurie,
Tata

Hainele, părul și multe altele

Dragul meu Filip,

În ultima mea scrisoare am discutat despre principiile pe care eu și mama ta le-am descoperit în ceea ce privește problema banilor. Acum vroiam să elaborez un pic despre câteva lucruri pe care tu, ca soț, poți să le faci pentru a o face pe ea să se simtă cea mai norocoasă soție din lume. Iar asta nu poate să fie decât bine, pentru amândoi.

Hai să începem cu hainele. Oricât de mult îți vei permite să cheltuiești pe hainele ei, se va întoarce la tine cu vârf și îndesat, într-un fel sau altul. Oricărei femei îi place să se îngrijească de cum arată. Îi plac fustele, bluzele, rochiile, paltoanele, pijamalele, eșarfele, șalurile, pantofii, sandalele, bonetele, pălăriile și așa mai departe. Plus multe altele, care merg cu, peste sau pe sub toate astea.

Unii văd asta ca pe o amenințare la adresa bugetului familiei. Alții profită și se folosesc de ele ca să-și îmbunătățească relația, spre folosul tuturor.

Există câțiva de *așa da* și apoi câțiva de *așa nu*, pe care ai face bine să-i înveți și să-i ții minte. Oricum, cel mai important este că fiecare femeie e diferită. Unele preferă să meargă la cumpărături singure, și dacă vezi că așa e, aștepți ocazia și o trimiți la cumpărături cu inima cântând. Să știe că are libertate totală să-și aleagă ce îi place. Iar când se întoarce, să ai ceva frumos de zis despre cel puțin unul dintre lucruri. Chiar dacă e cel mai nebunesc lucru, poți începe cu „Așa pălărie mai zic și eu!" (asigură-te că obiectul în cauză chiar este o pălărie, și nu altceva)

Cu alte cuvinte, cântărește-ți cuvintele astfel încât ce spui să sune exact așa cum vrei tu să sune. Iar cum vrei să sune este astfel încât ea să știe că ai încredere în gusturile ei, chiar dacă nu te-a cucerit cu ultima achiziție.

Gândește-te! Cu siguranță poți găsi ceva demn de laudă, chiar dacă nu îți place deloc. Poate a fost o reducere mare de preț, femeilor le place foarte mult ideea de a obține ceva valoros la jumătate de preț. Dacă nu mă crezi, deschide ochii și ai să vezi. Vei vedea, de asemenea, că reacționează foarte bine la asemenea laude, și atunci când îi remarci gusturile, și atunci când observi cu voce tare că a economisit niște bănuți.

Dacă reușești să îi oferi această libertate de a căuta și cumpăra ce vrea ea, totul în spiritul de „dacă îți place ție, sigur îmi place și mie", atunci ai făcut un lucru foarte bun. Este un fel de „împreună" fără să vă

sufocați unul pe celălalt. În același timp vei crește în ochii ei, întrucât, fără doar și poate, multe dintre prietenele ei nu au un asemenea soț, atât de generos, iar ea va observa diferența foarte ușor.

Mai există și genul de femeie căreia îi place să mergi cu ea la cumpărături. Poate nu întotdeauna, dar oricum, foarte des. Dacă Marilyn este una dintre acestea, fă-ți singur un favor și du-te întotdeauna de bunăvoie, nu ca un miel la tăiat. Este o ocazie ce nu trebuie niciodată ratată, de a-i spune, atunci când iese din cabina de probă, cât de bine îi vine o rochie. Și chiar dacă nu îți place absolut deloc, și te chinuie ideea de a da bani pe așa ceva, e o ocazie la fel de bună de a-i face un compliment: îi poți spune „Nu cred că rochia asta îți pune cu adevărat în valoare frumusețea!" (revenim la ce discutam acum ceva timp, nu contează ce îi spui, cât contează *cum* anume îi spui acel lucru!)

Aș zice că am vorbit destul despre haine, dar vreau să mai adaug un amănunt: întotdeauna să fii atent la ce poartă. Nu e mare lucru, dacă stăm să ne gândim bine. Orice bărbat reține fără cel mai mic efort culoarea echipamentului ambelor echipe care au jucat cu o seară înainte sau a mașinilor din fața blocului. Cât de greu poate să fie să ții minte ce culoare are ultima haină pe care și-a cumpărat-o sau ce a purtat ultima dată când ați ieșit în oraș?!

Și că tot a venit vorba despre ce poartă când

ieșiți în oraș: atunci când te întreabă cu ce să se îmbrace, e în regulă să-ți dai cu părerea; dar atunci când a petrecut deja o oră pregătindu-se, nu mai e timp de nimic și te întreabă ce crezi, fă bine și fii încântat. Altfel se va simți prost toată seara.

Un lucru pe care *nu* trebuie să i-l spui niciodată este faptul că ție nu ți-a plăcut, de fapt, niciodată o haină pe care ea o poartă de luni de zile. Sunt printre cele mai nepotrivite cuvinte pe care poți să i le spui unei femei. În acel moment, imaginația ei o va face să se simtă ca și când ar fi fost goală, de fiecare dată când a purtat haina respectivă în public. Trebuie, deci, să găsești altă soluție, dacă chiar te deranjează atunci când se îmbracă așa, chit că asta înseamnă să o duci să își cumpere altceva în loc.

Ultimul lucru pe această temă: cele mai mici surprize pe care i le faci pot avea cele mai puternice efecte. Învață-i măsurile sau ține-le notate undeva în portofel și atunci când vezi ceva ce parcă e făcut special pentru ea, cumpără-l pe loc. Va aprecia nespus aceste surprize. De fiecare dată când auzi binecunoscutul „Vaaai, dar nu trebuia să faci asta..." să fii sigur că ai nimerit-o! Chiar dacă a devenit un clișeu, această expresie ascunde o bucurie sinceră. Asta pentru că, făcând pentru ea un lucru care nu era necesar, s-a simțit specială.

S-ar putea să ți se pară ciudat că includ acest subiect la capitolul *bani*, dar eu cred că aici este locul

lui. Cele mai multe femei sunt învățate de mici să se mândrească și să își prețuiască părul. Încă de atunci, petrec ore în șir pieptănându-l, aranjându-l sau făcându-i multe alte lucruri, care nouă ni se par pierdere de timp.

Un prieten psiholog mi-a spus odată că acest lucru își are rădăcina în „sindromul atenției mamei," orice ar fi însemnând asta. În orice caz, un lucru e sigur. Poți profita de această caracteristică a femeilor în mai multe feluri: (a) observând orice schimbare; (b) lăudându-l; (c) permițându-i să cheltuiască bani pentru a petrece din când în când timp la salonul de frumusețe, chiar dacă ți-e imposibil să înțelegi ce se întâmplă acolo și de ce costă atâția bani.

Nu sunt sigur, dar trebuie să se întâmple mai multe lucruri acolo, altfel nu se explică: știri, povești, discuții despre cele mai noi tendințe. Dar este un sentiment unic pe care i-l oferă soției tale acest lucru: acela că are un soț care câștigă îndeajuns de mult și căruia îi pasă îndeajuns de mult, încât să îi satisfacă acest moft.

Și este un moft care are efecte spectaculoase. Nu o dată am văzut-o pe mama ta, plecând de acasă obosită sau iritată și întorcându-se de la salon cu un zâmbet larg pe buze, strălucind. Firește, poate că nu o să vă permiteți asta de la început sau poate numai ocazional. Crede-mă, ea va aștepta cu sufletul la gură acele ocazii și le va aprecia la fel de mult. Iar atunci când îți vei permite, poți face un obicei din asta, chiar

săptămânal. Și, orice-ai face, nu încerca să te feresti: dacă *ea* e cea care trebuie să ți-o sugereze, ai ratat ocazia. În schimb, dacă îi aduci aminte că îi satisfaci această mică plăcere pentru că merită, ea va deveni o experiență mult mai plăcută, iar tu vei culege foloasele. Încearcă numai, și ai să vezi la ce mă refer. Coaforul este cel mai bun prieten al bărbatului!

Nu uita să îi spui câte ceva și atunci când se întoarce. Bineînțeles, dacă ți se pare că seamănă cu un cuib de pasăre, e altceva. Dar nici atunci nu te grăbi cu remarcile. Poate că doar a încercat ceva nou sau poate că vrea să impresioneze vreo prietenă. Dacă te uiți îndeajuns de bine, ai să găsești și partea bună. Poate că așa veți scăpa de vânzătorii din ușă în ușă, atât de insistenți, sau poate că în felul acesta va descuraja vreun vecin care a pus ochii pe ea! Glumesc, bineînțeles, dar ideea de bază este să nu o ignori. Nimic nu poate să o dărâme, ca atunci când se străduiește să arate cât mai bine, iar bărbatul ei nici nu observă.

Mai este un amănunt ce merită menționat aici. Poți spune multe despre o femeie, după modul cum își poartă părul. Dacă îi observi obiceiurile, poți ajunge să înțelegi lucruri pe care le simte și pe care nu le poate exprima.

Apoi, trebuie să fii atent la cum îi atingi părul. Uneori va vrea să îl mângâi, alteori să te joci cu el, alte ori să îl lași în pace – exact după ce s-a întors de la coafor, de exemplu -, dar niciodată nu va vrea să îl ignori!

Înainte să încheiem, mai sunt câteva lucruri ce trebuie adăugate, despre legătura dintre bani și relația soț-soție. Am discutat deja despre economii și cheltuieli. Dinadins am lăsat la urmă problema chivernisirii banilor.

Fiecare cuplu are propriul stil de a chivernisi banii, de a avea grijă de bugete, conturi bancare sau cheltuieli de orice fel. Cel mai mult contează să fiți de acord. La început veți vrea să țineți evidența tuturor banilor care intră și ies, și poate că unul dintre voi va simți nevoia să se îngrijească de asta, considerând că merită. Dacă eu câștig cel mai mult, eu ar trebui să am grijă și ce se întâmplă cu banii, nu? Unele cupluri preferă să se ocupe fiecare de banii lui, și eventual amândoi de o parte comună. Mai târziu, însă, e posibil să ți se pară o idee bună să-i zici „Mai bine te ocupi tu de toate astea, mie mi-ar prinde bine să mă eliberez de grija asta!"

Dar oricum ai face-o, ai grijă să fie corect! Nu pot să îți enumăr câte femei am auzit plângându-se de dublul standard pe care îl aplică soții lor, când vine vorba de bani. Câteva pe care mi le amintesc:

„Cheltuiește o grămadă de bani pe unelte pe care nu le folosește niciodată, și sare în sus când cumpăr și eu o cremă de corp de doi dolari!" ... „Mi-am cumpărat o rochie acum câteva zile și când a văzut-o, a explodat! În schimb, el nu poartă decât costume făcute la comandă." ... „Înainte să ne căsătorim, mi-a zis că este adeptul împărțirii tuturor lucrurilor între soți. Abia după aceea

am aflat ce înțelegea el prin asta..."

Poate sună un pic exagerat. Poate chiar este! Dar și aceste exagerări sunt semne ale faptului că lucrurile nu stau cum trebuie în acele case și că problema banilor a devenit o frustrare.

E foarte interesant. Sunt extrem de multe cazuri de femei care își părăsesc soții pentru că aceștia ori cheltuie prea mult, ori beau prea mult, ori din cauza jocurilor de noroc. Am întâlnit un caz în care motivul a fost că soțul economisea prea mult, până la zgârcenie! *Dar nu am întâlnit niciodată o femeie care să-și părăsească bărbatul pentru că era sărac, dar el era corect cu puținii bănuți pe care îi aveau.*

Ce ne spune asta? Că o femeie va iubi și va rămâne lângă bărbatul pe care știe că poate conta. Sper că și soția ta poate conta pe tine, că vei fi întotdeauna corect și atent, generos și inteligent. Inteligent este bărbatul care reușește să-și *apropie* soția, prin modul în care se descurcă atunci când vine vorba de bani.

Gândește-te bine,
Tata

Socrii

Dragul meu Filip,

Am auzit de curând un proverb, sau mai degrabă o variantă un pic modificată a unui proverb celebru: *„În spatele oricărui bărbat celebru este o soacră căreia nu-i vine să creadă!"*

Mi-a plăcut tocmai pentru că are acea întorsătură în mijlocul frazei. Adevărul este, însă, că printre cei care vin la mine la consultații găsesc mult mai rar această problemă, decât ne dau de înțeles bancurile acestea. Sau poate am avut eu noroc. Sau poate am fost orbit mereu de o relație soacră-ginere, care e una dintre marile bucurii ale vieții mele.

Bunica ta, femeie binecuvântată cu multă înțelepciune, mi-a mulțumit de nenumărate ori că am luat-o pe fiica sa să-mi fie soție, și de fiecare dată când face asta, parcă mă face s-o iubesc pe mama ta și mai mult. Adevărul este că, dacă reușești să o cucerești pe soacra ta, îți va acorda întotdeauna mai mult credit, chiar decât meriți.

Există mai multe motive pentru asta. Unul dintre ele este că, așa cum vei vedea și tu la vremea ta,

oricine se poartă frumos cu copiii tăi îți va intra imediat la suflet. Așa că, dacă o vei face fericită pe fiica ei, i se va încălzi inima de fiecare dată când se va gândi la voi, ceea ce pentru un părinte înseamnă marea majoritate a timpului...

Celălalt motiv pentru care vei deveni favoritul ei este că se va mândri întotdeauna cu tine, dacă îi vei demonstra că ești un soț bun. De fiecare dată când va povesti cuiva despre cât de bine vă merge, nu va face decât să reafirme cât de deșteaptă este fiica ei pentru că te-a ales pe tine. Și cu toții știm că cea mai mare influență în această direcție o au mamele.

Deci vezi, de fapt ai foarte multe lucruri în avantajul tău. Acum, nu îți pot spune exact cum să îi câștigi pe socri, pentru că fiecare situație e diferită. Ce pot să îți spun, însă, este că un lucru care nu strică niciodată este să profiți de fiecare ocazie pentru a le spune cât de mult o apreciezi pe fiica lor; apoi cât de recunoscător le ești lor pentru cum au crescut-o; și în final faptul că ești conștient că tu culegi acum fructele muncii și străduaniei lor. Crede-mă! Nici un părinte nu va putea reacționa altfel decât foarte bine la așa ceva.

Desigur, există momente când gheața poate fi mai subțire și atunci e bine să fii prudent. Iar când se întâmplă asta, e bine să-ți ții mintea ageră, inima deschisă și *gura închisă*.

Cum am spus și mai devreme, nu sunt eu cel mai în postura de a vorbi aici, din pricina norocului pe

care l-am avut. De asemenea, mai întâlnite sunt cazurile în care mama *lui* nu are o părere prea bună despre nora sa. În unele, s-a ajuns chiar la situații brutale, dar de fiecare dată au jucat un rol și alți factori, nu numai relația soacră-noră. Iar persoanele implicate erau, de cele mai multe ori, incapabile de a se descurca într-o relație, de orice fel ar fi fost ea.

În afara acestor sfaturi privitoare la cum să pornești cu dreptul în relația cu socrii, vroiam să-ți mai împărtășesc, parțial, o scrisoare din partea unui cunoscut, care s-a confruntat direct cu problema asta și a reușit să se descurce. Scrisoarea spune așa:

„Socrii sunt tot oameni, doar că sunt oameni care au avantajul de a fi fost lângă persoana pe care o iubești, mult înainte să fi apărut tu în peisaj. Asta poate de la bun început să-ți dăuneze la capitolul imagine și vice-versa.

Uitându-mă înapoi la experiența mea, aș spune că, de vreme ce am plecat de la ideea că socrii sunt oameni ca oricare alții, ar trebui să te și porți cu ei ca atare. În cazul în care chiar nu poți să-i suferi, nu te împiedică nimic să îi tratezi cu curtoazie, cel puțin, atunci când situația vă aduce unii lângă alții. Oricine are la locul de muncă, de exemplu, personaje greu de suportat și cu toate acestea ne descurcăm. Poate că ar ajută să îi privești în acest fel, în timp ce te rogi ca timpul să treacă mai repede.

Alt lucru pe care l-aș încerca este să nu inițiez niciodată eu o discuție negativă despre ei. Dacă chiar sunt niște oameni imposibili, cu siguranță soția ta va aduce vorba despre asta de destule ori, încât să te asigure că nu te-ai înșelat în privința lor. Mai ales la începutul căsniciei, câțiva de „Da, dragă..." vor fi suficienți din partea ta, atunci când vine vorba despre ei.

O necesitate este și conștientizarea faptului că soția ta are nevoie de mai mult sprijin, întrucât a trăit în prezența lor mai mult timp decât tine. De asemenea, ar trebui să ai întotdeauna în vedere că, de cele mai multe ori, oamenii ajung atât de nesuferiți din cauza unor probleme cât se poate de reale. Poate această perspectivă te poate ajuta să-i înțelegi mai bine.

O altă necesitate este și menținerea unui nivel de onestitate interioară, care să te ajute să accepți că este imposibil ca toată lumea să placă pe toată lumea. Poate că nici tu nu ai fi pe placul tău, dacă ai fi în locul lor. Se va crea mult mai puțină tensiune, dacă o iei analizezi problema un pic mai filozofic și te hotărăști că nu vei fi un ipocrit. Ipocrizia pe termen lung poate deveni o povară grea. Și la un moment dat te va ajunge, pentru că are un milion de tentacule, care ajung în orice colț al inimii tale. Dacă permiți acestor sentimente să se dezvolte în interiorul tău, fără să le lași să iasă la lumină, măcar din când în când, îți vor distruge liniștea.

Dacă soțul și soția reușesc să-și împărtășească

aceste lucruri la momentul și în felul potrivit, de cele mai multe ori vor găsi și o modalitate de a se ajuta reciproc. Iar atunci, toate lucrurile, care pe alții îi îndepărtează, pe ei îi vor apropia și mai mult."

Remarcabilă gândirea acestui om, nu-i așa? Stai liniștit atunci când trebuie, ridică vocea atunci când ești obligat și faceți amândoi așa fel încât problemele din familie să vă întărească relația, în loc s-o slăbească.

Al tău, posesor de socrii minunați,
Tata

Patul conjugal – pregătirea de douăzeci de ani

Dragul meu Filip,

Ideea principală pe care încerc să ți-o transmit în această scrisoare este că durează foarte mult timp până să ajungi cu soția ta la cel mai înalt nivel, din punct de vedere sexual. Problema multor bărbați este că se așteaptă ca acest lucru să se întâmple imediat. Dar acel nivel se atinge numai printr-o atenție deosebită, de-a lungul anilor. De aceea mi-ar plăcea să-ți împărtășesc niște idei de-ale mele, despre cum să atingi acel nivel înspre sfârșitul celui de-al doilea deceniu de căsnicie.

Să începem cu începutul: *O femeie va aprecia masculinitatea ta numai dacă nu îți scapă niciodată din vedere feminitatea ei.* Cu alte cuvinte, trebuie să te educi pe tine însuți în ceea ce privește diferența dintre sexe.

Un bun punct de plecare este să fii conștient că reacțiile femeilor, la acest capitol, sunt mult mai lente decât ale bărbaților. Să intrăm un pic în detaliu. Un soț normal se gândește la sex mult mai des decât soția sa. De exemplu, atunci când citești o carte în care apare o scenă de dragoste, vei începe imediat să îți imaginezi scena respectivă. Marilyn, de cealaltă parte, citind același pasaj, va gândi ceva de genul „Ce drăguț!" sau „Uh, dezgustător!" sau „Mă întreb cine are să sfârșească primind moștenirea mătușii bogate..."

Același lucru e valabil pentru un tablou, să zicem. În fața unui nud superb, noi vom fi cuceriți de frumusețea personajului, în timp ce o femeie va lua la puricat fiecare detaliu, concluzionând că nu-i place cum are prins părul.

Exact același lucru se va întâmpla atunci când suntem unul în fața celuilalt, în carne și oase. După o zi de stat la plajă, soțul abia așteaptă să sară în pat, iar ea nu se gândește decât „Sper că nu m-am ars prea rău!"

Asta nu înseamnă că relația trupească e mai puțin importantă pentru ea. Din contră, paradoxul este că, pentru ea, e și mai importantă! Pentru că noi o privim ca pe o descărcare intensă și excitantă, dar pentru ele, ea presupune tot ceea ce se întâmplă în jurul actului respectiv, nu numai el în sine.

Într-un fel, toate lucrurile pe care le-am discutat până acum în scrisorile noastre, joacă un rol la capitolul sex, pentru ea: complimentele, blândețea, devotamentul, felul în care te porți cu ea în public, telefonul neașteptat pe care i l-ai dat de la servici, un cadou surpriză, ce fel

de tată ești copiilor ei, dacă se simte bine în propria piele, când e lângă tine, toate acestea fac parte din ceea ce numim viața ei sexuală. Pentru tine poate fi doar un act biologic; pentru ea – expresia desăvârșită a uniunii dintre două ființe.

Cu alte cuvinte, în timp ce pentru tine sexul este probabil partea dominantă a căsniciei; Sigur, nu e singurul lucru, dar cel mai probabil este cel mai important. Pentru ea, căsnicia este totalitatea genurilor de relație dintre voi doi, dintre care doar una este reprezentată de relația fizică. Înțelegerea acestui lucru este importantă pentru gândirea ta pe termen lung. A excela în dormitor înseamnă a-ți reeduca mintea pentru a o înțelege pe a ei.

Acestea fiind zise, cele mai importante două cuvinte pentru această reeducare sunt *cumpătare* și *sincronizare*.

Am un prieten francez care are o vorbă: *„este mai bine să faci dragoste șapte ore, o dată pe săptămână, decât o oră de șapte ori pe săptămână."* Nu e ușor pentru un bărbat să ia această afirmație de bună, dar eu personal cred că are dreptate. Ideea pe care încearcă să o sublinieze este că, pentru o femeie, *calitatea* este mult mai importantă decât *cantitatea*.

Nu va fi așa și pentru tine, cel puțin în primii ani de căsnicie. Vei încerca să recuperezi timpul pierdut. Va trebui, însă, să dai dovadă de foarte mult control și asta nu va fi întotdeauna ușor, mai ales în primii ani.

Dar va veni și ziua când mințile voastre se vor sincroniza pe *cum*, nu pe *cât de des*. Aceea va fi ziua în care veți începe adevărata dezvoltare a relației voastre.

Unii bărbați o iau ca pe o insultă, dacă soția lor nu este dispusă, sau chiar entuziasmată, absolut mereu. Poate o parte din aceasta se datorează imaginii pe care a creat-o media femeii ideale, care abia așteaptă să iasă de la servici, ca să ia foc, nici mai mult, nici mai puțin!

De fiecare dată când ești tentat să crezi asta, ai face bine să te liniștești cu un pic de gândire la rece: în primul rând, această imagine a femeii este produsul fanteziei unor bărbați obsedați de sex, care nu au altceva mai bun de făcut; iar apoi, femeile care chiar se încadrează în acest tipar, sunt de cele mai multe ori demne de milă, pentru că dacă recurg la o asemenea atitudine vestimentație, înseamnă că viața lor sexuală se rezumă strict la ceea ce vezi. Nimic mai mult! (N-am să uit niciodată o discuție cu niște prieteni despre un milionar american care se însurase cu o dansatoare din buric egipteancă. Din partea unuia dintre ei, mai în vârstă decât noi, a venit replica: „Dacă urmărea ce cred eu că urmărea, mai bine se însura cu o fată tânără de la țară!")

Senzualitatea afișată în public este doar atât; un fel de fum fără foc! Crede-mă pe cuvânt, în acest domeniu, extraordinarul se atinge numai în urma unei inițiative autodidacte a soțului înțelept.

Există și câteva detalii legate de *sincronizare*, pe care le-am observat. Printre altele, este întotdeauna bine să renunți la jumătate de „pahar," pentru a obține unul plin mai târziu. Trebuie să știi că orice căsnicie, fără excepție, are suișuri și coborâșuri. Câteodată ea nu-și va dori decât să fie lăsată în pace. În acel moment, cel înțelept își va controla avântul, iar prostul va insista până la capăt. În acest fel poate că va obține pe moment ce și-a dorit, poate că își va dovedi sieși virilitatea. Dar ei ce îi va demonstra? Doar egoismul și lipsa de perspectivă. Pe termen lung nu a câștigat nimic – din contră!

Un alt lucru pe care un soț experimentat îl știe este că nimeni nu obține aceeași performanță de fiecare dată. Să zicem că într-o seară nu a fost chiar senzațional. Ce e de făcut? Soțul experimentat nu se va panica, el știe că au să mai fie destule nopți memorabile.

Mai trebuie știut și că femeile trăiesc actul în sine foarte diferit de noi. Să îți povestesc ce mi-a spus o tânără soție, venită la mine la consultații pentru că avea un soț care nu știa decât un fel de a se simți bine: pe al lui!

Iată ce mi-a spus: „Mi-aș dori să nu mai insiste atât ca eu să privesc sexul ca pe o exaltare, așa cum o face el. Mi-ar face mult mai multă plăcere, dacă m-ar lăsa pe mine să mă bucur de apropierea noastră. E oare atât de greșit să îmi doresc mai mult de la relația noastră fizică, decât simpla satisfacere a dorințelor lui? Trebuie

întotdeauna să simt ce simte el?"

Răspunsul aici este, fără urmă de dubiu, *Nu!* În ciuda acestui fapt, multe „manuale de sex" le sugerează bărbaților că sunt mai puțin bărbați, dacă nu își satisfac total soția, de fiecare dată.

În experiența mea de consilier marital, am avut de-a face foarte des cu prejudecata aceasta. În primul rând, mai toate femeile, a căror părere am auzit-o, spun că mare parte din senzația lor de satisfacție o reprezintă satisfacția partenerului! Dacă îți scapă din vedere acest lucru, soția ta poate ajunge la niște frustrări, care nu sunt niciodată binevenite. Regulă: *Nu lăsa nevoile tale să ia fața sentimentelor ei!*

Libertatea de a-ți exprima dorințele este un scop important, dar ține minte: pentru primi douăzeci de ani va rămâne mai mult la stadiul de scop, decât de realitate. Bineînțeles că îți dorești înlăturarea oricăror inhibiții, dar acest lucru nu se obține prin impunerea ideilor tale despre cum se face asta, în detrimentul ideilor ei. Există o infinitate de abordări și de variații – de fapt, *nimic nu e greșit, atâta timp cât nici unul dintre voi nu este rănit, fizic sau emoțional.* Sună ușor, dar acel ultim cuvânt este încărcat de multă responsabilitate. Dacă nu alegeți calea dezvoltării lente a relației voastre, poți distruge într-o noapte mai mult decât poți repara în ani de zile. Așa că soțul înțelept va rămâne cumpătat și o va copleși pe soția sa doar cu tandrețe nemăsurată.

Un soț priceput mai știe un lucru: *niște cuvinte bine alese îi vor crește tensiunea unei femei, mult mai repede decât o vei putea face prin atingeri.*

Nu mă refer aici la comunicarea lucrurilor care vă plac sau nu vă plac, ci la puterea stimulativă a limbajului.

Odată, la un seminar, am rugat toate femeile din sală să noteze scurt câteva idei despre complimente. Am aflat lucruri absolut uimitoare, poate și pentru că totul se întâmpla sub anonimat, printre care chiar fraze concrete, pe care le plăcea să le audă în dormitor.

Printre altele, am observat un lucru asupra căruia aproape toate participantele fuseseră de acord: Femeile nu suportă complimentele în spatele cărora se ascunde o intenție. Câteva exemple:

„Cum pot unii bărbați să fie atât de nătângi? Singura situație în care aud ceva frumos din partea soțului meu este atunci când vrea să sărim în pat!" ... „De fiecare dată când îl apucă retorica, știu ce m-așteaptă." ... „Nu îmi face niciodată complimente, decât atunci când suntem în pat!" ... „Soțul meu are întotdeauna pregătite ceea ce mi îmi place să numesc *versuri de pat*... măcar o dată dacă mi-ar spune ceva drăguț, fără să urmărească altceva."

Sunetul pe care îl auzi pe fundalul acestor afirmații este celebrul Casanova răsucindu-se în mormânt... Nici un bărbat mai experimentat nu ar face asemenea greșeli stupide! Învață-te să te ferești întotdeauna de replici ce aduc mai mult a vrăjeală decât a dragoste. Orice

compliment îi faci, într-o situație fără nici o legătură, îl va face pe cel din pat credibil și, în consecință, apreciat.

Sexul, pentru o femeie, este unul dintre acele lucruri ultra-sensibile, în spatele căruia e aproape imposibil să ascunzi o falsă intenție. Drept care, dacă vrei o relație cât se poate de sănătoasă, fii întotdeauna sigur că sinceritatea stă la baza tuturor lucrurilor.

Acum, să discutăm lucruri pe care sunt foarte indicate.

O doamnă mi-a scris odată: „Cred că micile complimente secrete pe care le înțelegem numai noi, înseamnă mai mult pentru mine decât orice altceva. Îmi plac la nebunie, pentru că îmi confirmă faptul că sunt încă subiectul dorinței lui!"

O exprimare un pic mai îndrăzneață a aceleiași doamne, mi-a dovedit că gândește ca o femeie adevărată.

„Câteodată, după ce am făcut dragoste, soțul meu spune «Ah! Acum pot spune și eu că am trăit!» Cred că asta e favorita mea!" ... „Unul dintre cele mai drăguțe complimente pe care mi le-a făcut este «Vai, când te văd așa, e ca și când toate gândurile mele rele s-au concentrat într-unul singur!" ... „Îți vine să crezi? Odată mi-a citit din Cântarea Cântărilor! Astfel de momente înseamnă totul pentru mine!"

Observă cum toate astea sunt centrate pe confirmarea faptului că ea își satisface soțul. Este, poate, cel mai important lucru pentru o femeie. Nu se va rezuma

niciodată la a-și îndeplini funcția de partener sexual, ci va vrea să îi creeze amintiri care să-i bântuie gândurile cât mai mult.

Dacă tot vorbim de limbaj și de lucruri ce trebuie spuse, am face bine să menționăm și lucruri care trebuie evitate. În primul rând, aș elimina pentru totdeauna din limbaj cuvinte precum *frigidă, rece* sau orice alt cuvânt pe care ai fi tentat să-l scapi într-un moment de dezamăgire. Cum am mai spus și altă dată, femeile au obiceiul de a deveni ceea ce le spui că sunt. Limbajul pe care îl vei folosi va avea ramificații tot pe următorii douăzeci de ani.

Cântărește-ți cuvintele cu grijă, în funcție de genul de femeie pe care-l ai în față. Unele vor reacționa mai bine la modestie, altele la exprimări mai „înflorite." Unele sunt mai naive, altele au auzit prea multe. Este o mare greșeală să o împingi pe o poziție de apărare, când de fapt ar trebui doar să-i creezi așteptări și mai înalte.

Asigură-te că nu pierzi nici o ocazie să-i faci câte un cadou mai extravagant. Susține-ți vorbele cu câte-o surpriză căreia nici o femeie nu-i rezistă, precum parfumul sau lenjeria. Acesta nu este un loc în care să faci economie.

Înainte să închei scrisoarea, vreau să îți aduc aminte cel mai important lucru pe care l-ai învățat în casa noastră: *Relația trupească dintre bărbat și femeie este un dar de la Dumnezeu și nu conține nimic rău, atâta vreme cât rămâne curată, pură.*

Acest lucru, sunt sigur că ai observat deja, este mult mai ușor de zis decât de făcut. Asta pentru că încă de la o vârstă fragedă ai fost bombardat de informații din toate părțile, fără nici un triaj. Toate acestea au lăsat o urmă asupra ta, cât de mică. Poate, câteodată, mintea ți-a fugit la lucruri mai deochiate, și te-ai întrebat dacă nu cumva ai apucat-o pe calea greșită.

Apoi ai cunoscut-o pe Marilyn și ai știut că e bine. Dar lucrurile negative nu dispar ușor, iar lupta cu controlul de sine nu se oprește și nici nu este ușoară.

Apoi v-ați căsătorit! Mare zi! Dintr-o dată, totul era permis! Erai liberi să te exprimi. Dar imaginile negative nu se schimbă ușor. E greu să ți se pară ceva foarte bine, după ce ți s-a părut pe jumătate rău atâta timp. Răspunsul este, bineînțeles, că timpul le va rezolva pe toate, împreună cu răbdarea și grija voastră.

Acesta este, deci, scopul tău. După părerea mea este unul dintre cele mai înalte scopuri pe care și le poate propune un soț. A te educa în arta masculinității desăvârșite este un lucru nobil. Iar a o ajuta pe femeia pe care o iubești să atingă expresia totală a feminității ei este un privilegiu greu de descris în cuvinte.

Îți doresc tot ce-i mai bun. Dacă vei da ce-i mai bun în tine, începând chiar din clipa asta, și vei persevera pentru următorii douăzeci de ani, va veni și vremea când veți înțelege ce înseamnă când se spune în Scriptură „... și a făcut Dumnezeu bărbat și femeie"

iar mai apoi „Și a privit Dumnezeu către toate câte făcuse și, iată, erau bune foarte!” [4]

Nu lăsa focul de acasă să se stingă,
Tata

[4] *Facere 1:31*

Infidelitatea

Dragul meu Filip,

Este foarte târziu, dar, înainte să mă culc, țin neapărat să îți relatez ceva ce am auzit în această seară. Se potrivește de minune ca temă pentru scrisoarea de după cea despre sex.

M-a sunat cineva, un domn, în timp ce luam cina, și a insistat să ne întâlnim chiar atunci. Ne-am întâlnit, așadar, în locul stabilit și din prima mi-am dat seama că era foarte tulburat.

Nu a pierdut deloc timpul și a trecut direct la subiect. Înainte să-i pun măcar una din întrebările obișnuite despre ce mai face, familie, servici și așa mai departe, a început să îmi povestească.

Aceeași muzică, altă melodie! Oricine a lucrat cu oameni pe probleme maritale, a auzit-o de nenumărate ori. Respectivul domn intrase într-o situație foarte delicată: soția aflase azi că el o înșelase. Când a ajuns acasă seara, și-a găsit bagajele, gata făcute, în fața ușii. Ea le împachetase cu grijă și le atașase și un bilețel. Mi

l-a întins să-l citesc, cu mâna tremurândă. În bilețel, ea spunea că s-a săturat și că mâine are să-și angajeze un avocat, că nu-i pasă dacă nu-l mai vede niciodată în viața ei și că va face tot ce-i stă în putință ca el să nu-și mai vadă niciodată copiii. În final, îi spunea că îl urăște și că, pentru ea, el a încetat să mai existe.

El era total distrus. Întotdeauna m-a impresionat să vad un bărbat în toată firea plângând și nici aici nu am făcut o excepție. A recunoscut că e vina lui și că trebuia să se aștepte la asta. Ea îl prinsese într-o cursă întinsă cu grijă și acum nu mai era nimic de făcut.

Era o vreme, în care credeam că în astfel de cazuri se impune o predică pe tema „să n-ai nici o îndoială că păcatele tale te vor ajunge din urmă", dar acum ar fi fost absurd. Când un bărbat își mărturisește vina atât de direct, nu poți decât să fii urechea care îl ascultă până la capăt, mâna care să-l ajute să strângă ce-a mai rămas de strâns și mesagerul care, la momentul potrivit, să se întoarcă la el acasă pentru a vedea dacă mai există vreo șansă. De multe ori, se mai poate repara ceva, după ce a trecut acel moment de intensitate maximă. După ce trece furia, ea va vedea că drumul din fața ei e îngrozitor de greu, mai ales atunci când ești singură și cu copii. La rece, va putea să analizeze mai bine ce s-a întâmplat și să se întrebe dacă nu cumva, într-o mică parte, e și ea responsabilă.

Așa că voi aștepta momentul în care toate aceste

lucruri se vor alinia și atunci am să încerc. Adaugă rugăciunile tale alor mele, pentru ca astfel acest cuib să poată fi reclădit.

De fapt lucrurile pe care le spunea el, pe acelea vreau cel mai mult să ți le spun. Strigătele deznădăjduite, venite din străfundul inimii:

„Cum am putut să fiu atât de idiot? N-o condamn pe ea! Are dreptate! Nici n-o urăsc pentru ce-a făcut! *Nu mă urăsc decât pe mine!*"

În experiența mea cu cei care au fost infideli, cea mai mare pedeapsă posibilă este exact această rușine transformată într-un sentiment de vinovăție, care te macină neîncetat. De aceea, omul care își asumă o astfel de vină nu mai are nevoie de nici o predică din partea mea. Procesele de conștiință care vor urma vor fi destul. Atunci când conștiința zdrobește ce-a mai rămas din sufletul tău distrus, e ca și când ai trece prin iad. Bineînțeles, dacă va refuza să-și recunoască vina, e cu totul altceva. Dar și acest refuz este doar o fațadă de fum în fața crudului adevăr.

Așa suntem noi. Atunci când am fost creați, Creatorul nostru ne-a scris anumite legi în inimă. Una dintre aceste legi este că orice rău trebuie mai întâi achitat în fața Lui, înainte să poată fi îndreptat oriunde altundeva. Oricât am încerca să ne ferim de asta, adevărul este că, pe termen lung, singurul lucru de care nu putem fugi niciodată este propria părere despre noi

înșine. A altcuiva nu mai contează, indiferent despre cine e vorba: prieteni, colegi, șefi, angajați, vecini, rude, „băieții," alte femei sau soții mânioase. Putem să alergăm până la capătul pământului, putem să fugim de oricine altcineva, numai de noi înșine nu!

Se spune că un om poate să-și omoare conștiința. Crezi că e adevărat? Am întâlnit câțiva care păreau că au reușit. În rest, au reușit doar s-o reprime atât de brutal, încât nu mai putea fi auzită de nimeni. Dar, la un moment dat, tot a erupt de sub piatra de mormânt unde credeau că au îngropat-o pentru totdeauna.

Asta cred că este efectul cel mai rău al infidelității. Nu contează în ce fel raționalizează un bărbat poziția sa. El va ști întotdeauna că a apucat-o pe un drum greșit. Poate a făcut-o pentru că s-a plictisit; poate pentru că a găsit la acea femeie ceva ce soția sa nu-i oferea, sau poate că pur și simplu a fost luat pe sus de aventura unei pasiuni clandestine. Dar toate acestea nu reușesc niciodată să contrabalanseze senzația de eșec – eșec de a rezolva problemele acolo unde trebuie. Faptul că cea mai importantă alegere din viața lui s-a transformat într-un eșec nu poate decât să îi distrugă imaginea în proprii ochi. Soluția pe care a găsit-o este a unui laș, și bărbaților nu le plac lașii, cu atât mai puțin cel din oglindă.

Cu cât vei înainta în viață, vei învăța că disciplina, angajamentul și curajul pot fi ingredientele unei vieți la fel de palpitante. Adevărata răsplată nu vine decât

la bărbatul care trece prin toate probleme și, la sfârșitul zilei poate sta în fața oglinzi, zicând: „Ei bine, n-a fost deloc ușor! Dar am tot respectul pentru cel care mă privește înapoi din oglindă!"

A fost foarte naiv din partea mea să ocolesc această temă, atunci când am vorbit despre sex. Poți să o iei ca un compliment. Nu mi-a trecut niciodată prin gând că ai putea să alegi un asemenea drum. Și din câte te cunosc, cred cu tărie că ai să fi îndeajuns de bărbat încât să-ți rezolvi problemele așa cum trebuie.

De fapt, dacă privesc cu sinceritate la primii mei ani de căsnicie, îmi dau seama că mă încercau gânduri foarte surprinzătoare, de care nu sunt deloc mândru. Ca așchie sărită din acest trunchi, probabil că vei trece și tu prin aceleași lucruri. De altfel, mi-e greu să cred că e cineva care nu trece niciodată prin asta.

Când un bărbat se căsătorește, se leagă de acea femeie, pentru că își dă seama că ea este persoana pe care o vrea, de care are nevoie și la care tânjește. Și în ciuda aceste concluzii, vor exista femei care încă i se vor părea atrăgătoare. Poate că soția nu este ce și-ar dori el în pat. Sau chiar dacă este, mintea lui tot va umbla aiurea. Îl transformă asta, oare, într-un ciudat? În întruchiparea răului?

Nu cred. Nici pe tine nu are să te transforme. Ești un tânăr plin de viață, care va avea această tendință, indiferent de cât de condimentată este viața lui sexuală.

Atunci, ce e de făcut? Adică, după ce ai acceptat-o ca pe o parte naturală a ta și o amenințare la adresa bărbăției tale, ce e de făcut?

Unul dintre cele mai bune lucruri pe care le poți face este să-i împărtășești asta și lui Marilyn. Pentru mine, toată viața, bătăliile pe care le-am purtat cu mama ta alături, au fost de la bun început pe jumătate câștigate. A fost o mare realizare pentru mine, atunci când mi-am dat seama că o parte importantă a relației sexuale perfecte este sinceritatea totală, inclusiv atunci când este vorba de lucruri care te sperie chiar și pe tine.

Bineînțeles că asta se face numai treptat și cu abordarea potrivită. Dar poți să mă crezi, o femeie de calitate are capacitatea necesară să înțeleagă aceste lucruri. Poate că ea nu simte nevoia pe care o simți tu, dar are tot ce îi trebuie pentru a înțelege tendințele bărbaților, atunci când i se oferă șansa. O femeie care-și iubește cu adevărat bărbatul își dorește să știe *tot* ce gândește el.

Mama ta a fost extrem de pricepută la acest capitol, și am senzația că și Marilyn va fi la fel, dacă tu îți îndeplinești rolul tău. Trebuie doar să găsești o modalitate de a-i face cunoscut aceste lucru: „Toate drumurile duc acasă! Îți mulțumesc pentru că ești atât de extraordinară, încât indiferent de ce oameni interesanți cunosc, nu îmi doresc decât să ajung înapoi acasă, la tine!"

Atunci când va fi convinsă că sentimentele tale sunt autentice, veți putea discuta orice: ce îți place, cine ți

se pare interesant, de ce, și așa mai departe. Nu mai are de ce să se teamă acum! Și nici tu! Mariajul vostru este printre puținele în care nimeni nu are nimic de ascuns.

Relația fizică poate ajunge la cel mai înalt nivel, doar dacă este bazată pe acest adevăr. Atunci, ea devine o relație spirituală în care trupul, mintea și sufletul ridică un cântec de slavă Creatorului, Care a pus atâta dragoste în creația sa, încât ne-a făcut și pe noi să ne iubim unii pe alții.

A face dragoste este ceva frumos, ceva curat. Este și palpitant. Și îți doresc să devină atât de palpitant, încât să nu ajungi niciodată să cauți într-altă parte. Pentru că dragostea fizică în starea sa cea mai pură acolo este, acasă, și n-ai să găsești nicăieri ceva mai bun.

Al tău, încredințat
Tata

P.S. Unul dintre cele mai frumoase gesturi ale mamei tale față de mine s-a petrecut exact după ce am început să ne împărtășim unul altuia acest gen de lucruri. A căutat și mi-a arătat un proverb popular:

Dumnezeu nu oprește păsările tentației din zborul de deasupra capului. Tot ce ne cere, însă, este să nu le lăsăm să-și facă cuib în părul nostru.

„De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce zidesc..."[5]

Dragul meu Filip,

Scriitorul uneia dintre cărțile Bibliei sugerează că Dumnezeu este ca un om cu o torță, călătorind prin timp în căutarea unui popor în care să-și clădească Împărăția Sa. Speranța noastră, pentru tine și Marilyn, este ca într-o bună zi să spună „De mult vă caut!"

O privire aruncată în trecut ne lămurește repede că nici un popor nu a ajuns la acea stare. Mărturie stau toate mormintele pline de oase putrezinde.

Crezi că vom ajunge vreodată acolo? Și dacă da, cum anume? Nu cred că ne va ajuta întâmplarea. Tăria de caracter este o trăsătură care nu apare niciodată din întâmplare.

Atunci în ce să ne punem speranța? În renașterea Bisericii, școli mai bune sau noi forme de guvernământ? Oare va veni Împărăția, atunci când economia noastră se va stabiliza, în sfârșit? Oare va aștepta sfârșitul sărăciei sau al războiului? Depinde cumva de progresul tehnologic sau de vreo influență din afară?

Foarte puțin probabil ca vreo combinație de asemenea factori să reprezinte măcar o părticică din răspuns. Dacă mă întrebi pe mine, poți să mă numeri printre cei care cred că răspunsul este *atunci când viața va fi devenit ce trebuia să fie dintru început, atunci familia și casa vor fi sursa măreției omului.* Cred că Împărăția lui Dumnezeu va veni atunci când familia va deveni ceea ce ar trebui să fie, iar căsătoria dintre fiii și fiicele Domnului și-a împlinit potențialul.

Are sens ce spun, nu crezi? Acasă este locul care ne influențează cel mai mult, încă de la bun început. Este locul în care ne petrecem cel mai mult timp, locul în care ne formăm obiceiurile, valorile și în care ne dezvoltăm reacțiile emoționale.

Ceea ce încerc să îți transmit este convingerea că succesul căsniciei fiecăruia are o consecință la scară cosmică.

Realitatea este însă alta. Orice studiu pe tema asta ne va arăta că sunt prea multe rupturi în ceva ce ar trebui să fie mult mai solid.

Oare de ce se întâmplă toate astea? Sută la sută din cuplurile care vin în fața mea la altar se așteaptă să trăiască fericiți împreună, până la adânci bătrânețe. Atunci când promit să se iubească până la moarte, ei chiar cred ce spun. Dar apoi, într-o bună zi, luna de miere

[5] *Psalmul 126:1*

se încheie și atunci apar facturi de plătit, podele de măturat, șefi de mulțumi și vase de spălat. Spălatul vaselor se transformă în „De ce nu luăm o mașină de spălat vase?" iar mai apoi în „Cum poate să stea acolo să se uite la o prostie de meci, fără să miște un deget să spele și el vasele, măcar o dată?!"

Asta înseamnă, de fapt, „până la adânci bătrâneți?" Ce s-a întâmplat cu vorbele lui dulci și cu strălucirea ei de altă dată? Și de ce au fost înlocuite cu „De ce să muncesc atât, când el nu se străduiește deloc?" și de „De data asta e rândul *ei* să-și ceară iertare"?

Și astfel, încet-încet, fundația începe să se clatine. Iar apoi, într-o bună zi, se întorc la preot pentru a încerca, prin sfatul său, să umple golul ce s-a format între ei, sperând să readucă lucrurile la starea lor inițială, paradisiacă.

Cei mai mulți preoți, în ziua de azi, petrec foarte mult timp încercând să consilieze cupluri cu probleme. Și crede-mă pe cuvânt! Lucrurile pe care le auzim în acest timp sunt, pe cât de diverse, pe atât de incredibile.

Uneori problemele cu care vin la noi sunt chiar triviale. Stăm și ne minunăm cum de nu îi apucă râsul, chiar și pe ei. Altele sunt simple și cu mici ajustări pot fi ușor îndreptate. Sunt și unii, însă, pentru care nu mai putem decât să plângem, întrucât în aceste cazuri s-a mers prea departe și nimic nu se mai poate îndrepta.

Din acest motiv, am ajuns să cred că rolul meu

în fața altarului este și de a spune unele lucruri cu voce tare, înainte de orice. M-am săturat să cunun cupluri care își doresc o ceremonie mare în biserică, doar pentru că așa și-au imaginat, de când erau mici, sau pentru a face hatârul unui membru al familiei sau pur și simplu pentru că „așa se face." De acum voi începe slujba cu următoarele cuvinte:

„De n-ar zidi Domnul casa, degeaba se ostenesc cei ce zidesc! Dragii mei, v-ați adunat astăzi aici în prezența lui Dumnezeu Însuși, pentru a săvârși Taina Cununiei. Să nu uitați asta! Acesta nu este un spectacol, nici un eveniment social și nici un ritual făcut de dragul tradiției, înainte să mergem la petrecere. Ne-am adunat ca să fim martori formării unei noi case, în care Domnul să-Și împlinească lucrarea și planul Său."

Firește, vor exista și cei care se vor întreba „Oare ce-o fi cu el? Ce-o fi pățit?" Dacă cineva va da glas întrebării, îi voi spune ce-am pățit. Este ce se întâmplă atunci când ești martorul unei adevărate parade de cupluri care se întorc în fața ta cu jurămintele și inimile frânte.

Așa cum am mai spus, chiar cred că sunt sinceri atunci când își fac jurămintele. Dar iată ce repede au ajuns să se arate unul pe celălalt cu degetul, acuzându-se, scuzându-se și justificându-se. Au încetat să creadă că mariajul lor mai poate funcționa.

Au dreptate! Chiar nu mai poate! În nici un caz în felul în care l-au construit încă de la început. Nu au

gândit decât pe orizontală, nu s-au uitat niciodată în sus.

De aceea, la consiliere, petrec cel mai mult timp vorbind despre rugăciune. În opinia mea, nimic, dar absolut nimic nu contează la fel de mult ca asta: Pot acești doi copii ai lui Dumnezeu să înțeleagă că au fost făcuți și aduși laolaltă de către El, nu de dragul lor, ci conform iconomiei Lui?! Iar dacă au înțeles asta, următoarea întrebare este: Își vor putea deschide inimile pentru ca Duhul să le lumineze mințile iar dragostea Lui să le pătrundă în casă?

Am văzut căsnicii care nu mai aveau nici o speranță, despre care credeam că nici o putere pământească nu ar putea să le readucă la viață. Însă au fost readuse! Totul, după ce cei doi învățaseră să se roage. *Nu am cunoscut vreodată vreun cuplu care, prin rugăciune, să nu-și vadă căsnicia mergând înspre o mai bună înțelegere și o dragoste mai deplină.*

Vor fi zile în care nu vei avea timp de nimic. Oricine, care trebuie să-și câștige traiul și să-și îngrijească familia și casa, își dorește ca această grabă, această alergătură constantă să se oprească. Adevărul este însă că unii chiar reușesc să ajungă la acest calm interior.

Cum reușesc? Dacă îi întrebi, îți vor răspunde că nu este prin puterea lor, ci prin a unei prezențe permanente în casa lor.

Casa ta poate cunoaște și ea această prezență și se poate așeza în această liniște. Dar asta nu se va

întâmpla fără efort. De aceea, în locul tău, m-aș hotărî ca niciodată sa nu fie nimic mai important decât asta: *a căuta comuniunea cu Dumnezeu, prin rugăciune, cel puțin o dată pe zi.*

Iar dacă te întrebi cum să te rogi, află că asta e mult mai puțin important decât încercarea în sine. Rugăciunea vine de la sine celor ce se străduiesc.

Așa că regula este: *Ne vom ruga în fiecare zi împreună și unul pentru celălalt. Și cu cât vom avea mai multe de făcut, cu atât vom căuta să ne rugăm mai mult!*

Casele și familiile pe care ni le dorim sunt cele în care două vieți sunt aduse laolaltă de o dragoste mai mare decât cea pe care și-o poartă unul altuia.

Eu și mama ta ne dorim să vi se întâmple cele mai bune lucruri. Dar dacă ar trebui să ne limităm la o singură dorință, ne-am ruga ca voi să învățați să vă deschideți în fața dragostei lui Dumnezeu.

Dragostea lui Dumnezeu este nemăsurată. Este acolo întotdeauna, așteptându-ne. Iar cei care au cunoscut-o îți vor spune că nu există dragoste mai mare.

Purtându-vă în rugăciunile mele,
Tata

Omul căruia îi plăceau armele

Dragul meu Filip,

Obișnuiam să merg la vânătoare de rațe sălbatice cu un om căruia îi plăceau foarte mult armele. Își ungea mereu arma cu un ulei special, care mirosea a banane, și de fiecare dată când nu aveam noroc la vânătoare, îmi reproșa că asta se datorează numai faptului că „arma mea nu miroase a banane!" De fapt, spre deosebire de a lui, arma mea avea multe zgârieturi pe ea și chiar un pic de rugină pe țeavă. El îmi spunea că asta se întâmplă pentru că nu o curăț de fiecare dată, imediat după ce ajung acasă.

Dar aveam motivele mele pentru care mergeam la vânătoare cu acest perfecționist. Avea abonament la cel mai bun parc de vânătoare și eu nu aveam. Era, de asemenea, membru în consiliul parohial și puteam, deci, discuta foarte multe la vânătoare. Al treilea motiv era că știam că are probleme cu soția, iar eu speram să-l pot ajuta.

Până la urmă, n-am reușit. Ea s-a dat bătută și au divorțat. A fost genul de caz care ar face pe oricine să plângă. Parcă îl văd, după divorț, în biroul lui, scoțând fiecare armă de vânătoare în parte și mânuindu-le cu blândețe. A început, inevitabil, să-mi facă morală despre modul în care îmi îngrijesc eu arma și m-a umplut, pentru a câta oară, de rușine. Am plecat acasă determinat să-mi curăț arma cum se cuvine.

Dar știi ce s-a întâmplat? Când am ajuns acasă, am găsit-o pe mama ta pe verandă, așteptându-mă. Ne-am așezat pe canapea ținându-ne de mână și am rămas așa. Mi-a trebuit mai puțin de o secundă, ca să uit ce-mi propusesem să fac.

Acum câteva zile mi-am amintit de toate astea și mi-a venit o idee. Ciudat, cum ne vin aceste idei geniale, doar atunci când e prea târziu ca să mai putem face ceva.

Mi-am amintit că fiecare predică despre îngrijirea armei de vânătoare se încheia cu replica „Nu înțeleg cum poate cineva să investească atât de mult într-o asemenea frumusețe de armă, și după aceea s-o abandoneze așa!"

În acel moment ar fi trebuit să îi răspund „Ai dreptate! Acum hai să aplicăm același principiu altor lucruri. Oare nu e un prost cel care investește atât de mult într-o căsnicie – timp, bani, efort, nervi, sentimente, însăși inima și viața sa – doar ca să o abandoneze?"

Eu aș spune că este, nu-i așa?

Al tău,
Tata

Cuprins

Prefață 9
Preia frâiele! 13
Învață să fii bun 19
Începe în fața oglinzii 23
Cere-i să te ajute să crești 26
Șapte scopuri ale comunicării 31
Dacă îți place, spune-i! 38
Puterea sugestiei 46
Cum să îi spui ce nu-ți place 48
Câștigă pierzând 51
Fragmente de devotament 57
„Abia aștept să te văd!" 64
A întârzia este unu lucru foarte urât 69
Cum să te porți cu o femeie în public 71
Cum să nu te porți cu o femeie 76
Privește-o ca pe o persoană, nu ca pe un obiect 81
Niciodată 85
„Străduiește-te să nu..." 92
Unele momente sunt doar ale ei 97
Dialog despre stări și dispoziții 100
Problemele trebuie împărtășite 108

Alege lupta cea dreaptă..... 113
Înțelepciunea populară..... 126
Maxime despre bani..... 128
Hainele, părul și multe altele 133
Socrii.....141
Patul conjugal – pregătirea de douăzeci de ani ... 146
Infidelitatea.....157
„De n-ar zidi Domnul casa,
în zadar s-ar osteni cei ce zidesc..."..... 164
Omul căruia îi plăceau armele 170